

บทความวิจัย

เรื่อง นโยบายการทูตของนายกรัฐมนตรีโจวเอินไหล ค.ศ. 1949 - 1976

โดย

นางสาว พลอย หมีทอง

รหัสนักศึกษา 05590628

ศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทความวิจัย	นโยบายการทูตของนายกรัฐมนตรีโจวเอินไหล ค.ศ. 1949 - 1976
ผู้เขียน	นางสาว พลอย หมีทอง
อาจารย์ที่ปรึกษาบทความวิจัย	อาจารย์ ดร.พิภู บุชบก
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนโยบายการทูตของนายกรัฐมนตรีโจวเอินไหล ค.ศ. 1949 – 1976 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวความคิดทางการทูตของโจวเอินไหลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีน และผลการดำเนินนโยบายต่างประเทศจากแนวความคิดทางการทูตของโจวเอินไหล โดยมีวิธีการศึกษาศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ ศึกษาข้อมูลจากแหล่งความรู้และวิเคราะห์ ทั้งจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เอกสารชั้นต้น เอกสารชั้นรองในรูปแบบหนังสือ บทความทางวิชาการ และรวมถึงจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผลการศึกษาพบว่า โจวเอินไหลเป็นนายกรัฐมนตรีของสาธารณรัฐประชาชนจีนคนแรกนี้ เป็นนักการทูตผู้โด่งดังเป็นที่ยอมรับที่สุดคนหนึ่ง เป็นบุรุษผู้สร้างประวัติศาสตร์ที่โลกต้องตื่นตะลึงและจดจำ ด้วยความสามารถการทูตของเขาที่มีลักษณะโดดเด่นและไม่เหมือนใคร ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนออกมาสู่แนวหน้า เบิกทางให้แก่สภาวะการณ์ทางการทูตของจีนออกไปกลายเป็นอีกหนึ่งในประเทศมหาอำนาจของโลก ทำให้ประเทศและประชาชนนานาชาติเข้าใจสาธารณรัฐประชาชนจีน และที่สำคัญทำให้สหรัฐอเมริกาที่เป็นศัตรูกันมาช้านานเปิดสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ได้ทำให้สถานการณ์ของโลกเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่

คำสำคัญ : โจวเอินไหล

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่องนโยบายการทูตของนายกรัฐมนตรีโจวเอินไหล ค.ศ. 1949 - 1976 เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 450112 การศึกษาเอกเทศ (INDEPENDENT STUDY)

บทความวิจัยชิ้นนี้สามารถสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร. พิภู บุษบก อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณครอบครัว และ เพื่อน ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ ตลอดจน ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ หากมีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าก็ขออภัยไว้ ณ ที่นี้

พลอย หนีทอง

สารบัญ

บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
สารบัญรูปภาพ	ง
บทนำ.....	1
ชีวประวัติโจวเินไห่.....	1
โจวเินไห่กับสงครามเกาหลี.....	12
บทบาทของโจวเินไห่ในการประชุมเจนีวา	20
โจวเินไห่กับการเชื่อมความสัมพันธ์สหรัฐอเมริกา.....	30
สรุป.....	44
บรรณานุกรม.....	46
ประวัติย่อผู้วิจัย	48

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่ 1 โจวเอินไหล ในการเคลื่อนไหวใหญ่ขบวนการ 4 พฤษภาคม 1919	5
ภาพที่ 2 โจวเอินไหลยุติต้นสงครามต่อต้านญี่ปุ่น	9
ภาพที่ 3 ประชาชนต่างแสดงรำไห้ความเสียใจในการจากไปของนายกรัฐมนตรี้โจวเอินไหล	12
ภาพที่ 4 กองทัพอากาศสมัครจีนหลังการดำเนินการรุกรมา 3 ครั้ง	17
ภาพที่ 5 เปิดการประชุมเจนีวาวันแรก	22
ภาพที่ 6 โจวเอินไหลปรึกษาหารือนอกห้องประชุมกับ 2 ประเทศ.....	28
ภาพที่ 7 จวงเจี๊ตัง (คนขวา) มอบภาพเขียนหุบเขาหวงซานให้ เกลนโคแวน (คนซ้าย).....	40
ภาพที่ 8 โจวเอินไหลต้อนรับประธานาธิบดีริชาร์ดนิกสันแห่งสหรัฐอเมริกา	42

1. บทนำ

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษานโยบายการทูตของนายกรัฐมนตรีโจวเอินไหลในช่วง ค.ศ. 1949-1976 โดยเน้นการศึกษานโยบายทางการทูตที่โจวเอินไหลนำมาใช้ขณะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจีน

แนวคิดทางการทูตและการดำเนินการทูตรูปแบบต่าง ๆ ของโจวเอินไหลนั้นไม่เพียงแต่จะมีคุณค่าแก่นักการทูตอาวุโสที่ทำงานด้านการต่างประเทศมาเป็นเวลานานแล้วเท่านั้น แต่ยังมีคุณค่าแก่นักการทูตที่เพิ่งทำหน้าที่ได้ไม่นานนัก สติลาการทูตของโจวเอินไหลนั้นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ไม่เหมือนใคร ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก คำว่าสติลาการทูตในที่นี้หมายถึงการแสดงออกซึ่งภาพลักษณ์ทางด้านความคิด คุณธรรม และพฤติกรรมของตัวบุคคลในระหว่างการดำเนินงานทางการทูต

ผู้วิจัยสนใจในประเด็นที่เกี่ยวกับนายกรัฐมนตรีโจวเอินไหลมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาในด้านต่างประเทศของจีนเป็นอย่างยิ่ง โจวเอินไหลเป็นนักปฏิวัติชาตินิยมที่ยิ่งใหญ่ ท่านปลูกฝังความคิดที่ต้องการให้แผ่นดินจีนแข็งแกร่ง ต่อจากนั้นท่านเริ่มประกอบกิจกรรมปลุกระดมคนหนุ่มสาวต่อสู้เพื่อเอกราชของประชาชาติและประชาธิปไตยของประชาชน เมื่อต่อสู้ด้วยสันติวิธีไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จ โจวเอินไหลจึงนำประชาชนจีนทำสงครามจนบรรลุผลสำเร็จในการปฏิวัติประชาชาติประชาธิปไตยด้วยแนวคิดของเขานำไปสู่นโยบายที่สำคัญของจีน โจวเอินไหลยังเป็นนักปฏิวัติสากลนิยมที่ยิ่งใหญ่ ท่านให้ความสนใจและความสนับสนุนแก่ประชาชาติทั้งหลาย ตลอดที่โจวเอินไหลอยู่ในฐานะนายกรัฐมนตรีสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นเวลา 27 ปี ได้ทุ่มเททั้งชีวิตและจิตใจและภูมิปัญญาเพื่อสร้างสรรค์จีนใหม่ให้เจริญรุ่งเรืองและเข้มแข็ง ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการทหาร ท่านจึงเป็นผู้นำที่เคารพรักของประชาชนจีนทั่วประเทศและเป็นมิตรที่ประชาชนผู้รักความเป็นธรรม นานาชาติให้ความเคารพยกย่อง

จากเนื้อหาที่กล่าวจะต่อไปนี้จะแสดงให้เห็นว่าแนวคิดและวิธีการดำเนินการทูตของโจวเอินไหลนั้น ตลอดชีวิตของโจวเอินไหลแสดงให้เห็นแล้วว่าโจวเอินไหลทุ่มเทให้แก่ประเทศจีนยุคใหม่อย่างมาก หรือกล่าวได้อีกอย่างว่า โจวเอินไหลเป็นทั้งผู้บุกเบิกและวางรากฐานการต่างประเทศยุคใหม่ของจีน

2. ชีวิตประวัติโจวเอินไหล

โจวเอินไหลกำเนิดในครอบครัวขุนนางชั้นผู้น้อยในราชสำนักชิงเมื่อวันที่ 5 มีนาคม ค.ศ. 1898 ณ อำเภอหยวนอัน มณฑลเจียงซู ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของฝ่ายมารดา ช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 บรรพบุรุษของเขาตั้งหลักแหล่งอยู่ที่อำเภอเส้าชิง มณฑลเจ้อเจียง คนในตระกูลโจวแห่งเมืองเส้าชิงนี้ล้วนเป็นที่ปรึกษาให้ข้าราชการในเมืองมาหลายชั่วอายุคน ซึ่งอาชีพดังกล่าวได้รับความนิยมนอย่างมาก

จนรับรู้กันว่ามีชาวเส้าชิ่งมากมายที่ประจำอยู่ตามหน่วยงานราชการทั่วประเทศของจีน นอกเหนือไปจากการเป็นพ่อค้า

โจวพานหลง ตาของโจวเอินไหลอพยพครอบครัวจากอำเภอเส้าชิ่ง มณฑลเจ้อเจียง มาตั้งภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอหวยอัน มณฑลเจียงซู โจวเอินไหลได้ใช้ชีวิตตลอดวัยเด็กของเขาที่นี้ โจวพานหลงประกอบชีพพนายความ และนายอำเภอในเวลาต่อมา ส่วนยายเป็นหญิงสาวชานาในชนบทของหวยอัน บิดาของเขาชื่อ โจวสาวกั๊ง เป็นข้าราชการชั้นผู้น้อยที่ออกไปประกอบอาชีพในเมืองอื่น มารดานั้นเป็นผู้หญิงที่มีหน้าตางดงาม และจิตใจอ่อนโยน แต่น่าเสียดายที่ต้องเสียชีวิตตั้งแต่ยังสาว เมื่อมีอายุได้เพียง 35 ปี เนื่องจากป่วยเป็นวัณโรค อันมีสาเหตุมาจากการทำงานหนักเกินไปหลังจากที่ตาเสียชีวิตลงโดยไม่เหลือมรดกไว้ให้ครอบครัวเลย ส่วนโจวอีก็เป็นผู้เป็นอา เป็นคนเล็กสุดใน 4 พี่น้อง เป็นวัณโรคเมื่อมีอายุได้ 20 ปี จึงไม่มีผู้สืบสกุล เพื่อแก้เคล็ดตามธรรมเนียมจีน ตระกูลโจวจึงส่งหลานชายซึ่งเพิ่งจะมีอายุได้ขวบเดียวไปเป็นบุตรบุญธรรม ในเวลาต่อมาไม่กี่ปีพ่อบุญธรรมของโจวเอินไหลก็ล้มป่วยหนัก ถึงแก่กรรมไปในที่สุด โจวเอินไหลจึงกลายเป็นชีวิตจิตใจของอาสะไ้ซึ่งเป็นมาตั้งแต่ยังสาวและไม่คิดหาคู่ครองอีก โจวเอินไหลได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากอาสะไ้ซึ่งเป็นแม่บุญธรรมของโจวเอินไหล แม่บุญธรรมเป็นผู้หญิงรักในการเรียน มีความรู้สูง ชอบอ่านหนังสือโบราณ นวนิยายสมัยเก่าและบทกวีสมัยราชวงศ์ถัง จึงเลี้ยงดูบุตรบุญธรรมของนางให้กลายเป็นผู้คงแก่เรียน โจวเอินไหลจึงเริ่มอ่านวรรณกรรมจีนตั้งแต่อายุน้อย เมื่อตอนอายุ 4 ขวบ ก็เรียนอ่านบทกวีถึง สามารถท่องได้ 10 กว่าบท ยังไม่ทันจะครบ 9 ขวบ โจวก็อ่านนวนิยายคลาสสิก เช่น ไชอิ้ว, ซ้องกั๊ง, ความรักในหอแดง, พรหมลิขิต, วีรบุรุษเขาเหลียงซัน ภาษาจีนโบราณของโจวมีพื้นฐานที่ลึกซึ้ง ในวัยเด็กก็ท่องบทความได้จำนวนมาก บวกกับเขาเข้มงวดกับตัวเองอย่างมาก ฝึกฝนความจำอยู่เสมอซึ่งหาใครเปรียบได้ยากจนเป็นที่ชื่นชมของบรรดาผู้ที่ใกล้ชิดกับเขาทุกคน

เมื่อโจวเอินไหลมีอายุแค่ 10 ขวบ เขาต้องทำงานอย่างหนักเพื่อเลี้ยงน้องชาย 2 คนและตัวเขาเอง เนื่องจากเมื่อปู่ถึงแก่กรรมด้วยวัย 50 ปี ทรัพย์สินสมบัติที่ทิ้งไว้ให้แก่ครอบครัว มีเพียงบ้านที่อาศัยเท่านั้น ขณะที่บิดาและอาซึ่งต่างรับราชการ โดยบิดาของโจวมีตำแหน่งเป็นผู้ดูแลด้านเอกสาร ส่วนอามีตำแหน่งเป็นที่ปรึกษา นั้นมีรายได้รวมกันไม่เพียงพอเลี้ยงครอบครัว สุดท้ายจึงต้องทยอยนำสิ่งของในบ้านไปจำหน่ายหรือกู้ยืมเงิน จากญาติพี่น้องมาแลกข้าวพอกินไปวันหนึ่ง ๆ ต่อมาแม่ของเขาและแม่บุญธรรมก็ได้ตรอมใจและเสียชีวิตไปภายในปีเดียวกัน จากความเศร้าโศกล้ำเค็มที่ถูกเจ้าหน้าที่ตามทวงถามไม่เว้นวัน โจวเอินไหลที่เพิ่งจะมีอายุได้ 10 ขวบ จึงต้องแบกภาระของครอบครัวไว้ ต้องทำงานหนักหามรุ่งหามค่ำเรื่อยมา จนกระทั่งใน ค.ศ. 1910 เมื่อโจวเอินไหลอายุ 12 ปี เขาต้องติดตามโจวอีเกิงผู้เป็นลุง เดินทางออกจากบ้าน ไปเข้าโรงเรียนประถมที่เมืองเสี้ยนหยางทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของจีน นับแต่นั้นเป็นต้นมาเขาก็ไม่เคยได้กลับไปเยือนบ้านเกิดอีกเลย การออกจากบ้านครั้งนี้ได้สร้างประสบการณ์ใหม่แก่โจวเอินไหล เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของชีวิตทำให้ออกจาก

สิ่งแวดล้อมในครอบครัวคัดค้านมาสู่การได้รับการศึกษาแบบตะวันตก ด้วยเหตุที่แม่บุญธรรมเป็นผู้ที่ชอบในการหาความรู้ สอนโจวเอินไหลให้เขียนหนังสือ เขียนบทความ ให้อ่านหนังสือและนวนิยายโบราณอย่างไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อยตั้งแต่เขาอายุยังน้อย โจวเอินไหลก็ไม่ได้ทำให้ผิดหวัง ในปีที่ 2 ของการเรียน เขาได้เขียนบทความเรื่อง “ความรู้สึกในวันระลึกครบรอบ 2 ปี ของโรงเรียนตัวอย่างตงกวน” ได้รับคำชมเชยจากครูและเพื่อนนักเรียนเป็นจำนวนมาก บทความนั้นนอกจากจะมีสำนวนโวหารที่สละสลวย ยังเปี่ยมล้นไปด้วยอารมณ์แห่งลัทธิรักชาติอีกด้วย บทความของโจวเอินไหลยังถูกรวบรวมไว้ในบทความดีเด่นของนักเรียนชั้นประถมและมัธยม โดยสำนักพิมพ์แห่งหนึ่งในเมืองเสิ่นหยางเมื่อ ค.ศ. 1913 และสำนักพิมพ์แห่งหนึ่งในเซี่ยงไฮ้เมื่อ ค.ศ. 1915 ความสนใจในอนาคตแผ่นดินเกิดของโจวเอินไหลมีมาตั้งแต่วัยรุ่น วันหนึ่งครูถามนักเรียนที่ห้องเรียนว่า “พวกเธอเรียนหนังสือไปเพื่ออะไร?” นักเรียนบางคนตอบว่า “เพื่อทำให้ครอบครัวรุ่งเรือง” นักเรียนอีกคนตอบว่า “เพื่อเข้าใจมารยาททางสังคม” ลูกเจ้าของร้านแห่งหนึ่งตอบด้วยความเชื่อว่า “เรียนเพื่อคุณพ่อ” คำตอบของเขาทำให้ทั่วทั้งห้องฮาครืน หลังจากเสียงหัวเราะเงียบไปแล้ว โจวเอินไหลก็ตอบว่า “เพื่อความรุ่งเรืองเข้มแข็งของประเทศจีน” (บุญศักดิ์ แสงระวี 2539: 31)

ขณะศึกษาอยู่ที่นครเสิ่นหยาง แนวคิดไตรราชูร์ของ ดร.ซุนยัตเซ็นที่เรียกร้องให้ขับไล่ชาวแมนจูโค่นล้มราชวงศ์ชิงกำลังแพร่หลายในภาคเหนือ ในขณะนั้น คนที่อ่านหรือคนที่เผยแพร่หนังสือปฏิวัติล้วนแต่จะถูกถือว่ามี ความผิดฐานก่อการจลาจล มีโทษสถานเดียวคือ ถูกตัดหัว แต่มีครูประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์คนหนึ่งชื่อ เกาอี้หวู ไม่กลัวถูกตัดหัว เขาตัดผมเปียของเขาออก เผยแพร่ความคิดก้าวหน้าในห้องเรียนอย่างปราศจากความเกรงกลัว ครูเกาอี้หวูชอบโจวเอินไหลมากด้วยทัศนคติที่ตรงกันของทั้งคู่ ครูท่านนี้ยังเป็นผู้ปลูกฝังคติปฏิวัติประชาธิปไตย ปลูกฝังแนวคิดโค่นล้มราชวงศ์ชิง และสถาปนาสาธารณรัฐขึ้นแทนในขณะทำการสอนในห้องเรียนให้แก่โจวเอินไหล อีกทั้งยังแนะนำให้โจวเอินไหลอ่านงานเขียนเรื่อง “กองทัพปฏิวัติ” ที่ประพันธ์โดยโจวหยง (ค.ศ. 1885 - 1905) ผู้เป็นนักปฏิวัติประชาธิปไตยนิยม และอธิบายให้เขาฟังว่าเหตุใดจึงต้องโค่นล้มราชวงศ์ชิงสร้างรัฐบาลสาธารณรัฐขึ้น จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการสนใจการปฏิวัติและเริ่มทำความเข้าใจเป็นครั้งแรกของโจวเอินไหล การสอนของครูเกาอี้หวูมีบทบาทอย่างสูงแก่การเข้าไปเคลื่อนไหวทางการเมืองนำตัวเข้าสู่ภารกิจการปฏิวัติประชาธิปไตยของโจวเอินไหลเป็นอย่างมากในภายหลัง

ช่วงปิดเทอมฤดูร้อนใน ค.ศ. 1911 โจวเอินไหลไปเที่ยวบ้านของเหลอลี่เจิน เพื่อนนักเรียนซึ่งมีบ้านอยู่ชานเมืองเสิ่นหยาง ปู่ของเพื่อนคนนี้เป็นคนรักชาติ มีความคิดปฏิวัติเช่นเดียวกับครูเกา เขา รู้สึกชอบเพื่อนของหลานคนนี้ขึ้นมาอย่างรวดเร็ว วันหนึ่ง ปู่พาหลานชายและเพื่อนหลานชายตัวน้อยติดตามไปไว้อาศัยยังภูเขาลงเอียนซันใกล้นครเสิ่นหยาง ซึ่งที่นี่เคยเป็นสนามรบสมัยโบราณ คุณปู่เล่าให้เด็กทั้งสองคนนั้นฟังว่า “ที่นี่คือสมรภูมิรบของสงครามญี่ปุ่นกับรัสเซียเมื่อ ค.ศ. 1904 - 1905 สงครามครั้งนั้นเป็นสงครามเพื่อแย่งชิงดินแดน 3 มณฑลทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของจีน การรบ

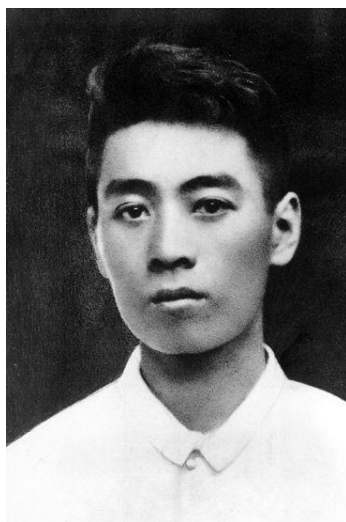
ได้เกิดขึ้นบนดินแดนของประเทศจีน ประชาชนที่นี่ต้องประสบกับความเดือดร้อนไร้ที่อยู่อาศัย บาดเจ็บและล้มตายเป็นจำนวนมากเพราะกองทัพของรัสเซียนั้นยกทัพเข้ามาระรานจีน แต่รัฐบาลจีนในราชวงศ์ชิงไม่แม้แต่จะยับยั้งผู้บุกรุก กลับยังประกาศตั้งตนเป็นกลาง และกำหนดเขตอันกว้างใหญ่ทางตะวันออกของแม่น้ำเหลืองให้เป็นเขตสงคราม ให้กองทัพภูกราณของญี่ปุ่นกับรัสเซียเหยียบย่ำตามใจชอบ” เขากลามเด็กทั้งสองว่า “นี่มิใช่เป็นความอัปยศอย่างร้ายกาจดอกหรือ ?” ภายในใจของโจวเอินไหลรู้สึกรับไม่ได้กับการกระทำของรัฐบาลที่ปล่อยให้ผู้บุกรุกเข้ามาเหยียบย่ำในประเทศเช่นนั้น (บุญศักดิ์ แสงระวี 2539: 32) เกิดความปรารถนาที่จะต่อสู้ให้จีนเข้มแข็ง นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา โจวเอินไหลก็เอาใจใส่กิจการบ้านเมืองอย่างจริงจัง ตั้งปณิธานมุ่งมั่นที่จะอุทิศตนเพื่อกอบกู้บ้านเกิดจากความยากจน ล้าหลัง และอ่อนแอให้ลุกขึ้นยืนได้อีกครั้ง

ค.ศ. 1913 โจวเอินไหลมีอายุได้ 15 ปีก็ออกจากเส้นหยาง สอบเข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมหนานไคที่นครเทียนสิน ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชนและบรรยายภาคในการศึกษากันนับได้ว่าเป็นโรงเรียนที่มีความเป็นประชาธิปไตยแห่งหนึ่งในจีน ให้อิสระด้านความคิดแก่นักเรียน ที่นี่เองที่เป็นจุดเริ่มต้นให้โจวเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โรงเรียนแห่งนี้มีครูที่รักชาติหลายท่าน ในตอนนั้นการเมืองของประเทศจีนกำลังอยู่ในช่วงปั่นป่วน การปฏิวัติซินไฮ่กระตุ้นประชาชนให้เกิดการตื่นตัวใหม่ ปลุกเร้าวิญญูณและความคิดของเหล่าเยาวชน ซึ่งต่อมาก็เกิดเป็นขบวนการ 4 พฤษภาคม 1919

โจวเอินไหลได้เข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวลัทธิชาตินิยม โดยได้มีส่วนร่วมเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์สมาพันธ์นักเรียนเทียนจินจัดสิ่งพิมพ์ออกเผยแพร่ด้วยการสนับสนุนของดร. ซุนยัตเซ็น แต่ต่อมาสิ่งพิมพ์ฉบับนี้ก็ถูกปิดไป ในช่วงการเคลื่อนไหวคุณครูหมา่เซียนหลี่ คุณครูโนโรงเรียนที่มีอุดมการณ์เช่นเดียวกับโจวเอินไหลพร้อมด้วยคนอื่น ๆ ร่วมกันคัดค้านสัญญาขายชาติอันอัปยศ 21 ข้อ จึงถูกจับกุมตัวไปขังอยู่คุกถึงครึ่งปี ขณะที่ถูกขังอยู่ในห้องคุม โจวเอินไหลได้ประพันธ์หนังสือเรื่องบันทึกในที่คุมขังของตำรวจและบันทึกรายวันในที่คุมขังของอัยการ โดยให้คุณครูหมา่ช่วยตรวจแก้และนำไปตีพิมพ์ เขาได้รับคำชื่นชมอย่างใหญ่หลวงจากวารสารซึ่งจัดพิมพ์ออกเผยแพร่ด้วยการสนับสนุนของ ดร. ซุนยัตเซ็น

ปีที่สองในโรงเรียนหนานไค โจวเอินไหลกลายเป็นผู้นำคนหนึ่งของบรรดานักเรียน เขากับเพื่อนนักเรียน 3 คน ได้จัดก่อตั้ง สมาคมจิ้งเย่เล่อฉินฮู่ยู่ (สมาคมให้ความเคารพต่องานและสร้างความสุขสบายแก่สังคม) พร้อมกับได้จัดทำนิตยสารชื่อ “จิ้งเย่” ขึ้น แม้เขาจะเป็นผู้นำขององค์การนี้ แต่เขาก็พยายามส่งเสริมให้ผู้ก่อตั้งอีกคนหนึ่งรับหน้าที่เป็นประธานสมาคม ส่วนตนเองรับหน้าที่เป็นรองประธาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะอันดีงามที่ใจกว้าง ถ่อมตนและไม่แสวงหาชื่อเสียงของเขาคือ องค์การนี้ได้กลายเป็นศูนย์กลางรวมที่มีชีวิตชีวา ซึ่งพวกเพื่อนนักเรียนมักจะมาขอยืมนิตยสารไปดู ในนิตยสารจะแสดงความเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่น่าสนใจ มีกิจกรรมร้องเพลงและทำการเคลื่อนไหวอื่น ๆ โจวรับหน้าที่เป็นบรรณาธิการของนิตยสาร เขาเขียนบทความลงในนั้น และยังมีมักจะเสนอที่คณะต่อ

สถานการณ์ในวารสาร “เซี่ยวฟง” (บรรยากาศของโรงเรียน) ซึ่งเป็นวารสารของทางโรงเรียนอยู่เสมอ ๆ ข้อวิจารณ์ของเขาได้โจมตีแผนการร้ายของพวกจักรวรรดินิยมที่มุ่งหมายจะเฉือนแบ่งดินแดนของประเทศจีน เสียตี่และประณาม หยวนซีไซ ที่คิดจะยกเลิกระบอบสาธารณรัฐ ฟันฟูระบอบกษัตริย์ และไฟฝันที่จะขึ้นไปนั่งอยู่บนบัลลังก์กษัตริย์

ภาพที่ 1 โจวเอินไหล ในการเคลื่อนไหวใหญ่ขบวนการ 4 พฤษภาคม 1919

ที่มา : https://www.silpa-mag.com/old-photos-tell-the-historical-story/article_2323

โจวเอินไหล จบการศึกษาระดับมัธยมที่หนานไคเขาได้มีโอกาสไปเรียนที่ญี่ปุ่น ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1917 โดยมีเพื่อน ๆ ช่วยเหลือค่าเดินทางให้ ในระหว่างที่เรียนอยู่ที่ญี่ปุ่น เขาหวังที่จะได้รับคำตอบในปัญหาที่เขาสนใจเป็นอย่างมาก ศึกษาให้รู้วิธีการกอบกู้ประเทศชาติและสร้างสรรค์ปิตุภูมิ รวมทั้งแสวงหาความรู้ที่จำเป็นแก่การกลับประเทศไปทำงานตามความต้องการ ในเวลานั้นประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่เยาวชนจีนไฟฝันต้องการจะไปประเทศหนึ่ง แต่แล้วเขาก็ต้องผิดหวังในช่วงที่สงครามโลกครั้งที่หนึ่งกำลังรุ่งโรจน์ ลัทธิทหารญี่ปุ่นกลับฉวยโอกาสสุกรานประเทศจีนซึ่งอ่อนแอไร้กำลังลงเรื่อย ๆ

หลังจากที่โจวเอินไหลมาถึงญี่ปุ่นได้เพียงสองเดือน เริ่มศึกษาภาษาญี่ปุ่นอย่างขะมักเขม้น แต่แล้วความสนใจของเขาก็ถูกดึงและพุ่งตรงไปยังเหตุการณ์สำคัญของโลกในเวลานั้นคือ การปฏิวัติเดือนสิบของรัสเซีย เขาศึกษาคณีนี้อย่างจริงจัง ค้นหาความหมายของเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพกระทั่งสืบค้นไปถึงทฤษฎีของการปฏิวัติครั้งนั้น โจวเอินไหลเริ่มสัมผัส ศึกษา และศรัทธาในลัทธิมาร์กซ์เป็นครั้งแรก นับแต่นั้นมา ลัทธิมาร์กซ์ก็ได้ชี้นำเขามาตลอดชีวิต

โจวเอนไหลใช้ชีวิตอยู่ในญี่ปุ่นเป็นเวลานานถึง 19 เดือน แล้วก็ต้องเดินทางกลับประเทศในเดือนเมษายน ค.ศ. 1919 เหตุเพราะว่าต้นปี ค.ศ. 1919 ในที่ประชุมสันติภาพบรรดามหาอำนาจตกลงจัดตั้งสนธิสัญญาสันติภาพ เป็นการยุติสถานะสงครามระหว่างฝ่ายสัมพันธมิตรและจักรวรรดิเยอรมันในสงครามโลกครั้งที่ 1 ซึ่งเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่หนึ่งหรือเยอรมนีต้องยินยอมรับผิดชอบในฐานะผู้ก่อสงครามแต่เพียงผู้เดียว แต่ในข้อกำหนดในสนธิสัญญามีข้อหนึ่งกล่าวไว้ว่า ได้กำหนดให้สัมปทานของเยอรมนีในมณฑลซานตงของจีนต้องถูกโอนให้แก่ญี่ปุ่น แทนที่จะถูกโอนกลับมาให้อยู่ภายใต้การปกครองของจีน ชาวจีนจึงจัดการเดินขบวนต่อต้านครั้งใหญ่ นักศึกษาจีนในนครโตเกียวพากันชุมนุมและเดินขบวนแสดงพลังด้วยความโกรธแค้นเป็นอย่างยิ่ง โจวเอนไหล เป็นตัวตั้งตัวตีในกระบวนการณ์นี้จีนไม่มีเวลาเตรียมตัวสอบ จึงพลาดจากการสอบเข้ามหาวิทยาลัย จึงต้องเดินทางกลับจากญี่ปุ่น และเมื่อกลับมาถึงจีนในวันที่ 22 กรกฎาคม ค.ศ. 1919 ฝ่ายนำของสหพันธ์นิคมยินดีอย่างมากที่จะมอบให้โจวเอนไหลมารับผิดชอบเป็นบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์สหพันธ์นักเรียนนักศึกษา สหพันธ์นักเรียนนักศึกษาเป็นองค์การนำของการเคลื่อนไหวนักเรียนนักศึกษาที่มีมติให้ออกหนังสือพิมพ์ เพื่อโฆษณาความคิดใหม่ กระแสใหม่ และสร้างมติมหาชนเพื่อคัดค้านจักรวรรดินิยมและศักดินานิยม โจวเอนไหลก็พร้อมที่จะรับงานนี้ไว้ด้วยความยินดีเช่นเดียวกัน หนังสือพิมพ์ที่โจวเอนไหลเป็นบรรณาธิการนี้ ออกสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ได้รับเสียงตอบรับเป็นอย่างมาก จนต่อมาไม่นานก็เปลี่ยนเป็นรายวัน มีจำนวนจำหน่ายมากถึง 2 หมื่นกว่าฉบับ นับเป็นเรื่องที่ทำไต่ยากในขณะนั้นที่หนังสือพิมพ์จะมีผู้อ่านอย่างกว้างขวาง รายงานข่าวใหญ่ทั้งในและต่างประเทศ บทความที่โจวเอนไหลเป็นบรรณาธิการได้เขียนบทบรรณาธิการเองเป็นส่วนใหญ่ โดยใช้นามปากกาว่า เพยเพย เขียนได้อย่างเผ็ดร้อน เฉียบแหลม ซึ่งศิลปะในการใช้วาจาศิลป์อันเป็นเอกลักษณ์ของโจวเอนไหลเองด้วยที่ดึงดูดผู้อ่านทั้งนักเรียนนักศึกษาและภายนอกวงการศึกษ ภาษาในการเขียนของโจวเอนไหลที่ใช้คำอธิบายด้วยภาษาง่าย ๆ ว่าเหตุใดผู้ปกครองประเทศในขณะนั้นจึงยอมคุกเข่าต่อมหาอำนาจที่รังแกประเทศจีน ได้เรียกร้องให้ผู้รักชาติทุกคนต่อสู้เรียกร้องจนถึงที่สุด ขจัดการปกครองของขุนนางศักดินาลงไป

ช่วงเดือนมกราคม ค.ศ. 1920 ทางการตำรวจเทียนสินปราบปรามการเคลื่อนไหวกลุ่มรักชาติที่บอยคอตสินค้าญี่ปุ่น ปิดองค์การสหพันธ์นักเรียนนักศึกษาทั้งหมดลง สมาคมเจี๋ยอู่ตัดสินใจรวมพลังก่อการประท้วง โดยโจวเอนไหลในตอนนั้นสังกัดอยู่ที่สมาคมเจี๋ยอู่ ได้นำมวลชนไปเรียกร้องความเป็นธรรม ร่วมเดินขบวนต่อต้านด้วยวิธีการอดอาหารประท้วง แต่เขาและกลุ่มนักศึกษา 20 คน ถูกทางการจับตัวเข้าคุก คุมขังอยู่ยาวนาน 6 เดือน ในระยะเวลาดังกล่าว เต็งหยิงเซา ตัวแทนของสหพันธ์นักเรียนนักศึกษาและผู้ติดตามได้ยื่นคำร้องต่อทางการขอให้ปล่อยตัวผู้ถูกจับกุมครั้งแล้วครั้งเล่า กระทั่งเสนอขอให้เธอและพวกรวม 24 คน ซึ่งอยู่นอกที่คุมขังเข้าไปติดคุกและอดอาหารแทนเพื่อน ๆ โดยอ้างว่าพวกที่คุมขังอยู่นั้นเป็นตัวแทนของพวกตน ดังนั้นพวกตนจึงมีสิทธิ์เข้าไปปรับเคราะห์ในที่คุม

ซึ่งแทน ภายใต้อิทธิพลของเสียงวิจารณ์ของสังคม ในที่สุดฝ่ายตำรวจก็จำต้องนำเอาคดีนี้ขึ้นสู่ศาล มณฑลเหอเป่ย์ ให้พิจารณาแก้ปัญหาด้วยวิธีการทางกฎหมาย โจวเอินไหล ในฐานะผู้ต้องหา ก็เลยอาศัยห้องพิจารณาความของศาลเป็นสถานที่ฟ้องร้องรัฐบาลชายชาติต่อสังคม ในที่สุดศาลได้ตัดสินใจ ปล่อยตัวผู้ต้องหาทั้ง 24 คนเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม ค.ศ. 1920 เป็นไปได้ว่าหากปราศจากเสียงหนุน ช่วยของสังคม นักเรียนนักศึกษาที่ถูกจับกุมเหล่านี้ อาจจะถูกฆ่าตายก็เป็นได้

หลังจากที่ออกมาจากคุก โจวเอินไหลเดินทางไปศึกษาต่อที่ฝรั่งเศส ตามโครงการเรียนไปด้วย ทำงานไปด้วย ของระหว่างรัฐบาลจีนและฝรั่งเศสในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1920 ซึ่งเขามีอายุได้ 22 ปี แต่ก็ได้กลายเป็นบุคคลที่สังคมจับตามอง เป็นที่สนใจของนักศึกษาจีนในฝรั่งเศส มีความคิดทางการเมืองที่ชัดเจนและเด็ดขาด โดยผ่านการหล่อหลอมจากการเคลื่อนไหวปฏิวัติ 4 พฤษภาคม มาแล้ว เมื่อเขาไปถึงปารีสก็ได้รับความสนใจจากเหล่าเยาวชนจีนที่เดินทางไปปารีสในโครงการเรียนไปด้วย ทำงานไปด้วยก่อนหน้านี้เขาอย่างใหญ่หลวง เพราะเมื่อตอนที่เขาอยู่ในญี่ปุ่นนั้นค่อนข้างจะมีชื่อเสียงในเรื่องการค้นคว้าลัทธิมาร์กซ์และรัฐโซเวียตใหม่ ทั้งมีชื่อเสียงในฐานะที่เป็นผู้นำเยาวชนซึ่งกล้าหาญไม่ยอมจำนนอยู่ภายในประเทศด้วยอีกทางหนึ่ง จุดประสงค์หลักของการเดินทางสู่ฝรั่งเศสนั้นเพื่อเร่งค้นคว้าลัทธิมาร์กซ์ แสวงหาหนทางที่จะรักษาให้ประเทศจีนเติบโตและเข้มแข็งขึ้น และนับวันเขายังตระหนักว่าลัทธิมาร์กซ์เป็นกุญแจในการแก้ปัญหาของประเทศจีน เขาศึกษาเอกสารลัทธิมาร์กอย่างขยันขันแข็งเขาจึงได้กลายเป็นนักลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างแน่วแน่และซื่อสัตย์แต่นั้นมา

ช่วงเวลาที่อยู่ในฝรั่งเศส โจวเอินไหลยังคงมีกิจกรรมเกี่ยวเนื่องกับการเมืองไม่ขาดสาย ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1921 เกิดเหตุการณ์สำคัญในประเทศจีน คือ การเกิดขึ้นของพรรคคอมมิวนิสต์ แห่งประเทศจีนซึ่งได้จัดตั้งขึ้นที่เซี่ยงไฮ้ โจวเอินไหลได้ร่วมกับนักลัทธิมาร์กซ์จีนอื่น ๆ ที่อยู่ในยุโรป จัดตั้งเป็นกลุ่มเยาวชนจีนแนวคิดคอมมิวนิสต์ในยุโรปของตนขึ้น กลุ่มนี้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วจนไม่นานนักก็มีสมาชิกถึง 300 คนในระยะเวลาเพียงไม่กี่เดือน ซึ่งก็มีทั้งนักศึกษาจีนที่อยู่ในฝรั่งเศส เยอรมนี อังกฤษ และเบลเยียมร่วมด้วย ในจำนวนนี้ต่อมาเป็นสมาชิกของพรรคคอมมิวนิสต์จีนถึงกว่า 100 คน หนึ่งในสมาชิกนี้ก็มี เต็งเสี่ยวผิง ซึ่งเป็นคนที่มีอายุน้อยที่สุดในกลุ่ม โดยต่อมามีความสัมพันธ์กับโจวเอินไหลมากจนโจวเอินไหลนับเต็งเสี่ยวผิงเป็นน้องชายอีกคนหนึ่งของเขาเอง ขณะเดียวกันช่วงนั้นโจวเอินไหลได้ลักลอบเผยแพร่ข่าวสารผ่านนิตยสารรายเดือน ซ่าวเหนียน ในฐานะที่เป็นปากเสียงของพรรคในยุโรป นิตยสารฉบับนี้ได้เกิดผลสะท้อนอย่างกว้างขวางในหมู่เยาวชนจีนในยุโรป พร้อมทั้งเป็นที่สนใจแก่ผู้อ่านในประเทศเป็นอย่างยิ่ง โจวเอินไหลเขียนบทความให้แก่นิตยสารฉบับนี้เป็นประจำ บทความชื่อ “ลัทธิคอมมิวนิสต์กับประเทศจีน” ซึ่งลงอยู่ในฉบับที่ 2 ของนิตยสารเล่มนี้ ใช้นามปากกาว่า อู่ฮาว อันเป็นนามแฝงของโจวเอินไหล

ใน ค.ศ. 1923 ซึ่งเป็นช่วงที่พรรคคอมมิวนิสต์และก๊กมินตั๋งจับมือกันเพื่อร่วมพัฒนาประเทศ โจวเอินไหลและหวังจิ่งซินนักลัทธิมาร์กซ์จีนที่อยู่ในยุโรปก็ได้จัดตั้งพรรคก๊กมินตั๋งสาขายุโรป ซึ่ง

ขณะนั้นฝ่ายตรงข้ามที่สำคัญคือ พรรคยูวชน ที่มีความคิดแนวชาตินิยมและต่อต้านก๊กมินตั๋ง โจวเอินไหลเดินทางกลับมายังจีนในปีถัดมา และเข้าเรียนในโรงเรียนนายร้อยหวงผู้ เมืองกว่างโจว มณฑลกว่างตง และได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้บัญชาการแผนกการเมือง นอกจากนี้ พรรคยังมอบหน้าที่ให้เขาอีกอย่างหนึ่งคือ กรรมการของพรรคในมณฑลกว่างตงและกว่างสี 2 มณฑล ในเวลานั้นโจวเอินไหลในฐานะที่เป็นผู้อำนวยการแผนกการเมืองโรงเรียนนายร้อย ประธานกรรมการ และกรรมการประจำกว่างตงและกว่างสีของพรรคคอมมิวนิสต์จีน เคยเผชิญหน้ากับเจียงไคเช็คหลายครั้ง เหมือนที่ได้ดำเนินอยู่ในเวลาต่อมาหลายต่อหลายปี หลังจากนั้นไม่นานใน ค.ศ. 1925 ดร.ซุนยัตเซ็นถึงแก่กรรม เจียงไคเช็คก็แย่งชิงเอาอำนาจการนำของพรรคก๊กมินตั๋งไป ขณะนั้น โจวออกจากความเป็นสมาชิกของก๊กมินตั๋งแล้ว ทั้งยังเปิดเผยว่าตัวเองเป็นคนของพรรคคอมมิวนิสต์อย่างเต็มตัว ในช่วงนั้นภายในก๊กมินตั๋งเองก็แบ่งออกเป็นสองค่าย คือ ฝ่ายที่คิดว่าควรร่วมมือกับพรรคคอมมิวนิสต์กับฝ่ายที่ต่อต้านความคิดดังกล่าว ซึ่งทั้งสองฝ่ายมีการตอบโต้กันอย่างรุนแรงมากหลังจากนั้นไม่นานพรรคก๊กมินตั๋งและพรรคคอมมิวนิสต์ก็แยกจากกันอย่างเด็ดขาด ในวันที่ 20 มีนาคม ค.ศ. 1926 โจวตัดสินใจลาออกจากตำแหน่งผู้บังคับบัญชาแล้วลดระดับเป็นเพียงอาจารย์ธรรมดาที่สนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์

วันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ. 1927 เจียงไคเช็คจัดตั้งกองทัพและออกเดินทางตรงไปยังเมืองเซียงไฮ้ โดยมีเป้าหมายเพื่อแย่งชิงอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์ เกิดสงครามกลางเมือง ระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์กับพรรคก๊กมินตั๋งที่ยาวนานถึง 10 ปี แต่ปลายเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1937 ญี่ปุ่นส่งทหารจำนวนหลายร้อยนายมาตั้งหน่วยประจำที่กรุงปักกิ่งและทำการฝึกอยู่ที่นั่น ในขณะเดียวกันก็มีกองกำลังทหารจีนก๊กมินตั๋งที่ประจำอยู่ที่เมืองหวานผิงใกล้ ๆ กัน คอยเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด ในเช้าวันที่ 7 กรกฎาคม กองกำลังญี่ปุ่นได้โทรเลขไปถึงกองกำลังก๊กมินตั๋งว่ามีทหารของตนหายไปและเชื่อว่าไปซ่อนอยู่ในเมืองหวานผิงจึงขอเข้าไปค้นหา กล่าวได้ว่า ญี่ปุ่นสร้างเรื่องขึ้นเพื่อใช้เป็นข้ออ้างเข้าไปบุกเข้ายึดภาคกลางของประเทศจีน

ฝ่ายจีนปฏิเสธไม่ยอมให้กองกำลังญี่ปุ่นเข้าเมือง ในตอนเย็นวันนั้น ฝ่ายญี่ปุ่นจึงยื่นคำขาดให้ฝ่ายจีนยอมให้ฝ่ายตนบุกเข้าไปค้นคนในเมืองได้ภายใน 1 ชั่วโมง มิฉะนั้นจะยิงถล่มด้วยปืนใหญ่ ครั้นเมื่อถึงเวลาเที่ยงคืน ญี่ปุ่นเริ่มยิงปืนใหญ่และเคลื่อนกองกำลังข้ามสะพานมาร์โคโปลโลตรงไปจะเข้าเมือง ฝ่ายก๊กมินตั๋งจึงส่งทหารจำนวน 1,000 นาย เข้าป้องกันอย่างสุดความสามารถ แต่ญี่ปุ่นก็บุกข้ามไปได้ เมื่อเหตุการณ์เป็นเช่นนี้เจียงไคเช็คก็ได้สั่งเซ็นเสี่ยวฉิน ผู้เคยเป็นสมาชิกองค์กร “ตื่นตัว” ซึ่งคุ้นเคยกับโจวเอินไหลและตั้งหึงเขา ติดต่อกับพรรคคอมมิวนิสต์ แต่ก็ทำได้เพียงแค่ระดับกลางเท่านั้น เจียงไคเช็คจึงขอความช่วยเหลือจากช่งชิ่งหลิงหรือมาตามซุนยัตเซ็น ผู้เป็นพี่สาวช่วยติดต่อและฝากจดหมายถึงเหมาเจ๋อตงและโจวเอินไหล โจวเอินไหลตระหนักได้ว่าอันตรายจากการรุกรานของญี่ปุ่นอาจส่งผลเสียต่อทั้งประเทศ จึงได้จัดตั้งรัฐบาลป้องกันประเทศและกองทัพร่วมต่อต้านญี่ปุ่น อีกทั้งยังเสนอให้แยกคนทำงานออกเป็น 2 ส่วนไม่ปะปนกัน

ญี่ปุ่นยึดครองนครกว่างโจวและนครอู่ฮั่นได้ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1938 สงครามต่อต้านญี่ปุ่นเข้าสู่ขั้นตอนที่ทั้ง 2 ฝ่ายยังลงเชิงกันอยู่ ฝ่ายญี่ปุ่นประยุทธ์วิธีใหม่คือ เปลี่ยนไปใช้นโยบายชักจูงให้ฝ่ายก๊กมินตั๋งยอมจำนนเป็นสิ่งสำคัญ ฝ่ายเจียงไคเช็คก็เริ่มหันมาต่อต้านคอมมิวนิสต์ โดยบุกเข้าโจมตีฐานที่มั่นของพรรคคอมมิวนิสต์หลายแห่ง จากเหตุการณ์ดังกล่าวนี้พรรคคอมมิวนิสต์ที่มีโจวเอินไหลเป็นเลขาธิการ ได้ประท้วงอย่างรุนแรงต่อทางการก๊กมินตั๋ง ณ นครฉงชิ่ง และยังได้อาศัยนักการทูต เจ้าหน้าที่ทหาร และนักข่าวต่างประเทศ ซึ่งประจำการอยู่ที่นครฉงชิ่งเปิดเผยความประสงค์ที่แท้จริงของเจียงไคเช็ค เป็นผลให้เกิดแรงกดดันจากประชาคมนานาชาติที่พากันคัดค้านการทำสงครามกลางเมืองในประเทศจีน เจียงไคเช็คถูกบีบให้ต้องยอมถอยเพื่อปองตองกับพรรคคอมมิวนิสต์ เป็นอันว่ากระแสการปราบปรามพรรคคอมมิวนิสต์ของก๊กมินตั๋งในครั้งนี้ก็สยบลงได้และเกิดการร่วมมือกันอีกครั้งหนึ่งระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์กับพรรคก๊กมินตั๋ง แม้การอยู่ร่วมกันอย่างสันตินี้ไม่มั่นคงเท่าไร

หลังจากผ่านการทำสงครามสู้รบในประเทศจีนเป็นเวลา 14 ปี ถึงเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1945 ลัทธิรัฐทหารญี่ปุ่นตกอยู่ในสภาพที่อ่อนกำลังเต็มที่ สหรัฐฯ ที่ระเบิดปรมาณูที่เมืองฮิโรชิมาเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม ค.ศ. 1945 ต่อมาสหภาพโซเวียตได้ประกาศสงครามกับญี่ปุ่นในวันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ. 1945 กองทัพโซเวียตเข้าตีกองทัพญี่ปุ่นจากทุกทิศ ในวันที่ 9 สิงหาคม ค.ศ. 1945 สหรัฐฯ ได้ทิ้งปรมาณูลูกที่ 2 ที่เมืองนางาซากิ เหม่าเจ๋อตงจึงออกคำแถลง “ยุทธการครั้งสุดท้ายต่อโจรญี่ปุ่น” ในวันเดียวกัน กองทัพทุกกองของพรรคคอมมิวนิสต์ต่างก็ได้ทำการโจมตีบุกกองทัพญี่ปุ่นพร้อม ๆ กัน โดยเข้าปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นเป็นจำนวนมากนับแต่วันที่ 11 สิงหาคม ค.ศ. 1945 ถึงวันที่ 2 กันยายน ค.ศ. 1945 ยึดเมืองระดับอำเภอคืนมาได้ 150 กว่าเมืองปลดปล่อยแผ่นดินจีนได้มากมาย ส่วนฝ่ายญี่ปุ่นก็ได้ประกาศยอมรับเงื่อนไขสงบศึกในที่สุด

ภาพที่ 2 โจวเอินไหลยุคต้นสงครามต่อต้านญี่ปุ่น

ที่มา : <https://mgronline.com/china/detail/9600000002294>

หลังสิ้นสุดการรุกรานของญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 เจียงไคเช็คมุ่งหมายจะทำลายพรรคคอมมิวนิสต์ เป็นครั้งสุดท้ายและควบคุมประเทศจีนไว้ทั้งหมดโดยสิ้นเชิง เขาจัดวางกำลังเพื่อเข้าตีเขตปลดปล่อย ของพรรคคอมมิวนิสต์ โจวเอินไหลจึงวางแผนยกกองทัพทุกกองทำลายปฏิบัติการเข้าตีกองทัพของก๊ก มินตั๋ง การอยู่ร่วมกันอย่างสันติกลายเป็นว่าสิ้นสุดลง ผลแห่งการประลองครั้งนี้เป็นข้อเท็จจริงทาง ประวัติศาสตร์ที่ทุกคนรู้จักโดยทั่วไป พรรคก๊กมินตั๋งแพ้สงครามพรรคคอมมิวนิสต์จีน การเผชิญกัน โดยตรงระหว่างโจวเอินไหลกับเจียงไคเช็ค นักบ่างเบาบ้าง เป็นเวลานานกว่า 20 ปี ในกระบวนการ อันนี้ นอกจากแสดงให้เห็นถึงศักยภาพทางการทหารอันกล้าเลิศของโจวเอินไหลแล้ว ยังพิสูจน์ให้เห็น ว่าโจวเพียงพร้อมด้วยประสบการณ์ในการดำเนินงานระหว่างประเทศอีกด้วย โจวเอินไหลก็ได้ กลายเป็นวีรชนแห่งตำนานในการปฏิวัติของประเทศจีนอีกคนหนึ่ง

เมื่อรัฐบาลคอมมิวนิสต์ได้สถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนโจวเอินไหลได้รับการแต่งตั้งเป็น นายกรัฐมนตรีคนแรกของสาธารณรัฐประชาชนจีนควบตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการ ต่างประเทศ และรองประธานคณะกรรมการทหารปฏิวัติประชาชน รองประธานคณะกรรมการ การทหาร ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาทางการเมืองเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1949 ในช่วงที่ สาธารณรัฐประชาชนจีนเพิ่งเริ่มก่อตั้งนั้น มีปัญหาเข้ามารุมเร้าไม่ขาดสาย ในด้านการทหารยังต้อง ปราบปรามกำลังอาวุธของก๊กมินตั๋งที่เหลืออยู่อีกกว่า 2 ล้านนาย เศรษฐกิจทรุดโทรม ทุกสิ่งทุกอย่าง รอคอยการบูรณะฟื้นฟู จีนกลายเป็นประเทศที่มีสถานะยากจนในขณะนั้น ถูกกดดันและคุกคามจาก มหาอำนาจโลกใหม่ พอเข้าเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1950 ยังต้องแบกภาระส่งกองอาสาสมัครไป สนับสนุนเกาหลีเหนือทำสงครามต่อต้านสหรัฐอเมริกาอีกด้วย แต่ด้วยความสามารถเฉพาะตัวของโจว เอินไหลในการบริหารจัดการ โดยได้เข้ามาบริหารกิจการทั่วไปทั้งของรัฐบาลและพรรคคอมมิวนิสต์จีน โดยส่วนรวม กำหนดแนวทางและนโยบายสำคัญ ๆ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ การทหาร วัฒนธรรม การศึกษา และการต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการต่างประเทศ เพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับ สาธารณรัฐประชาชนจีน นำพาประเทศจีนผ่านพ้นอุปสรรคไปสู่ความยิ่งใหญ่ รอดพ้นภัยการเมือง ระหว่างประเทศ ซึ่งโจวเอินไหลได้มุ่งเน้นไปที่การสร้างสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศจนเป็นที่ยอมรับ และได้รับความไว้วางใจจากทั่วโลก แม้แต่มหาอำนาจอย่างสหภาพโซเวียตและสหรัฐอเมริกา ก็ ไว้วางใจ

งานด้านการกระทรวงต่างประเทศชิ้นแรกของโจวเอินไหลคือ แจ้งคำประกาศของเหมาเจ๋อตง ว่าด้วยการสถาปนารัฐบาลกลางประชาชนจีนไปยังรัฐบาลประเทศต่าง ๆ เสนอให้สถาปนา ความสัมพันธ์ทางการทูตที่เป็นปกติต่อกัน วันรุ่งขึ้นสหภาพโซเวียตก็ประกาศรับรองรัฐบาลสาธารณรัฐ ประชาชนจีนเป็นประเทศแรก ต่อจากนั้นคือบัลแกเรีย โรมาเนีย ฮังการี สาธารณรัฐประชาธิปไตย เกาหลี (เกาหลีเหนือ) เชโกสโลวะเกีย โปแลนด์ มองโกเลีย เยอรมนี แอลเบเนีย พม่า อินเดีย เวียดนาม เดนมาร์ก สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ และอินโดนีเซีย มาถึงเดือนตุลาคม ค.ศ. 1950 จาก

บทบาทของโจวอินไหลมีประเทศที่รับรองเงินเพิ่มขึ้นถึง 25 ประเทศ ในขณะที่เดียวกันโจวอินไหลยังได้ใช้มาตรการต่าง ๆ ขจัดอภิสิทธิ์และอำนาจเหนือประเทศจีนของบรรดาจักรวรรดินิยม เช่น เวนคิน ค่ายทหารของสหรัฐฯ ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ และอังกฤษในประเทศจีน เวนคินด้านบุคลากรที่อยู่ใน การควบคุมของประเทศจักรวรรดินิยม ยกเลิกสิทธิการเดินทางเรืออย่างอิสระในแม่น้ำลำคลองเงินของ บรรดาจักรวรรดินิยม สำหรับธุรกิจ สิทธิพล ที่ดิน และเคหสถานของชาวต่างชาติ จีนใช้วิธีการดูแล แทนการบังคับซื้อหรือควบคุมการจัดการ สำหรับกิจการด้านวัฒนธรรมการศึกษาของชาวต่างชาติที่ใช้ วิธีรับมาดำเนินการบริหารต่อ หรือทำการปรับปรุงใหม่ สำหรับศาสนาคริสต์ซึ่งเดิมบริหารโดย ชาวต่างชาติหรือรับอิทธิพลจากศาสนจักรต่างชาติก็ให้บริหารเอง หาเงินบำรุงเอง และทำการเผยแผ่ เอง ภายใต้การนำของเขา จีนสามารถขจัดอภิสิทธิ์ต่าง ๆ ของประเทศจักรวรรดินิยมจนหมดไปจาก ประเทศจีน และสามารถสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตที่มีความเสมอภาคกับประเทศจำนวนหนึ่ง ได้สำเร็จ

นายกโจวอินไหลมาโดยตลอดว่า การจะทำให้เงินเป็นประเทศสังคมนิยมที่เข้มแข็ง ปัจจัย สำคัญคือความทันสมัยด้านวิทยาศาสตร์และการสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจก็จำเป็นต้องเริ่มจาก สภาพที่แท้จริงของเงินเอง พร้อมกับแสวงหาความสงบและสมดุล

โจวอินไหลทำงานหนักตลอดชีวิตของเขาแม้ว่าเขาจะประสบกับโรคมะเร็งร้ายต้องเข้ารับ การรักษาพยาบาลและผ่าตัดหลายครั้งแต่เขาก็ไม่เคยท้อแท้ เขากล่าวกับคนใกล้ชิดว่า “คนตายแล้ว ทำไม่ต้องเก็บรักษาถ้ากระดูกไว้อีก เอาไปทิ้งไว้ในดินให้เป็นปุ๋ยก็ได้ ทิ้งไว้ตามลำน้ำก็เป็นอาหารของ ปลา..” นอกจากนี้เขายังสั่งเสียไว้อีกว่า “งานศพของฉันต้องทำให้เรียบง่ายที่สุด อย่าให้ใหญ่โต เอิกเกริกว่าใครในศูนย์การนำ อย่าทำให้เป็นการพิเศษเฉพาะ ตายแล้วให้เอากระดูกที่เผาแล้วไปโปรย ไว้ตามภูเขาและลำน้ำ”

ด้านชีวิตส่วนตัวเขาเข้าพิธีแต่งงานกับสหายตั้งอิงเขาในวันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ. 1925 หลังจากรู้จักกันมาก่อนหน้านั้นถึง 7 ปี ด้วยความใกล้ชิดประกอบกับความที่มีอุดมคติตรงกัน ทั้งโจว อินไหลและตั้งอิงเขา จึงได้เกิดเห็นใจกันขึ้นมาจนกระทั่งกลายเป็นความรักที่แยกจากกันไม่ได้ และ เป็นคู่ทุกข์คู่ยากจนจบสิ้นอายุขัย

โจวอินไหลต่อสู้กับโรคร้ายโดยมีภรรยาสุดที่รักอยู่เคียงข้างพร้อมกับมิตรสหายที่รักท่าน มากมายจนแก่อสัญกรรมเมื่อวันที่ 8 มกราคม ค.ศ. 1976 ท่ามกลางความโศกเศร้าของชาวจีนทั่ว ประเทศ เขาก็ได้ลาจากโลกนี้ไปด้วยอายุ 78 ปี งานศพของเขาได้รับการจัดการพิธีอย่างสมเกียรติและ ทำตามคำสั่งที่เขาได้สั่งเสียไว้ทุกประการ โดยมีประชาชนมาร่วมไว้อาลัยมากมาย

นายกรัฐมนตรี โจวอินไหล มีบทบาทในการร่วมกำหนดนโยบายหรือคอยชี้แนะทั้งด้าน เศรษฐกิจ การเมือง การทหาร วัฒนธรรม การศึกษา และการต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชน จีน โดยเฉพาะในด้านการต่างประเทศ โจวอินไหลเป็นทั้งผู้กำหนด ผู้บัญชาการ และผู้ดำเนินงานด้าน

การต่างประเทศ ด้วยสติปัญญาที่เป็นเลิศ โจวเอินไหลได้สร้างคุณูปการต่อวงการทูตของจีนในทุกด้าน และมีความโดดเด่นเป็นที่สุด การดำเนินงานทางการทูตครั้งสำคัญ ๆ หลังจากมีการสถาปนา สาธารณรัฐประชาชนจีนขึ้นมาแล้วนั้น ล้วนดำเนินไปภายใต้การแนวคิดโดยตรงจากโจวเอินไหลทั้งสิ้น ภายใต้การนำของโจวเอินไหล จีนสามารถจัดอำนาจต่าง ๆ ของประเทศจักรวรรดินิยมจนหมดไป จากประเทศจีน และสามารถสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตที่มีความเสมอภาคกันกับหลาย ประเทศได้สำเร็จ ซึ่งในบทความนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอ ภารกิจที่น่าสนใจและมีความสำคัญที่ทำให้ทั่วโลก กล่าวขานและยอมรับในความสามารถของ “โจวเอินไหล” นายกรัฐมนตรีคนแรกของสาธารณรัฐจีน

ภาพที่ 3 ประชาชนต่างแสดงรำไห้ความเสียใจในการจากไปของนายกรัฐมนตรีโจวเอินไหล

ที่มา : <http://oknation.nationtv.tv/blog/pongpat007/2014/09/02/entry-1>

3. โจวเอินไหลกับสงครามเกาหลี

สงครามเกาหลี เป็นหนึ่งในสงครามที่เกิดช่วงสงครามเย็น (Cold War) เป็นสงครามระหว่าง สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (เกาหลีเหนือ) เกิดขึ้น วันที่ 25 มิถุนายน ค.ศ. 1950 – 27 กรกฎาคม ค.ศ. 1953 เป็นสงครามที่ดำเนินต่อเนื่องเป็นระยะ เวลานานถึง 4 ปี หรือที่หลายคนให้คำนิยามสงครามเกาหลีว่า “รบกันสามปีเจรจากันสองปี” นั้น กล่าวได้ว่า การเจรจาสงบศึกในสงครามเกาหลียาวนานถึง 2 ปีกว่า จากวันที่ 10 กรกฎาคม ค.ศ. 1952 ถึงวันที่ 8 มิถุนายน ค.ศ. 1953 ถึงจะมีการลงนามในความตกลงฉบับสุดท้ายและถือว่าการ เสร็จเป็นอันจบสิ้น นับเป็นการเคลื่อนไหวทางการทูตขนาดใหญ่ครั้งแรกหลังจากที่พรรคคอมมิวนิสต์ จีนก่อตั้งอำนาจรัฐของตนขึ้น และเป็นการต่อสู้ทางการทูตเป็นครั้งแรกในขอบเขตระหว่างประเทศ ซึ่ง ดำเนินการเจรจากับหลายประเทศหลายฝ่าย โจวเอินไหลมีบทบาทสำคัญในฐานะนายกรัฐมนตรี แม้ว่าในเวลานั้น จีนกำลังอยู่ในช่วงต่อสู้กับการรุกรานและแทรกแซงของสหรัฐอเมริกา แต่โจวเอิน

โหลก็แสดงให้เห็นทราบอย่างชัดเจนว่า จีนประสงค์จะนั่งลงเพื่อเจรจากับสหรัฐฯ เพื่อแก้ไขความตึงเครียด บริเวณเส้นขนาน 38 องศาเหนือ แม้ว่าโจวเินไหลจะไม่ได้ไปร่วมเจรจาเผชิญหน้ากับฝ่ายอเมริกาด้วยตนเอง แต่การต่อสู้ที่เกี่ยวพันกับอนาคตเกาหลี และจีนแผ่นดินใหญ่ โจวเินไหลก็เป็นผู้ให้การชี้แนะด้วยตนเอง นายกรัฐมนตรีโจวเินไหลซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศด้วยนั้น ต้องแบกรับภาระชี้แนะที่เป็นรูปธรรมอย่างหนักหน่วงเป็นเวลานานกว่า 4 ปี การพบปะหารือระดับทูตของจีนและสหรัฐฯ ภายใต้การชี้แนะโดยตรงของเขานั้น ก็เป็นการต่อสู้เชิงการทูตระหว่างจีนกับสหรัฐฯ ขณะเดียวกันนั้นก็เป็นการรักษาความสัมพันธ์ช่องทางหนึ่ง ที่ทำให้ทั้งสองฝ่ายสามารถติดต่อกันได้ ซึ่งมีส่วนช่วยสำคัญอีกอย่างหนึ่งนำไปสู่การสถาปนาความสัมพันธ์ในเวลาต่อมา

จุดเริ่มต้นของสงครามมาจากความล้มเหลวในการจัดการเลือกตั้งเสรีทั่วคาบสมุทรเกาหลีใน ค.ศ. 1948 เนื่องจากสหรัฐอเมริกาไม่เห็นด้วยกับการแบ่งแยกดินแดน จึงเสนอให้รวมเกาหลีทั้ง 2 เป็นประเทศเดียวกัน ซึ่งทางสหภาพโซเวียตเห็นด้วย แต่มีเงื่อนไขว่ารัฐบาลที่จะปกครองเกาหลีต้องเป็นรัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นตามเงื่อนไขของสหภาพโซเวียตเท่านั้น สหรัฐฯ จึงนำปัญหานี้เสนอต่อองค์การสหประชาชาติพิจารณาเมื่อกันยายน ค.ศ. 1947 ต่อมาคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติมีมติให้เลือกตั้งทั่วไปในเกาหลีและให้อยู่ในความควบคุมของสหประชาชาติ แต่สหภาพโซเวียตปฏิเสธความร่วมมือ ทำให้การเลือกตั้งมีเพียงฝั่งเกาหลีใต้เท่านั้น สมัชชาแห่งชาติเกาหลีประกาศจัดตั้งสาธารณรัฐเกาหลีขึ้นอย่างเป็นทางการในวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1948 โดยมี ซึงมัน รี ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีคนแรก ทางด้านสหภาพโซเวียตได้มีการตอบโต้โดยจัดตั้งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี ขึ้นมา มี คิม อิล-ซ็อง เป็นหัวหน้าคณะรัฐบาล หลังจากมีการก่อตั้งรัฐบาลของทั้ง 2 ฝั่ง ใน ค.ศ. 1949 สหรัฐฯกับสหภาพโซเวียตได้มีการถอนกำลังออกจากประเทศเกาหลี

หลังจากที่ประเทศมหาอำนาจทั้ง 2 ได้ถอนตัวไปแล้ว ซึงมัน รี กับ คิม อิล-ซ็อง มีความต้องการที่จะรวมประเทศเกาหลีเป็นหนึ่งเดียว จึงส่งทหารปะทะกันเล็กน้อยตามแนวชายแดนระหว่างกันตลอดทั้ง ค.ศ. 1949 ถึงต้น ค.ศ. 1950 จนกระทั่งวันที่ 25 มิถุนายน ค.ศ. 1950 กองทัพเกาหลีเหนือเคลื่อนผ่านเส้นขนานที่ 38 มายังเกาหลีใต้ พร้อมเปิดฉากโจมตีอย่างรวดเร็ว โดยทางเกาหลีเหนืออ้างว่ากองทัพเกาหลีใต้ของซึงมัน รี ได้บุกกรุกข้ามชายแดนมาก่อน และซึงมัน รี จะต้องถูกจับกุมตัวและประหารชีวิต การบุกโจมตีของเกาหลีเหนือได้สร้างความประหลาดใจแก่ประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาที่ตื่นตระหนกมากที่สุด เพราะเกาหลีใต้เปรียบเสมือนกำแพงป้องกันอิทธิพลคอมมิวนิสต์จากสหภาพโซเวียตและจีน ถ้าเกาหลีเหนือสามารถยึดเกาหลีใต้ได้จะทำให้สหรัฐฯ สูญเสียจุดยุทธศาสตร์ในคาบสมุทรเกาหลี สหรัฐฯ จึงพยายามยุติสงครามให้ไวที่สุด โดยแฮร์รี เอส ทูแมน ประธานาธิบดีสหรัฐฯ สั่งให้ ดิน แอชตัน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศสหรัฐฯ เดินทางไปที่สำนักงานใหญ่สหประชาชาติเพื่อขอคำอนุมัติให้นำกำลังทหารสหประชาชาติเข้าร่วมรบเพื่อ

ช่วยเหลือเกาหลีใต้ กองกำลังของสหประชาชาติซึ่งประกอบด้วยกองกำลังทหาร 16 ชาติเข้าร่วมรบได้ ผลักดันกองทัพเกาหลีเหนือให้กลับไปที่เส้นขนาน 38 องศาเหนือ

ซึ่งเรื่องดังกล่าวประธานาธิบดีทรูแมนทำโดยที่ไม่ได้มีการเสนอให้ที่ประชุมสภาองเกรส (United States Congress) ร่วมพิจารณาด้วย เนื่องจากประธานาธิบดีทรูแมน ไม่ต้องการให้สภาองเกรสของสหรัฐฯ ประกาศสงครามกับเกาหลีเหนือ เพราะถ้าสหรัฐฯ ประกาศสงครามอย่างเป็นทางการอาจทำให้สหภาพโซเวียตที่สนับสนุนเกาหลีเหนือประกาศสงครามตามด้วย ซึ่งจะเพิ่มระดับไปเป็นสงครามครั้งใหญ่ระหว่างชาติมหาอำนาจได้ หลังจากที่ยื่นคำขอแก่สหประชาชาติ คณะมนตรีความมั่นคงสหประชาชาติได้ผ่านมติดังกล่าวอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์ ทั้งที่สหภาพโซเวียตก็เป็นสมาชิกถาวรในคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่มีสิทธิการยับยั้งแผนแก้ปัญหาของสหประชาชาติที่ต่อต้านเกาหลีเหนือ แต่มติสามารถผ่านไปได้นั้นมีสาเหตุจากผู้แทนของสหภาพโซเวียตไม่ได้เข้าประชุม เนื่องจากสหภาพโซเวียตกำลังประท้วงเรื่องที่นั่งของจีน ว่าตัวแทนของประเทศจีนในคณะมนตรีความมั่นคงจะต้องเปลี่ยนจากคนของพรรคก๊กมินตั๋งมาเป็นคนของพรรคคอมมิวนิสต์ เพราะพรรคคอมมิวนิสต์มีชัยชนะบนแผ่นดินใหญ่แล้ว จึงเป็นการไม่เหมาะสมที่คนของพรรคก๊กมินตั๋งจะยังคงดำรงตำแหน่งตัวแทนอยู่ สหภาพโซเวียตจึงไม่เข้าร่วมการประชุมของคณะมนตรีความมั่นคงในช่วงนี้

จากที่สหภาพโซเวียตไม่เข้าร่วมประชุมและมีเพียงยูโกสลาเวียเพียงประเทศเดียวที่งดออกเสียง ทำให้สหประชาชาติลงมติช่วยเหลือเกาหลีใต้อย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์ในวันที่ 27 มิถุนายน ค.ศ. 1950 สหรัฐอเมริกาได้รับหน้าที่ปฏิบัติการโดยตรงและมีกำลังเสริมจาก 15 ประเทศ ได้แก่ แคนาดา, ออสเตรเลีย, นิวซีแลนด์, อังกฤษ, ฝรั่งเศส, แอฟริกาใต้, ตุรกี, กรีซ, เนเธอร์แลนด์, เอธิโอเปีย, โคลัมเบีย, ฟิลิปปินส์, เบลเยียม, ลักแซมเบิร์ก และไทย เข้าร่วมด้วย สหรัฐฯ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งครั้งนี้ จึงต้องเข้ามาแทรกแซงสงคราม โดยได้รับการสนับสนุนจากสหประชาชาติอย่างเอกฉันท์ เนื่องจากประเทศที่สนับสนุนเกาหลีเหนืออย่างสหภาพโซเวียตไม่ได้เข้าร่วมการประชุม รวมถึงสาธารณรัฐประชาชนจีนก็ไม่ได้ถูกยอมรับจากสหประชาชาติ ทำให้สหรัฐอเมริกากับสหประชาชาติเข้าร่วมสงครามครั้งนี้ได้อย่างไม่มีอุปสรรค จนเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม ค.ศ. 1950 โจวเอินไหลจึงออกคำแถลงในนามรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน คัดค้านคณะมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติภายใต้การบงการของสหรัฐฯ ที่ลงมติสนับสนุนสหรัฐฯ ให้ใช้กำลังแทรกแซงกิจกรรมภายในของเกาหลี ซึ่งนับเป็นการทำลายสันติภาพของโลกและเป็นการละเมิดกฎบัตรสหประชาชาติโดยสหภาพโซเวียตและสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งเป็นสมาชิกถาวรไม่ได้เข้าร่วมการลงมติจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ต่อจากนั้น โจวเอินไหลยังได้เรียกประชุมสภาการป้องกันประเทศ 2 ครั้ง ในวันที่ 7 และ 10 กรกฎาคม ค.ศ. 1950 มีมติให้ตั้งกองกำลังป้องกันชายแดนตะวันออกเฉียงเหนือของเกาหลี

มีกำลังพล 2.6 แสนคนเตรียมพร้อมที่จะหนุนกำลังช่วยเกาหลีเหนือเมื่อมีความจำเป็นและคาดการณ์ว่าปฏิบัติการต่อไปของสหรัฐฯ คือการยกพลขึ้นบกที่อินซอน และได้แจ้งให้ฝ่ายเกาหลีเหนือทราบ

วันที่ 15 กันยายน ค.ศ. 1950 เป็นไปตามที่โจวเอินไหลคาดการณ์ไว้ข้างต้นคือ เหล่าทหารของอเมริกันยกพลขึ้นบกที่อินซอน สหรัฐฯ ได้โจมตีแหล่งส่งกำลังหลักต่างๆ ของเกาหลีเหนือ เพื่อให้กองทัพเกาหลีเหนือขาดแคลนสิ่งจำเป็นในการทำสงคราม ซึ่งการทำลายของเครื่องบินทิ้งระเบิดครั้งนี้ทำให้การส่งยุทโธปกรณ์ไม่สามารถไปถึงกองทัพเกาหลีเหนือที่ปฏิบัติการรบอยู่ทางใต้ได้ ในขณะที่ฐานส่งกำลังในญี่ปุ่นของสหรัฐอเมริกาได้ทำการส่งอาวุธและกำลังทหารมายังเมืองปูซานอย่างมากมาย ทำให้เกาหลีใต้มีความแข็งแกร่งและมีกำลังทหารมากกว่ากองทัพเกาหลีเหนืออยู่มาก ทหารเกาหลีเหนือต้องเปลี่ยนแผนยุทธศาสตร์จากรุกเป็นถอย กองทัพสหประชาชาติได้ขับไล่กองทัพเกาหลีเหนือผ่านเส้นขนานที่ 38 จุดหมายปลายทางในการที่จะปกป้องรักษารัฐบาลเกาหลีใต้บรรลุแล้ว การรุกของกองสหประชาชาติ ครั้งนี้สร้างความกังวลให้จีนมาก เพราะเป็นห่วงว่าสหประชาชาติจะไม่หยุดอยู่เพียงแม่น้ำยาลูซึ่งเป็นชายแดนระหว่างเกาหลีเหนือและจีน และจะดำเนินนโยบายให้จีนกลับสู่อำนาจเก่าคือ เจียงไคเช็ค หลายคนในชาติตะวันตก คิดว่ามีความจำเป็นต้องขยายสงครามไปสู่จีน แต่ทรูแมนและผู้นำคนอื่นกลับไม่เห็นด้วยในความจำเป็นนั้น แต่นายพลดักลาส แมคอาเธอร์ ก็ไม่ใส่ใจการเตือนนั้น โดยเขาแย้งว่าเนื่องจากกองทัพเกาหลีเหนือได้รับการส่งกำลังจากฐานในเขตแดนจีน คลังส่งกำลังเหล่านั้นจึงควรถูกทำลายด้วย ในขณะที่นั้น โจเซฟ สตาลิน ผู้นำของสหภาพโซเวียตติดต่อมาสอบถามสาธารณรัฐประชาชนจีนว่าจะส่งกำลังเข้าไปช่วยหรือไม่ แท้จริงแล้วเวลานั้นสตาลินเกรงว่า หากสหภาพโซเวียตยกกำลังไปเป็นปรปักษ์กับสหรัฐฯ โดยตรง จะทำให้เพลิงสงครามลามไปถึงยุโรป ก่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 3 สตาลินจึงต้องการที่จะขอให้จีนส่งกำลังไปร่วมรบกับเกาหลีเหนือในเวลาต่อมาเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม ค.ศ. 1950 เหม่าเจอตงก็ได้ตัดสินใจส่งกองอาสาสมัครออกไปหนุนช่วยประชาชนเกาหลี โจวเอินไหลแจ้งผ่านทูตอินเดียให้ไปบอกกล่าวให้สหรัฐฯ ได้ทราบในวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1950 ว่า “หากทหารอเมริกันบุกข้ามเส้นขนาน 38 เราจะไม่นิ่งดูตาย เราจะเอาเรื่อง!” (เชววัน พงษ์พิชิต 2558: 104)

หลังจากที่ทหารของสหรัฐอเมริกาได้บุกข้ามเส้นขนานที่ 38 ในวันที่ 7 ตุลาคม ค.ศ. 1950 ประธานเหมาเจอตงของจีนประกาศออกคำสั่งให้รวบรวมและจัดกองทัพอาสาสมัครประชาชนจีนโดยแต่งตั้งให้ผิงเตอหวยเป็นแม่ทัพควบตำแหน่งกรรมการการเมือง เคลื่อนพลไปยังแม่น้ำยาลูเตรียมและพร้อมเคลื่อนกำลังข้ามไปสู่เกาหลีเพื่อออกรบทันที

กองทัพอาสาสมัครเดินทางเข้าไปสู่เกาหลีในวันที่ 19 ตุลาคม ค.ศ. 1950 และปะทะกับกองกำลังเกาหลีใต้ของซิงมันรี ได้กวาดกำลังของซิงมันรีไปถึง 1 กองพันหน่วย ได้รับชัยชนะในยุทธการและในวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 1950 นั้นเองที่เป็นวันที่กองทัพอาสาสมัครของจีนเข้าปะทะกับทหารสหรัฐฯ ฝ่ายกองอาสาสมัครติดตามโจมตีติดต่อกันเป็นเวลา 13 วัน 13 คืน ทำลายข้าศึกได้ถึง

1.5 หมิ่นนาย ในจำนวนนี้กองพลที่ 6 ของชิงมันรีถูกบดขยี้ กองพลที่ 1 และที่ 8 ของสหรัฐฯ เสียหายอย่างหนัก และกองพันที่ 3 ของกรมที่ 8 กองพลทหารม้าที่ 1 แนวหน้าของกองทัพสหรัฐฯ ถูกบดขยี้ กรมที่ 5 ของกองพลนี้ที่เข้าไปช่วยเหลือก็ถูกตีแตกกระเจิงไปเช่นเดียวกัน

แผนการของข้าศึกที่ยืดเกาหลีให้ได้ทั้งประเทศในวันขอบคุณพระเจ้านั้นเป็นอันต้องล้มเหลวลงอย่างไม่เป็นท่า คณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา มีการประชุมในวันที่ 2 พฤศจิกายน ค.ศ. 1950 ตกลงว่ายังจะทำการรุกต่อไปเพื่อยึดเกาหลีทั้งประเทศให้ได้ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังได้วางแผนการรุกรานในวันคริสต์มาส โดยหมายเอาว่าจะเป็นการรุกรานครั้งสุดท้าย โดยเพิ่มกำลังแนวที่ 1 เป็น 2.2 แสนคนเศษ สนับสนุนด้วยรถถัง 1,000 คัน ปืนใหญ่ 10,000 กระบอก และเครื่องบิน 1,200 ลำ ยังคงแยกกำลังออกเป็น 2 สายคือ สายตะวันออก และสายตะวันตก แยกกันรุกไปทางเหนือ เมื่อทหารอเมริกัน 3 กองพลในแนวตะวันตก ยกไปถึงจุดหมายที่จะปิดล้อมโจมตีกองอาสาสมัครก็มีการออกคำสั่งให้เข้าตีทั่วทั้งแนว พร้อมกันนั้นก็ประกาศต่อชาวโลกว่าสงครามเกาหลียุติลงในวันคริสต์มาส กำลังชิงมันรีที่เข้าตีแนวตะวันตกก็เข้ามาถึงสนามรบที่ฝ่ายกองทัพอาสาสมัครเตรียมเอาไว้ล่วงหน้า

ในวันที่ 24 พฤศจิกายน ค.ศ. 1950 โจวเอินไหลสั่งให้ย้ายกำลัง 1 กองทัพจากแนวตะวันออกไปเสริมแนวตะวันตก เพื่อสกัดกองกำลังสหรัฐที่จะมายกมาหนุนแนวตะวันตก และเข้าโจมตีพื้นที่ด้านตะวันตกตามแนวแม่น้ำของซอน รบกันอยู่เป็นเวลา 6 วัน และสามารถเอาชนะกองทัพเกาหลีได้หลายกองพลรวมเบ็ดเสร็จแล้วได้ทำลายกำลังข้าศึก 2.3 หมื่นนาย ยึดรถถังได้ 100 คัน รถยนต์ 2,000 คัน ปืนชนิดต่าง ๆ 5,000 กระบอก ยึดและทำลายปืนใหญ่รวม 500 กระบอก ยกทัพเข้าตี ไล่ถอนกองทัพสหประชาชาติที่เหลืออยู่ ให้ล่าถอยไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงใต้เส้นขนาน 38 กองอาสาสมัครยึดพื้นที่เกาหลีที่เกาหลีเหนือกลับคืนมาได้ทั้งหมดยกเว้นซังย็อนเมืองเดียว บางส่วนยังได้ล้ำแดนเข้าไปในเกาหลีใต้เสียด้วยซ้ำ ซึ่งนับว่าประสบความสำเร็จในการเข้าตีกองทัพสหประชาชาติเป็นอย่างมาก จากความพ่ายแพ้ของกองทัพสหรัฐอเมริกาเป็นเหตุให้ทหารสหรัฐอเมริกาต้องล่าถอยเป็นระยะยาวที่สุดในประวัติศาสตร์

ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1951 เหมาเจ๋อตงมีคำสั่งให้ทำการโจมตีอีกครั้งในช่วงที่เรียกว่า Chinese Winter Offensive กองทัพจีนใช้ยุทธวิธีในรูปแบบเดิมอย่างที่เคยทำ สถานการณ์ของกองทัพที่ 8 แย่ลงไปอีกเมื่อผู้นำคนใหม่ของสหรัฐฯ พลโท แมททีว ริดจ์เวย์ ซึ่งเขาเริ่มดำเนินการด้วยการกระตุ้นขวัญและกำลังใจของกองทัพที่ 8 ซึ่งตกต่ำจากการถูกโจมตีจนต้องล่าถอยเป็นระยะทางไกล และในปลายเดือนมกราคมนั้น จากการลาดตระเวน ริดจ์เวย์พบว่า แนวรบด้านหน้าเขาปราศจากข้าศึก เขาจึงพัฒนาแผนการรุกแบบเต็มกำลังในยุทธการราวอว์ ซึ่งประสบผลสำเร็จอย่างมากใน ต้นเดือนกุมภาพันธ์ กองทัพสหประชาชาติมาถึงแม่น้ำฮันและยึดเมืองวอนจูได้อีกครั้ง

สาธารณรัฐประชาชนจีนทำการโต้ตอบกลับในเดือนกุมภาพันธ์ที่ฮ่องกงในภาคกลางเข้าที่ที่ตั้งกองทัพน้อยที่ 9 รอบเมืองฉีบองนี่ กองพลทหารราบที่ 2 ของสหรัฐร่วมกับกองพันทหารฝรั่งเศสได้ทำการต่อสู้ชนิดเข้าตาจนในช่วงเวลาสั้น แต่ก็สามารถต้านการรุกของจีนได้ และในสองสัปดาห์สุดท้ายของเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1951 กองทัพบกที่ 8 รุกเต็มรูปแบบเพื่อใช้อำนาจการยิงสูงสุดและมุ่งทำลายกองทัพจีนและเกาหลีเหนือมากที่สุดโดยยุทธการคิลเลอร์ กองทัพน้อยที่ 1 จึงได้ยึดครองดินแดนด้านใต้ของฮัน ในขณะที่กองทัพน้อยที่ 9 สามารถยึดครองรองซอนได้ เกิดการโจมตีอย่างเป็นทางการเป็นขั้นเป็นตอนขับไล่กองทัพของจีนและคอมมิวนิสต์ให้ถอยไปช้า ๆ กองทัพสหประชาชาติยังคงรุกคืบจนกระทั่งถึงแนวแคนซัส ซึ่งอยู่เหนือเส้นขนานที่ 38 หลายไมล์ อย่างไรก็ตาม จีนยังอยู่ไกลจากคำว่าพ่ายแพ้ ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1951 พวกเขาได้เปิดฉากการรุกในช่วงที่ 5 การโจมตีหลักคือ ตำแหน่งกองทัพน้อยที่ 1 แต่ก็ถูกต้านทานอย่างเหนียวแน่นที่แม่น้ำอิมจินและคาเปียง การรุกของจีนถูกหยุด

ลงที่ที่แนวตั้งรับเหนือกรุงโซล

ภาพที่ 4 กองทัพอาสาสมัครจีนหลังการดำเนินการรุกมา 3 ครั้ง

ที่มา : <https://www.tnews.co.th/headshot/315835/ที่สุดแห่งความเลือดเย็น!!!>

ในตอนนี กองทัพอาสาสมัครประชาชนจีนได้โจมตีดำเนินการรุกตอบโต้มา 3 ครั้ง เมื่อยังไม่สามารถขับดันกองทัพอเมริกาให้ถอยไปถึงเส้นขนานที่ 38 ได้ โจวเอินไหลจึงเสนอแนวนโยบายยุทธศาสตร์ต่อเหมาเจ๋อตงว่า ให้ “ทำสงครามยืดเยื้อ หาทางเจรจาสันติภาพ นำไปสู่การยุติสงคราม” (เขาวน พงษ์พิชิต 2558: 154) ฝ่ายสหรัฐฯ เห็นด้วยกับการเจรจาหยุดยิงดังกล่าวเพราะสถานการณ์ในขณะนั้นจะเสียทั้งทรัพยากรมนุษย์และทรัพย์สินกับการดำเนินในสงครามเกาหลีมากกว่านี้ไม่ได้แล้ว ทั้งยังวิตกว่า หากจีนรบต่อไปไม่ใช่แต่อาจจะรบแพ้ ซ้ำยังอาจจะถูกไล่ออกจากแหลมเกาหลีอีกด้วย ดังนั้นเพื่อหลีกเลี่ยงความล่มจมในเกาหลี สหรัฐฯจึงมีความร้อนใจใจการเจรจายุติจึงจำใจเรียกร้องให้จีนและเกาหลีเหนือทำการเจรจาสงบศึกกันอย่างเป็นทางการ กองทัพ

สหประชาชาติตัดสินใจหยุดอยู่แค่แนวแคแนซัส ซึ่งอยู่เหนือเส้นขนานที่ 38 และหยุดนิ่งไม่มีทีท่าที่จะทำการรุกขึ้นไปในเกาหลีเหนือ

โจวเินไหลในฐานะที่เป็นนักยุทธศาสตร์และนักการทูต เขาเข้าใจทั้งสภาพกองทัพสหรัฐฯ และเข้าใจสภาพกองทัพของตนเองดี การที่กองทัพสหรัฐฯ ปล่อยสัญญาณแห่งการเจรจาสันติออกมา เขาเห็นว่า แม้การเจรจาในขณะนี้จะเป็นผลประโยชน์ต่อจีน แต่ยังไม่ใช่เวลาที่เหมาะสม โจวเินไหลพิจารณาเรื่องนี้จากสองด้าน หนึ่งคือ การเจรจาสันติของกองทัพ สหรัฐฯ ไม่ใช่จะเกิดความจริงจัง แต่เป็นแผนถ่วงเวลา สองคือ จะต้องบุกรุกกองทัพให้กว้างยิ่งขึ้น เขาเสนอรายงานต่อเหมาเจ๋อตงและเมื่อได้รับความเห็นชอบก็ส่งกองทัพออกไปรุกโต้ตอบที่เพิ่มมากขึ้น จนถึงเดือนมิถุนายน กองทัพอาสาสมัครของจีนโจมตีหลักกองทัพสหรัฐฯ จากริมแม่น้ำยาหลู่ไปจนกระทั่งถึงใต้เส้นขนานที่ 38 ได้

การรุกรานของกองทัพอาสาสมัครจีนครั้งนี้ทำให้สหรัฐฯ สูญเสียกำลังทหารและอาวุธ ยุทโธปกรณ์ มากกว่าช่วงแรกของสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึง 1 เท่า เมื่อได้เผชิญหน้ากับสถานการณ์แห่งความสูญเสียเช่นนั้น สหรัฐฯ จะใช้มาตรการทางทหารแต่อย่างเดียวมาแก้ปัญหาเกาหลีเป็นสิ่งที่เป็นไปได้แล้ว สภาความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐฯ จึงได้มีมติให้ใช้ การเจรจายุติการปฏิบัติการที่เป็นปรปักษ์กัน ต้นเดือนมิถุนายน สหรัฐฯ ได้ส่ง ทรูค เวลล์ เลขาธิการใหญ่ของสหประชาชาติ เป็นผู้เปิดเผยถึงความประสงค์ที่ยินดีจะผ่านการเจรจายุติการปฏิบัติการที่เป็นปรปักษ์กันหลายครั้งด้วยกัน พร้อม ๆ กับที่ทางฝ่ายสหรัฐฯ แสดงเจตจำนงว่ายินดีจะเจรจาสงบศึกจริงๆ จากแนวนโยบายยุทธศาสตร์ที่โจวเินไหลเสนอไปก่อนหน้านี้ว่าให้ “ทำสงครามยืดเยื้อ หาทางเจรจาสันติภาพ นำไปสู่การยุติสงคราม” เหมาเจ๋อตงจึงเห็นด้วยที่ถึงเวลาจะทำการเจรจาสงบศึกกันอย่างเป็นทางการ

จากการรุกบุกโจมตีของกองทัพสหรัฐฯ จนสหรัฐฯ ต้องถอยทัพนี้และขอเจรจาสงบศึกนั้นจะสามารถเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ในเกาหลีได้ โจวเินไหลหลังจากวิเคราะห์อย่างรอบด้านแล้ว ก็เห็นว่าการเจรจาครั้งนี้คงไม่อาจเสร็จสิ้นได้โดยเร็ว ในเมื่อมีโอกาสที่จะแก้ปัญหาเกาหลีด้วยสันติวิธีแล้ว ก็ควรคว้าโอกาสนี้ไว้ดำเนินการเจรจาสงบศึกกับฝ่ายสหรัฐฯ ช่วงชิงการแก้ปัญหาโดยสันติ

ด้วยเหตุนี้หลังจากที่สหรัฐฯ ได้เสนอการเจรจาสงบศึกในตอนปลายเดือนพฤษภาคมแล้ว โจวเินไหลก็เห็นว่าโอกาสที่เหมาะสมมาถึงแล้ว จึงได้เชิญ คิมอิลซุง มายังปักกิ่งในตอนต้นเดือนมิถุนายน เพื่อปรึกษาหารือและข้อเสนอที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาสงบศึก ในตอนแรกเหมาเจ๋อตงจะให้เฟิงเต๋อไหว เป็นตัวแทนของกองทัพอาสาสมัครจีนเข้าร่วมการเจรจาครั้งนี้ แต่โจวเินไหลเห็นว่า เฟิงเต๋อไหวเป็นแม่ทัพของฝ่ายจีน ไม่ว่าจะพิจารณาจากด้านใดก็ตามล้วนไม่เหมาะที่จะออกหน้าไปทำการเจรจาด้วยตนเอง ควรจะให้เต็งหวา รองผู้บัญชาการกับเจี๋ยฟาง เสนาธิการของกองทัพอาสาสมัครประชาชนจีนเป็นผู้เจรจา และจัดส่งหลิ่เค่อหงกับเฉียวกั๋วหนวา 2 คน ซึ่งสังกัดในการทูตและการเจรจาไปยังประเทศเกาหลี เพื่อเสริมกำลังของคณะผู้แทนการเจรจาให้เข้มแข็งขึ้น

ก่อนที่หลี่เค่อหง กับ เฉียวกั๋วหวาจะออกเดินทางไปยังเกาหลีในวันที่ 2 กรกฎาคม ค.ศ. 1953 โจวเอินไหลได้ให้คำชี้แนะกับพวกเขาอย่างรอบด้านแล้ว พร้อมนำคำโบราณออกมาว่า “ทำในสิ่งที่พึงกระทำ หยุดเมื่อจำเป็นต้องหยุด” ความหมายของคำแรกคือ อะไรที่ควรทำก็จะต้องทำไปโดยไม่ต้องคำนึงอะไรทั้งสิ้น คำหลังหมายความว่า เมื่อถึงเวลาหยุด ก็ควรจะหยุดเมื่อเห็นสมควร โจวเอินไหลชี้ให้เห็นว่า การต่อต้านสหรัฐฯ เป็นการปกป้องบ้านเมืองเป็นสงครามอันเป็นธรรมชาติ “พึงกระทำ” ช่วยเกาหลี เป็นหน้าที่ทางลัทธิสากลนิยมที่ประเทศสังคมนิยม “พึงกระทำ” แต่เมื่อมีผู้รุกรานบาดเจ็บล้มตายอย่างหนัก ถูกบังคับให้ขอเจรจาแล้ว ถ้าเช่นนั้นเราก็จำเป็นต้องพิจารณาตามสถานการณ์ ยุติสงครามลง ช่วงชิงการสร้างสรรคประเทศจีนใหม่ภายใต้สภาพแวดล้อมแห่งสันติ “พึงทำก็ทำ พึงหยุดก็หยุด” เป็นความคิดทางการทูตของโจวเอินไหลมาโดยตลอด และได้นำมาใช้ด้วยความสำเร็จเป็นอย่างยิ่งครั้งหนึ่งในปัญหาการสงบศึกสงครามเกาหลี

การเจรจาสงบศึกในเกาหลี นับว่าเป็นการเคลื่อนไหวทางการทูตขนาดใหญ่ครั้งแรกหลังจากที่มีการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนขึ้น โดยเป็นการต่อสู้การทูตครั้งแรกของรัฐบาลชุดนี้ที่มีขอบเขตรหว่างประเทศ โดยเป็นการดำเนินการและการใช้ศิลปะการทูตของโจวเอินไหลทั้งสิ้น ในขณะเดียวกันหลังจากที่ได้ก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนขึ้นแล้ว ไม่ว่าจะด้านการเมือง เศรษฐกิจ การทูต การทหาร ล้วนแต่ต้องเผชิญกับภารกิจใหม่ ในด้านต่าง ๆ จำเป็นต้องใช้บุคคลากรจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแนวรบการทูตบุคคลากรก็ขาดแคลนเป็นพิเศษ การที่โจวเอินไหลส่งหลี่เค่อหงกับเฉียวกั๋วหวาไปเสริมคณะผู้แทนเจรจาให้เข้มแข็งขึ้นนั้น นอกจากเป็นความจำเป็นของการต่อสู้ทางการทูตแล้ว ยังมีความประสงค์อีกอย่างหนึ่งคือ ใช้ประโยชน์จากโอกาสนี้ บ่มเพาะฝึกฝนบุคลากรทางการทูตขึ้นมาจำนวนหนึ่ง

หลังจากที่หลี่เค่อหงกับเฉียวกั๋วหวาเดินทางถึงเกาหลี ก็ได้ปฏิบัติตามความประสงค์ของโจวเอินไหล รับหน้าที่ฝึกฝนอบรมบุคลากรทางการทูตตามแนวทางของโจวเอินไหลอย่างทะมัดทะแมง พวกเขาทุ่มกำลังจุดอ่อนในคณะผู้แทนเจรจาซึ่งส่วนมากขาดทักษะการทูต จึงดำเนินการให้ความรู้เกี่ยวกับทางการทูต ประสานกับปฏิบัติ และความรู้อันลึกซึ้งของตัวพวกเขาที่ได้มาจากโจวเอินไหลด้วยเหตุนี้ หลังจากผ่านการปฏิบัติและอบรมแล้ว พวกเขาก็ไม่ได้แต่จะรับชัยชนะในการเจรจาหยุดยิงครั้งนี้เท่านั้น สมาชิกในคณะผู้แทนการเจรจาต่อมาภายหลัง ก็ล้วนแล้วแต่ได้กลายเป็นรักเคลื่อนไหวทางการทูตที่ยอดเยี่ยมไปทั้งสิ้น ความเป็นไปทั้งหมดเหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็นคุณงามความดีของโจวเอินไหล ที่มีสายตายาวไกลและดีเด่น ซึ่งดำเนินการอบรมบ่มเพาะบุคคลากรทางการทูตจากการปฏิบัติที่เป็นจริงทั้งสิ้น

การเจรจาสงบศึกในเกาหลีเริ่มต้นขึ้นอย่างเป็นทางการหลังมีการตกลงหยุดยิงเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน ค.ศ. 1951 แต่ฝ่ายสหรัฐฯ ไม่มีความจริงใจในการเจรจาแต่อย่างใด ถึงด้านหน้าจะแสดงถึงเจตจำนงที่ชัดเจนว่าต้องการยุติสงครามแต่ด้านอีกด้านก็สร้างปัญหาให้เกิดความยุ่งยากทำให้การ

เจรจาจากนานถึงครึ่งเดือน เมื่ออภิปรายถึงเรื่องเส้นเขตแดนทางทหาร ผ่านสหรัฐฯ ก็เสนอให้ขีดเส้นลึกเข้าไปทางเหนือของแนวทหารอาสาสมัครประชาชนจีน 38-68 กิโลเมตรหมายที่จะยึดครองพื้นที่ 12,000 ตารางกิโลเมตรโดยไม่ต้องรบ ในเวลาเดียวกันนั้นสหรัฐฯ กลับเตรียมจะทำสงครามต่อไปอย่างเพียบพร้อม เตรียมกองกำลังทหารมากกว่าแสนคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้เสริมกองทหารปืนใหญ่และกองทหารรถถังอีกจำนวนมาก ซึ่งหลังจากสหรัฐฯ พยายามขู่เชิญทางการเมืองกับฝ่ายจีนและฝ่ายเกาหลีแล้วถูกปฏิเสธด้วยความหนักแน่นแล้ว สหรัฐฯ จึงประกาศที่จะเริ่มก่อสงครามอีกครั้ง

วันที่ 18 สิงหาคม ค.ศ. 1951 สหรัฐฯ ฉวยโอกาสที่ทางฝ่ายจีนและเกาหลีประสบกับภัยพิบัติจากอุทกภัยอย่างร้ายแรงและกำลังอยู่ในความลำบาก เปิดฉากโจมตีแนวป้องกันของกองทัพประชาชนยาว 80 กิโลเมตร เปิดฉากสิ่งที่เรียกว่า “การโจมตีฤดูร้อน” ขึ้น ฝ่ายสหรัฐฯ ทั้งระเบิดและยิงกราดที่ของคณะผู้แทนการเจรจาจีนและเกาหลี การเจรจาก็เป็นอันต้องยุติลงชั่วคราวเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม ค.ศ. 1951

สหรัฐฯ ตั้งใจจะใช้ความกดดันทางการทหาร บังคับให้ฝ่ายจีนและเกาหลียอมรับความเรียกร้องต้องการอันไร้เหตุผลที่ตนเสนอไว้ในการเจรจา เมื่อเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ กองทัพประชาชนจีนและเกาหลีก็ไม่อาจนิ่งเฉยได้ โจมกำลังเข้าสนามรบสู่การ “โต้แย้งด้วยปืนใหญ่และปืนกล” ที่ข้าศึกก่อขึ้นอย่างไม่ได้หวังเกรงสิ่งใดเลย

การโจมตีครั้งนี้ที่ดำเนินมาเดือนกว่าก็ยุติลงด้วยความพ่ายแพ้อย่างยับเยินของกองทัพสหรัฐฯ แต่สหรัฐฯ ก็ยังไม่ยอมจำนน ปลายเดือนกันยายนเปิดฉากการโจมตีฤดูใบไม้ร่วงที่แนวป้องกันของทหารอาสาสมัครประชาชนจีนอีกครั้ง ผลักดันให้เกิดการโต้แย้งครั้งใหม่ การโจมตีฤดูร้อนและใบไม้ร่วงรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่แต่จะไม่สามารถถึงเป้าหมายที่คาดการณ์ไว้แล้ว กลับเกิดความเสียหายจำนวนมหาศาลกว่าที่สหรัฐฯ คาดการณ์ไว้เช่นกัน สหรัฐฯ จึงมีความรู้สึกว้าวุ่นที่จะเข้ายึดพื้นที่ทางเส้นขนานที่ 38 คงไม่มีทางเป็นไปได้จึงได้ถูกบีบให้กลับมานั่งลงที่โต๊ะเจรจาอีกครั้ง

วันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 1951 ทั้งสองฝ่ายเปิดการเจรจาครั้งใหม่ที่ป็นมุนจอม สหรัฐฯ ยังไม่ละทิ้งข้อเรียกร้องที่จะยึดชิงพื้นที่ 12,000 ตารางกิโลเมตรและยังเสนอให้เมืองเคซองเป็นเขตยึดครองของสหรัฐฯ เรียกร้องให้ฝ่ายจีนถอนตัวออกจากพื้นที่ 15,000 ตารางกิโลเมตรเพิ่มอีกด้วย เพื่อที่จะกำราบความจองหองของข้าศึก แสดงให้เห็นถึงกำลังของฝ่ายประชาชนจีน โจวเอินไหลเสนอให้ดำเนินการรุกโต้ตอบข้าศึกที่คิมซองครั้งหนึ่ง เพื่อประสานการเจรจาสงบศึก และการบัญชาการรบครั้งนี้ ให้ใช้แนวคิด “รบอย่างดุเดือดด้วยความหนักแน่น” และ “รบจากขนาดเล็กขยายไปสู่ขนาดใหญ่” ชัยชนะในการรุกโต้ตอบอีกครั้งหนึ่งของทหารอาสาสมัครประชาชนจีนทำให้ฝ่ายสหรัฐฯ เกิดความตระหนกหนักขึ้น การรุกโต้ตอบครั้งนี้ฝ่ายจีนสามารถรุกคืบหน้าไปทางใต้ได้อีก 140 ตารางกิโลเมตร นี่คือการสำเร็จในการนำเอากลยุทธ์วิธีการทางทหารของโจวเอินไหลมาใช้ ที่ให้ช่วงชิงด้วย

ความพยายาม ไม่กลัวการถ่วงเวลา เตรียมพร้อมรบทุกขณะ ใช้การรบปลักดันการเจรจาให้เป็นผลสำเร็จ

ในกระบวนการเจรจาสงบศึกตลอดกระบวนการโจวเอินไหลได้ดำเนินการตามหลักที่ควรช่วงชิงก็พยายามช่วงชิง ที่ควรอ่อนข้อและจำเป็นต้องอ่อนข้อ ก็อ่อนข้อให้ในโอกาสที่เหมาะสม เมื่อย้อนมองกลับไปดูเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ครั้งนี้ เห็นชัดได้ว่าเต็มไปด้วยแรงขับเคลื่อนของโจวเอินไหล ที่มีสายตายันยาวไกลในการเจรจาสงบศึก และเป็นผู้ปลักดันการพัฒนาของเหตุการณ์ในครั้งนี้อย่างสำคัญ

4. บทบาทของโจวเอินไหลในการประชุมเจนีวา

ภายหลังสงครามเกาหลีสงบลง บทบาทและภารกิจหลักของโจวเอินไหลได้เปลี่ยนไปเป็นการบริหารกิจการทั่วไปทั้งของรัฐบาลและพรรคคอมมิวนิสต์จีน โดยที่เขาได้เข้าร่วมการกำหนดนโยบายและนโยบายสำคัญ ๆ ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ ทางทหาร วัฒนธรรม การศึกษา และการต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลงานด้านการกระทรวงต่างประเทศของท่าน ไม่เพียงแต่เป็นผลดีต่อประชาชนจีน เขาได้เสนอนโยบาย “หลักปัญญาศึก” ซึ่งก็คือหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสงบ 5 ประการ ต่างเคารพอธิปไตยเหนือดินแดนของกันและกัน ต่างไม่รุกรานกันละกัน ต่างไม่แทรกแซงกิจกรรมภายในของกันและกัน ต่างให้ความเสมอภาคและเอื้อประโยชน์ ซึ่งกันและกันและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยเขาเห็นว่าหลักการดังกล่าวไม่เพียงแต่เหมาะที่จะนำไปใช้ระหว่างประเทศต่อประเทศ หากยังเหมาะที่จะนำไปใช้ในความสัมพันธ์นานาชาติอีกด้วย หลักการดังกล่าวจะก่อรูปเป็นฐานรองรับที่มั่นคงสำหรับสันติภาพและความปลอดภัย

กิจกรรมการต่างประเทศในลักษณะนานาชาติที่โจวเอินไหลแสดงบทบาทอย่างโดดเด่นเป็นที่ตื่นตาทั่วโลกอีกอันหนึ่งคือ การประชุมเจนีวา ใน ค.ศ. 1954 ซึ่งการประชุมเจนีวานี้เป็นครั้งแรกที่สาธารณรัฐประชาชนจีนเข้าร่วมการประชุมนานาชาติในฐานะของ 1 ใน 5 มหาอำนาจของโลกและในฐานะที่เสมอภาคกัน การเคลื่อนไหวทางการทูตของโจวเอินไหลในการประชุมเจนีวาครั้งนี้ เขามุ่งมั่นอย่างเต็มที่ เพื่อให้การประชุมครั้งนี้ดำเนินไปด้วยดี ในการเคลื่อนไหวดังกล่าว การแสดงออกที่ยึดถือลัทธิความเป็นจริง การปฏิบัติด้วยยุทธวิธีแนวร่วม การเสนอความคิดอยู่ร่วมกันโดยสันติของโจวเอินไหล ได้ประกอบขึ้นเป็นลักษณะพิเศษสำคัญแห่งศิลปะการทูตของโจวเอินไหลในการประชุมครั้งนี้ และในการประชุมครั้งนี้ที่โจวเอินไหลได้เปิดเผยโฉมหน้าของตนอยู่บนเวทีการเมืองระหว่างประเทศในฐานะนักการเมืองและนักการทูตที่โดดเด่นเป็นครั้งแรก การประชุมเจนีวา เป็นการประชุมที่จัดขึ้นเพื่อมุ่งแก้ปัญหาในเอเชีย โดยเฉพาะพยายามแก้ปัญหาความขัดแย้งในคาบสมุทรเกาหลี หาหนทางรวมประเทศเกาหลี รวมไปถึงการร่วมกันหาทางออกเพื่อฟื้นฟูและสร้างสันติภาพในภูมิภาคอินโดจีนที่ตกอยู่ในสภาวะสงครามเป็นเวลานาน ในการประชุมดังกล่าวประกอบไปด้วยผู้เข้าร่วมที่เป็นตัวแทนจากมหาอำนาจสำคัญของโลกในช่วงเวลานั้นได้แก่ อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส สหภาพโซเวียต

และสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งรวมไปถึงประเทศที่กำลังทหารไปช่วยสหประชาชาติในสงครามเกาหลี และอีกหลายประเทศที่ยุติสงครามอินโดจีนครั้งที่หนึ่งระหว่างฝรั่งเศสและเวียดนามห์ ตลอดระยะเวลาการประชุม ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ ที่กังวลเกี่ยวกับปัญหาทั้งสอง ก็ได้มีการนำเสนอคำถามที่เกี่ยวข้องระหว่างการอภิปรายด้วย

ภาพที่ 5 เปิดการประชุมเจนีวาวันแรก

ที่มา : <https://vovworld.vn/th-TH/วิเคราะห์สถานการณ์/การประชุมเจนีวา>

จุดเริ่มต้น เริ่มเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม ค.ศ. 1954 แม้สนธิสัญญาสงบศึกในเกาหลีจะได้ลงนามไปแล้วก็ตาม แต่สถานการณ์ตึงเครียดที่กำลังมีอยู่ในตะวันออกไกลยังไม่ได้ผ่อนคลายลง การประชุมการเมืองที่ได้กำหนดไว้ในสนธิสัญญาสงบศึกเกาหลีเพื่อผ่อนคลายสถานการณ์ ไม่สามารถที่จะเปิดการประชุมตามกำหนดได้ เนื่องจากการขัดขวางของสหรัฐฯ สงครามล่าอาณานิคมของฝรั่งเศสในเวียดนามก็ยังคงดำเนินอยู่ สหรัฐฯ ยังทำให้สถานการณ์ในตะวันออกของเอเชียตึงเครียดยิ่งขึ้น ยึดมั่นในนโยบายของตนเอง ถือพรรคคอมมิวนิสต์จีนเป็นศัตรู ซึ่งแม้กระทั่งอังกฤษ ฝรั่งเศส เบลเยียม ที่เป็นประเทศพันธมิตรของสหรัฐฯ ยังไม่ยินดีที่จะให้การสนับสนุนสหรัฐฯ แบบปราศจากข้อแม้เหมือนที่ผ่านมา

เดือนมกราคม ค.ศ. 1954 ในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศของ 4 ประเทศ สหภาพโซเวียต สหรัฐฯ ฝรั่งเศส และอังกฤษ ที่กรุงเบอร์ลิน สหภาพโซเวียตได้นำเสนอให้จัดการเปิดประชุม 5 ประเทศใหญ่ซึ่งรวมสาธารณรัฐประชาชนจีนด้วยเพื่อผ่อนคลายสถานการณ์ตึงเครียดในเอเชีย อังกฤษและฝรั่งเศสมีแนวโน้มที่จะเห็นด้วย ส่วนด้านสหรัฐฯ มีท่าทีที่คัดค้านอย่างชัดเจน ในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ การประชุมเบอร์ลินยุติลงพร้อมที่ประชุมออกแถลงการณ์ฉบับหนึ่งเสนอว่า ในสถานการณ์ปัจจุบันได้พัฒนาถึงขั้นตอนที่ประเทศใหญ่ ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายควรร่วมกันปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหาสำคัญของโลก แล้วว่าด้วยการจัดให้มีการประชุม 5 ชาติมหาอำนาจในเวลาขณะนั้น ได้แก่ อังกฤษ สหรัฐฯ ฝรั่งเศส สหภาพโซเวียต สาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศที่เกี่ยวข้อง ส่งผู้แทนมาร่วมกันเพื่อพิจารณามาตรการที่จะผ่อนคลายสถานการณ์ที่กำลังตึงเครียดของโลก โดย

รัฐบาลจีนสนับสนุนบัญญัติตามที่สหภาพโซเวียตเสนอมาในเรื่องดังกล่าว ทางฝ่ายสหรัฐฯ ไอเซนฮาวร์ ประธานาธิบดีสหรัฐฯ ได้นำเสนอทฤษฎีโดมิโน ซึ่งระบุว่าหากสูญเสียอินโดจีน ถัดไปก็จะสูญเสียพม่า ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฯลฯ จากนั้น สายโซ่เกาะ ที่ประกอบด้วยญี่ปุ่น ไต้หวัน และฟิลิปปินส์ก็จะสั่นคลอน อีกทั้งยังจะได้ลุกลามไปถึงออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ด้วย ไอเซนฮาวร์จึงเรียกร้องอังกฤษ ฝรั่งเศสให้ร่วมมือกับสหรัฐฯ ยับยั้งการขยายอำนาจสู่เอเชียอาคเนย์ของฝ่ายคอมมิวนิสต์ด้วยการทหาร แต่ฝ่ายอังกฤษหวังว่าถ้าร่วมมือกับอเมริกาแทรกแซงอินโดจีนด้วย ก็ต้องเสียกำลังพลรบกับจีน และก็ต้องสูญเสียผลประโยชน์ที่อังกฤษมีอยู่ในฮ่องกงเช่นกัน จึงหันหลังให้สหรัฐฯ แม้ว่าทางฝ่ายสหรัฐฯจะยืนยันให้ระบุไว้ในแถลงการณ์ว่า การที่สาธารณรัฐประชาชนจีนเข้าร่วมการประชุมไม่ได้หมายความว่าความถึงการรับรองสาธารณรัฐประชาชนจีนในทางการทูต แต่เป็นเพียงการประชุมระหว่างประเทศที่สาธารณรัฐประชาชนจีนได้เข้าร่วมในฐานะประเทศใหญ่ นับตั้งแต่จีนได้ก่อตั้งขึ้นเป็นต้นมา ในขณะเดียวกัน ก็เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ได้ขยายบทบาทอันสำคัญของตนในภารกิจระหว่างประเทศ ผลปรากฏว่าญัตติของสหภาพโซเวียตได้รับการสนับสนุนทั้งจากอังกฤษและฝรั่งเศสอีกด้วย สหรัฐฯ จึงจำต้องยอมรับด้วย จากการตอบโต้ของสหรัฐฯ นั้นเลยเป็นข้อที่พิสูจน์ได้ว่า สหรัฐฯ ก็เกรงกลัวคำปราศรัยของสาธารณรัฐประชาชนจีนในภารกิจเป็นอย่างยิ่ง แต่พวกเขาจะไม่ให้สาธารณรัฐประชาชนจีนก้าวขึ้นสู่เวทีทางการเมืองระหว่างประเทศก็ไม่ได้แต่อย่างใด

การประชุมเจนีวามีขึ้นตั้งแต่วันที่ 26 เมษายนจนถึงวันที่ 21 กรกฎาคม ค.ศ. 1954 ผู้เข้าร่วมประชุมนอกจากทั้ง 5 ชาติดังกล่าว ยังมีประเทศที่เกี่ยวข้องกับประเด็น ซึ่งที่ประชุมต้องพิจารณาปัญหาที่สำคัญ 2 ประการคือ การแก้ปัญหาเกาหลีด้วยสันติวิธี และปัญหาการฟื้นฟูสันติภาพในอินโดจีน สาธารณรัฐประชาชนจีนส่งโจวเอินไหลเป็นผู้แทนอันดับหนึ่ง นำคณะไปเข้าร่วมการประชุมเจนีวา ในขณะนั้นสาธารณรัฐประชาชนจีนเพิ่งได้ก่อตั้งขึ้นมาได้ไม่นาน ในทางสากลต้องประสบกับความลำบากมากมาย หลายต่อหลายประเทศไม่ยอมให้การรับรองเนื่องมาจากไม่เข้าใจต่อสาธารณรัฐประชาชนจีนหรือหวาดเกรงต่อการกดดันของสหรัฐฯ โจวเอินไหลมองเห็นชัดว่า จะต้องอาศัยการประชุมคราวนี้เบิกทางให้แก่สภาวะการณ์ทางการทูตของจีนออกไป ทำให้ประเทศและประชาชนนานาชาติ เข้าใจสาธารณรัฐประชาชนจีน และช่วงชิงสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตกับพวกเขา

ช่วงเวลานั้นมีคณะผู้แทนของประเทศใหญ่หลายประเทศมีจำนวนมาก โจวเอินไหลเล็งเห็นว่าการประชุมเจนีวาเป็นการเลื่อนไหวระหว่างประเทศที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศเพิ่งก่อตั้งใหม่อย่างสาธารณรัฐประชาชนจีน ควรจะส่งคนไปจำนวนมากหน่อยและควรประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญและบุคคลด้านต่าง ๆ

ประการแรก เพื่อรับมือกับงานด้านต่าง ๆ สร้างการไปมาหาสู่กันอย่างกว้างขวางกับประเทศต่าง ๆ และสร้างความสัมพันธ์อันลึกซึ้งขึ้นกับประเทศเหล่านั้น

ประการที่สอง จะได้สามารถทำให้บุคคลกรของจีนจำนวนมากออกไปรู้เห็นและเสริมประสบการณ์การต่อสู้อะหว่างประเทศ สร้างความสามารถบ่มเพาะบุคลากรในด้านนี้ขึ้นมา ในขณะเดียวกันก็เพื่อแสดงให้เห็นถึงพลังทางการทูตอันเข้มแข็งใหญ่โตของจีนใหม่

ซึ่งในเรื่องเหล่านี้ แสดงให้เห็นถึงสายตาทฤษฎศาสตร์ในศิลปะทางการทูตของโจวเอินไหลเป็นอย่างดี แต่ไหนแต่ไรมา โจวเอินไหลจะไม่รบโดยไม่มีมาตรการเตรียม ทางด้านการทูตก็เป็นเช่นเดียวกัน

ภายใต้การบัญชาการของโจวเอินไหล การเตรียมตัวดำเนินไปด้วยความประณีตและเพียบพร้อม โจวเอินไหลถึงกับมาควบคุมด้วยตนเองและให้เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เข้าร่วมการประชุมเจรจา แต่งตัวเหมือนกับตอนเข้าประชุมจริงและซักซ้อมกันอย่างขะมักเขม้น วันที่ 20 เมษายน ค.ศ. 1945 โจวเอินไหลนำคณะผู้แทนจีนเดินทางจากปักกิ่งไปยังเจนีวา ที่สนามบินไม่ได้จัดพิธีต้อนรับอย่างใหญ่โตมโหฬารอะไรเป็นพิเศษ แต่มีสื่อมวลชนมารออยู่หลายคน เมื่อโจวเอินไหลเดินออกมาจากเครื่องบินก็เกิดเหตุชุลมุนขึ้นในหมู่ชนทันที พวกผู้สื่อข่าวพยายามเบียดไปข้างหน้า ทวงท่าอันเคร่งครัดกับอากัปกริยาอันสง่างามของโจวเอินไหลเป็นที่สนใจของกล้องถ่ายรูปผู้สื่อข่าวเป็นอันมาก ในฐานะที่เป็นคณะผู้แทนขนาดใหญ่ที่สาธารณรัฐประชาชนจีนส่งออกนอกประเทศครั้งแรก โจวเอินไหลเลยเป็นบุคคลที่สนใจแก่ผู้คนอย่างมาก

วันที่ 26 เมษายน ค.ศ. 1954 การประชุมเจนีวาเริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการ โดยแยกเป็น 2 ตอน ตอนแรกอภิปรายปัญหาเกาหลี ในปัญหาเกาหลี ณ เวลานั้นแนวทางการสงบศึกได้กำหนดไว้แล้วแน่นอน ปัญหาที่ต้องพูดกันต่อไปอีกก้าวหนึ่งคือ จะต้องได้รับการรับหลักประกันจากอำนาจการเมือง ตอนที่สอง เริ่มต้นจากวันที่ 16 มิถุนายน เป็นการประชุมที่มีข้อจำกัดในปัญหาอินโดจีน

ก่อนประชุม 2 สัปดาห์ คณะผู้แทนสหรัฐอเมริกาได้รับคำสั่งว่าจะต้องขัดขวางการเจรจาครั้งนี้ไม่ให้บรรลุข้อตกลงใด ๆ เป็นอันขาด หลังจากคณะผู้แทนสหรัฐฯได้รับคำชี้แนะดังนั้นมาแล้ว ก็รีบการเคลื่อนไหวอยู่ด้านหลัง ใช้วิธีโน้มน้ำหนักกดดันประเทศต่าง ๆ ในที่สุดก็สามารถทำให้ประเทศที่เข้าร่วมกองทัพสหประชาชาติ 16 ประเทศยินยอมที่จะปฏิบัติตามคำชี้แนะนี้ ในขณะนั้น สาธารณรัฐประชาชนจีน สหภาพโซเวียต และเกาหลี 3 ประเทศนี้ไม่รู้ถึงเบื้องหน้าเบื้องหลังของเหตุการณ์ ยังคงตั้งความหวังอันดีงามไว้ที่การแก้ปัญหาอย่างสันติ ตัดสินใจที่จะใช้ความพยายามอย่างสุดความสามารถเพื่อให้บรรลุข้อตกลงบางอย่างให้ได้

นามอิล รัฐมนตรีต่างประเทศของเกาหลีเป็นผู้อภิปรายก่อน เขานำเสนอข้อเสนอใหม่เกี่ยวกับการประกันภาวะสันติของเกาหลีด้วยความจริงใจ โดยหวังจะทำลายความขัดแย้งของการเจรจาให้ได้ เขาเสนอญัตติรักษาสถานะสันติภาพในเกาหลี 6 ประการ บนพื้นฐานของการก่อตั้งเกาหลีที่เอกภาพ

เอกราช และประชาธิปไตย ทั้งโจวเินไหล และยาเชสลัฟ เอ็ม. โมโลตอฟ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศของสหภาพโซเวียตก็สนับสนุนความเห็นนี้ และเสนอให้ที่ประชุมออกแถลงการณ์ร่วม โดยมีสาระสำคัญว่า ประเทศต่าง ๆ ที่เข้าร่วมการประชุมเกาหลี เห็นพ้องต้องกันว่า ในที่ระหว่างรอคอยการแก้ปัญหาเกาหลีเป็นครั้งสุดท้ายบนพื้นฐานที่ได้สถาปนารัฐที่เป็นเอกภาพ เอกราช และประชาธิปไตยนั้น จะต้องไม่ใช้มาตรการใด ๆ ที่อาจเป็นการคุกคามต่อการรักษาสันติภาพในเกาหลี

ผู้แทนสหรัฐฯ คัดค้านญัตตินี้ทันทีโดยอธิบายว่า ข้อตกลงของहारสงบศึกในเกาหลีมีกำหนดการไว้แล้ว ไม่จำเป็นต้องดำเนินการใด่อีก โดยมีประเทศทั้ง 16 ประเทศคัดค้านตามและปราศรัยเป็นเสียงเดียวกันกับสหรัฐฯ แม้ผู้แทนประเทศส่วนใหญ่ต้องการสนับสนุนญัตติของเกาหลีเหนือและสหภาพโซเวียต แต่ก็ไม่อาจกล้าพอที่จะคัดค้าน โดยคำปราศรัยของ พอล เฮนรี สปาก ผู้แทนเบลเยียม ที่พูดเสนออย่างตรงไปตรงมาเห็นชัดว่าสนับสนุนตัวแทนสหรัฐฯ ชัดเจน เขากล่าวว่า “เหตุที่ทั้ง 16 ประเทศไม่รับข้อเสนอนี้ของนามอลกับโมโลตอฟ ก็เพราะเมื่อสักครู่ผู้แทนสหรัฐฯ คัดค้านไปแล้ว มิฉะนั้นแล้วญัตตินี้ น่าจะเป็นญัตติที่ให้การรับรองได้”

ในขณะที่โจวเินไหลนั่งฟังคำปราศรัยอย่างตั้งใจอยู่นั้น เขาก็สังเกตเห็นถึงกิริยาอาการและน้ำเสียงของผู้ที่ขึ้นปราศรัยทุกคนไปด้วย เขามองขาดและเข้าใจอย่างแน่ชัดแล้วว่า การประชุมได้มาถึงช่วงเวลาที่เป็นปมเงื่อนไข ไกล่แก่การแตกหักเข้าไปแล้วทุกที เห็นอย่างชัดเจนว่าทั้งใน 16 ประเทศ ไม่ได้มีความต้องการเดียวกันอย่างที่ปราศรัยออกมา ยังมีโอกาสที่จะช่วงชิง ในช่วงเวลาระยะสั้น ๆ นั้นเอง โจวเินไหลได้ใช้คำความเฉลียวฉลาดและสติปัญญาของเขา เสนอร่างขึ้นมาฉบับหนึ่ง แล้วกล่าวด้วยน้ำเสียงที่เรียบแต่เต็มไปด้วยความจริงใจ ต่อหน้าผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหลาย ว่า “ข้อเสนอของโมโลตอฟที่เสนอมาล้วนเปี่ยมด้วยความปรารถนาดีขนาดนี้ กลับถูกผู้แทนสหรัฐฯ ปฏิเสธอย่างปราศจากเยื่อใย ไร้ซึ่งเหตุผล แม้เหตุการณ์จะเป็นเช่นนี้ แต่อย่างไรก็ตาม เรายังมีหน้าที่ที่จะต้องบรรลุข้อตกลงบางประการในการแก้ปัญหาเกาหลีโดยสันติ” และกล่าวต่อด้วยน้ำเสียงที่ต่ำลงอย่างชัดเจนยัดคำ ว่า “ผมขอเสนอร่างข้อตกลงเพียงสองประโยค” ที่ประชุมเงียบสงบลงในทันใด ผู้แทนหลายต่อหลายคนจึงมาที่โจวเินไหลตาไม่กระพริบ ผู้แทนประเทศต่าง ๆ รู้สึกสงสัย ข้อตกลงเพียงสองประโยค มองไม่เห็นถึงความเป็นไปได้ โจวเินไหลจึงกล่าวต่อถึงเนื้อหาเพื่อเพิ่มความกระจ่างของ “ความตกลง” ให้แก่ผู้แทนประเทศต่าง ๆ ว่า “บรรดาประเทศที่เข้าร่วมการประชุมที่เจนีวาได้มีข้อตกลงว่าประเทศดังกล่าวจะพยายามต่อไปอย่างสุดความสามารถ เพื่อที่จะได้มาซึ่งความตกลงเพื่อแก้ไขปัญหาเกาหลีด้วยสันติวิธี บนพื้นฐานการสถาปนารัฐเอกภาพ เอกราช และประชาธิปไตยเกี่ยวกับปัญหาเวลาและสถานที่ใดจะเหมาะสมสำหรับพื้นการเจรจาขึ้นใหม่นั้นให้ประเทศที่เกี่ยวข้องพิจารณากำหนดกันใหม่ และหากแม้แต่ข้อเสนอนี้ยังถูกประเทศต่าง ๆ ที่เข้าร่วมกองทัพสหประชาชาติปฏิเสธ ถ้าเช่นนั้นท่าทีปฏิเสธการตกลงและการแก้ปัญหาอย่างสันติเช่นนี้ จะทิ้งผลสะท้อนที่ไม่ดีเป็นอย่างยิ่งแก่การประชุมระหว่างประเทศ” ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนตกอยู่ในภวังค์ไป

หลายวินาที ในห้องประชุมตักสู่ความเงิบอีกครั้ง ผู้ที่เข้าร่วมประชุมจ้องมองไปที่จอเอนไชลด์ด้วยแววตาที่หลากหลาย ทั้งตื่นตะลึง สะเทือนใจ และชื่นชม บ้างก็ตกใจ กระสับกระส่าย บ้างก็หัวเราะ หัวเราะจนระวายเป็นเสียงดัง แต่มีสิ่งหนึ่งที่ทุกคนเป็นเหมือนกันคือ มีความเห็นตรงกันว่าญัตติที่โจวเอนไชลด์เสนอมานั้นสมเหตุสมผล ยากที่จะปฏิเสธ ในที่สุดแม้แต่แอนโทนี อีเดน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นประธานที่ประชุมก็เห็นด้วย ประกาศทันทีโดยไม่มีใครคาดคิดมาก่อนว่า “ความเห็นของท่านนายกรัฐมนตรีโจวเอนไชลด์ควรแก่การตระหนักอย่างยิ่ง ถ้าหากไม่มีผู้ใดคัดค้านผมก็จะประกาศว่าความเห็นของท่านนายกรัฐมนตรีโจวเอนไชลด์เป็นความเห็นเอกฉันท์ของทุกฝ่ายที่เข้าร่วมการประชุม” สายตาที่ดูในทีประชุมมองตรงไปที่ ตัวแทนของรัฐบาลสหรัฐฯ ที่กำลังคิดไม่ตกว่าจะหาทางออกทางไหนดี หากเห็นด้วยกับข้อเสนอก็จะถือว่าเป็นการขัดคำสั่งรัฐบาลสหรัฐฯ หรือถ้าจะคัดค้าน สหรัฐฯ ก็จะต้องตักเตือนอย่างน่าเศร้า ในที่สุดก็ตัดสินใจที่จะคัดค้านญัตตินี้ประกาศออกไปว่า “ในสภากาชาดก่อนที่จะได้ขอคำชี้แนะจากรัฐบาล ผมจำเป็นต้องบอกปัดญัตตินี้” (บุญศักดิ์ แสงระวี 2539: 126) จึงเป็นอันว่าที่ประชุมนานาชาติครั้งนี้ สหรัฐฯ ตกที่นั่งโดดเดี่ยว ส่วนสาธารณรัฐประชาชนจีนโดยเฉพาะตัวโจวเอนไชลด์มีบทบาทอันโดดเด่นเป็นที่ชื่นชมของชาวโลก ในฐานะนักการทูตหน้าใหม่บนเวทีนานาชาติ หนังสือพิมพ์นิวยอร์กไทม์ตีพิมพ์บทบรรณาธิการฉบับหนึ่งกล่าวถึง งานด้านการต่างประเทศของโจวเอนไชลด์เอาไว้ว่า ในกระบวนการที่ยากลำบากที่จีนได้เป็นมหาอำนาจทางการเมืองของโลกนั้นแทบจะไม่มีบทบาทสำคัญบทบาทไหนที่โจวเอนไชลด์ไม่ได้ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมเลย มากไปกว่านั้นทุกส่วนที่โจวเอนไชลด์เข้าไปเกี่ยวข้องล้วนมีผลเป็นสำเร็จแทบทุกครั้งอีกด้วย ที่สำคัญถึงแม้จะกำลังเผชิญกับปัญหาในระดับใหญ่นั้น เขาก็ไม่เคยละเลยเรื่องเล็ก ๆ

วันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ. 1954 ที่ประชุมเจนีวามีมติให้ออกแถลงการณ์สุดท้าย ในส่วนประเด็นปัญหาของเกาหลีได้ยุติลงโดยไม่มี การประกาศแถลงการณ์หรือข้อเสนอแต่อย่างใดต่อไปอีก ผู้เข้าร่วมการประชุมและนักวิเคราะห์บางส่วนกล่าวโทษสหรัฐอเมริกาที่ขัดขวางความพยายามในการรวมประเทศ ทำให้การประชุมลากกินเวลายาวนานถึง 51 วัน

การประชุมอภิปรายปัญหาเกาหลี โจวเอนไชลด์ ได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะพิเศษหาตัวได้ยากของเขา ความสามารถในการพลิกแพลงสถานการณ์ เอาใจใส่แม้แต่เรื่องเล็กน้อย แต่ก็ไม่ถึงกับฝังใจอยู่อยู่กับเรื่องเหล่านั้นจนถอนตัวไม่ได้ สายตาที่มองขาดในความซับซ้อนเหล่านั้น และมีศิลปะการต่อสู้ ดึงดูดความสนใจจากผู้แทนทางการทูตของประเทศต่าง ๆ ในที่ประชุมเจนีวาอย่างมาก พยายามเข้ามาทำความเข้าใจ

การอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาอินโดจีน การประชุมได้เริ่มขึ้นในวันที่ 16 มิถุนายน ค.ศ. 1954 สำหรับประเด็นปัญหาอินโดจีนนี้ยุ่งยากกว่าประเด็นปัญหาเกาหลีอย่างมาก ประมาณ ค.ศ. 1946 ฝรั่งเศสได้บุกกรุกเวียดนาม ลาว และกัมพูชาเพื่อเอากลับมาเป็นเมืองขึ้นเหมือนเดิม 3 ประเทศในอินโดจีนนี้ จึงได้ร่วมมือกันจัดตั้งกองทัพพันธมิตรอินโดจีนต่อต้านการล่าเมืองขึ้นของฝรั่งเศส จนถึงเวลาที่นี้

การประชุมเจนีวา ลาวและกัมพูชายังไม่ได้แยกตัวออกมาจากกองทัพพันธมิตรอินโดจีน ตั้งกองกำลังต่อต้านด้วยอาวุธที่เป็นเอกเทศของตนเองแต่ประการใด ประชาชนเวียดนามอยู่ภายใต้การนำของโฮจิมินห์ ได้ดำเนินการต่อต้านทั่วประเทศมานานถึง 8 ปี แพ้ชนะไม่มียุติ

สงครามอินโดจีนที่สู้รบกันมานานนี้ ได้เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์และสถานการณ์ของประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออกอย่างใหญ่หลวง ฝรั่งเศสเนื่องจากทำสงครามเป็นเวลานาน ไม่ว่าจะในด้านเศรษฐกิจหรือการเมือง ล้วนมีแต่ความยากลำบากของตนอยู่ จึงคิดอยากจะแยกตัวออกมาจากอินโดจีน สหรัฐฯก็คิดจะฉวยโอกาสนี้แทรกเข้าไปแทนที่ ภายใต้สภาพที่สลับซับซ้อนนี้ ประเทศที่เกี่ยวข้องจึงไม่ได้มีเพียงประเทศเวียดนามประเทศเดียว ยังมีลาวกับกัมพูชา ไม่ใช่จะมีแต่ฝรั่งเศสที่ดำเนินสงครามล่าเมืองขึ้นอยู่ในอินโดจีนเท่านั้น ยังมีสหรัฐฯที่พยายามขัดขวางการตกลงใด ๆ ทุกวิถีทาง

ข้อเรียกร้องความต้องการในการเจรจาจะเป็นไปในรูปแบบไหนนั้น ขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์สถานการณ์ในสนามรบเป็นสำคัญ ตามการวิเคราะห์ของเวียดนาม สาธารณรัฐประชาชนจีน และสหภาพโซเวียต ก่อนมีการประชุม เวียดนามแม้จะควบคุมพื้นที่ผืนใหญ่ไว้ได้ก็ตาม แต่อาณาเขตที่เข้าศึกยึดครองอยู่ยังคงค่อนข้างกว้างอยู่เช่นกัน และได้ควบคุมเมืองใหญ่ ๆ เส้นทางคมนาคม ท่าเรือ เขตเศรษฐกิจสำคัญ ๆ ไว้เกือบทั้งหมดและเขตของการครอบครองของทั้งสองฝ่ายก็สลับกันไปมา

การหยุดยิงในพื้นที่ภายใต้สภาพเช่นนี้ กำลังของเวียดนามอาจจะถูกข้าศึกเบียดขับออกไปได้ง่าย เนื่องด้วยเหตุนี้ โจวเอินไหลจึงเห็นว่า แผนการที่เป็นประโยชน์และใช้การได้ก็คือ ช่วงชิงให้ถือเส้นขนานที่ 16 เป็นเขตเส้นแบ่งการสงบศึก เหนือเส้นขนานที่ 16 กองทัพฝรั่งเศสถอนตัวออกไป ได้เส้นขนานที่ 16 กองทัพประชาชนจีนก็ถอนตัวออกไปเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาในแง่ยุทธวิธี คือควรจะช่วงชิงให้ฝ่ายตรงข้ามเป็นผู้นำเสนอแผนการอันนี้ ฝ่ายเราอาจจะเสนอเป็นหลักการไว้ก่อน กล่าวคือตามสภาพความเป็นจริงที่กำหนดจากกำลังทหารของทั้งสองฝ่าย ปรับให้มีแนวเขตหนึ่งหรือหลายแนวเขตที่มั่นคงมีหลักประกัน เพื่อกำหนดเขตยึดครองของทั้งสองฝ่าย เวียดนาม สหภาพโซเวียต และสาธารณรัฐประชาชนจีนมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ต่อแผนการสงบศึกดังกล่าวข้างต้นนี้ จากนั้นก็แยกย้ายไปเตรียมความพร้อมสำหรับการเปิดประชุมที่จะถึงวันที่ 16 นี้

ใน 3 สัปดาห์แรกหลังจากเริ่มการประชุมในประเด็นปัญหาอินโดจีนไม่มีความคืบหน้าแต่อย่างไรนอกจากปัญหาเกี่ยวกับการถอนทหารบาดเจ็บออกจากเตียนเบียนฟูและปัญหาที่นั่งของผู้แทนรัฐบาลต่อต้านฝรั่งเศสของกัมพูชาและลาวแล้ว ปัญหาการหยุดยิงทางการทหารและการแก้ไขปัญหาทางการเมืองซึ่งเป็นปัญหาสาระสำคัญ ยังไม่ได้มีการคืบหน้าไปแต่ประการใด ที่เป็นดังนี้ก็เพราะคณะผู้แทนของสหรัฐฯ พยายามก่อกวนทำลายทุกวิถีทางและรัฐบาลลანიแอร์ของฝรั่งเศสเพิกเฉยต่อการหยุดยิง นอกจากนี้ คณะผู้แทนของเวียดนามที่ประเมินชัยชนะของยุทธการเตียนเบียนสูงเกินไป เกิดความลังเลในแผนการที่ได้ปรึกษารือตกลงกันระหว่างสหภาพโซเวียตและสาธารณรัฐประชาชนจีน

มาก่อนหน้านี้ ทั้งยังไม่มีการประชุมงานกันเลยเสนอข้อเสนอที่ยังไม่ได้มีการปรึกษาหารือระหว่างกัน จนเป็นการเปิดช่องทางให้ประเทศตะวันตกเข้าโจมตี

ในกลางเดือนมิถุนายนการประชุมได้เข้าสู่ระยะที่ตึงเครียดที่สุด รัฐบาลลาอีแยร์ของฝรั่งเศส ล้ม สหรัฐฯ หมายมุ่งที่จะใช้ความวุ่นวายของสถานการณ์การเมืองในฝรั่งเศสล้มเลิกการประชุม กลางคืน แต่โชคดีที่การประชุมวันนั้นโมโลตอฟ ผู้แทนสหภาพโซเวียตเป็นประธาน คณะผู้แทน สหภาพโซเวียตซึ่งตัดหน้าเสนอแผนการใหม่ เกี่ยวกับหลักประกันและการควบคุมระหว่างประเทศ ขึ้นมาก่อน เป็นอันว่าแผนการร้ายของสหรัฐฯ ก็ล้มเหลว แต่อย่างไรก็ดีกรณีนี้ทำให้บรรยากาศอึมครึม เข้ามาปกคลุมทั่วห้องประชุม

เมื่อเห็นบรรยากาศของการประชุมที่ไม่ราบรื่น ง่ายต่อการถูกฝ่ายตรงข้ามทำลายการ อภิปรายปัญหาอินโดจีนในครั้งนี้ โจวเอินไหลจึงเชิญสหภาพโซเวียตและเวียดนามมาปรึกษาหารือ กันใหม่อีกครั้ง การหารือกันครั้งนี้โจวเอินไหลวิเคราะห์สถานการณ์อย่างรอบด้านและสุขุมอย่าง ที่สุด สุดท้ายก็ได้ข้อเสนอสำคัญที่จะนำไปอภิปรายแก้ปัญหาของแต่ละประเทศในที่ประชุมออกมา โดยครั้งนี้ทั้ง 3 ฝ่ายมีการจัดการแบ่งงานอย่างชัดเจน โดยโจวเอินไหลจะเสนอข้อเสนอใหม่เกี่ยวกับ ปัญหาการทหารลาวและกัมพูชา และให้ฟ้ามวันดง ตัวแทนของเวียดนามเสนอแผนการแก้ปัญหา ทางการเมืองตามการตกลงของคณะผู้แทนทั้ง 3 ประเทศ จากนั้นให้โมโลตอฟเสนอแผนการใหม่ เกี่ยวกับการถอดทหารออกจาก 2 ประเทศที่ได้หารือกันไว้ สภาพของการประชุมก็ราบรื่นขึ้นและที่ สำคัญได้บรรลุข้อตกลงในปัญหาลาวและกัมพูชาตามที่ได้หารือกันไว้ เมื่อได้บรรลุความคืบหน้าที่ สำคัญเช่นนี้ รัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศต่าง ๆ ก็เดินทางออกจากเจนีวา พักการประชุมชั่วคราว ตามแผนการที่ได้กำหนดไว้

ภาพที่ 6 โจวเอินไหลปรึกษาหารือนอกห้องประชุม

ที่มา : <http://oknation.nationtv.tv/blog/beckyblossoms/2010/11/06/entry-1>

ในช่วงเวลาระหว่างพักการประชุมนั้น โจวเอนไหลได้ใช้เวลาในช่วงนี้ไปเยี่ยมประเทศอินเดีย พม่า เพื่อช่วงชิงให้พวกเขาสนับสนุนจุดยืนของประเทศจีนในปัญหาอินโดจีน ย้ำถึงหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ 5 ประการ เพื่อโจมตีสหรัฐฯ ที่คิดจะบีบอังกฤษให้ยอมแพ้ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และทำลายสันติภาพในอินโดจีน นอกจากนี้ยังเดินทางไปเจรจากับโฮจิมินห์ที่หลิวโจวในประเทศจีนเพื่อเจรจาสงบศึกในการแก้ปัญหาทั้งหลาย และทันทีที่กลับมาการประชุมก็นำความเห็นที่ได้ตกลงร่วมกันกับคณะกรรมการกลางเวียดนาม สาธารณรัฐประชาชนจีน และสหภาพโซเวียตไปเจรจากับฝัามวันดงทันที อธิบายให้ฝัามวันดงเข้าใจถึง พิชัยร้ายแรงของการแทรกแซงของสหรัฐฯ ที่อาจจะทำให้สงครามกลายเป็นสงครามระหว่างประเทศได้ ยกตัวอย่างเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมาประกอบเพื่อให้มีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ในที่สุดฝัามวันดงก็เห็นชอบพร้อมที่จะเสนอข้อเสนอนี้ที่ได้ปรึกษาร่วมกันนี้เสนอต่อมองเดส-ฟรังค์ นายกรัฐมนตรีคนใหม่ของฝรั่งเศสที่มีความประสงค์เรียกร้องสันติภาพอย่างชัดเจน

จากข้อเสนอของโจวเอนไหลที่ช่วยหารือกับฝัามวันดงไปเสนอกับฝรั่งเศสใหม่นั้น ในที่สุดฝรั่งเศสก็ลงข้อเรียกร้องที่ให้เส้นขนานที่ 18 เป็นเส้นแบ่งเขตการทหาร ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันว่า ให้ถือน้ำเทียนปิง ซึ่งอยู่ใต้เส้นขนานที่ 17 และเหนือถนนหมายเลข 9 ขึ้นไป 10 กิโลเมตรเป็นเส้นแบ่งเขตแทน

การลงข้อเรียกร้องในครั้งนี้ ก็ไม่ได้ทำให้การประชุมเรียบง่ายขึ้นมากเท่าที่คาดการณ์ไว้ เพราะปัญหาหลักอย่างสหรัฐฯ นั้นยังอยู่ สหรัฐฯ ไม่เห็นด้วยที่จะมีการสงบศึกในอินโดจีน การที่สหรัฐฯ สนับสนุนฝรั่งเศสในสงครามอินโดจีนนั้น ได้เริ่มต้นจากจุดยืนการคัดค้านคอมมิวนิสต์ทั่วโลก แต่การที่ฝรั่งเศสดำเนินสงครามมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่เพื่อรักษาผลประโยชน์ในประเทศที่อยู่ภายใต้การปกครองของตนเอง การดำรงอยู่ของอิทธิพลฝรั่งเศสต่อไป เป็นอุปสรรคแก่จุดมุ่งหมายของสหรัฐฯ ในการเข้าแทรกแซงอินโดจีน ด้วยเหตุนี้พร้อม ๆ กับที่สหรัฐฯ แสดงท่าทีว่าสนับสนุนฝรั่งเศสนั้น ก็คิดอยู่เสมอว่าจะกำจัดฝรั่งเศสออกไปให้พ้นจากอินโดจีนอย่างเต็มกำลังได้อย่างไร แม้สหรัฐฯ จะรับปากกับฝรั่งเศสว่า หากสงครามขยายตัวกว้างออกไป สหรัฐฯ จะให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ก็ตาม แต่การสนับสนุนล้วนมีการตั้งเงื่อนไขเอาไว้เรียบร้อยแล้ว

อังกฤษแม้จะเป็นเพียง ‘ผู้ชมข้างขอบสนาม’ ในสงครามอินโดจีนก็ตาม แต่อาณาเขตอิทธิพลเมืองขึ้นของเขาอยู่ใกล้กับอินโดจีน พวกเขาเกรงว่ากระแสคลื่นลัทธิคอมมิวนิสต์ จะพัดผ่านเข้ามาในระบบเมืองขึ้นของพวกเขาในเอเชีย ทั้งยังเกรงว่า อิทธิพลของสหรัฐฯ จะเข้ามาแทรกแซงเป็นการใหญ่ จะส่งผลต่อผลประโยชน์ในเมืองขึ้นของตน ซ้ำยังเกรงว่า อังกฤษเองจะถูกดึงเข้าไปทำสงครามกับจีนด้วยเหตุนี้ อังกฤษจึงมีความต้องการฟื้นฟูสันติภาพในอินโดจีนเป็นอย่างยิ่ง

ด้วยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างสหรัฐฯ และประเทศตะวันตกต่าง ๆ โจวเอนไหลเลยเลือกใช้ “ยุทธวิธีแนวร่วม” เป็นหนึ่งในสามยุทธวิธีที่พิเศษของการปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์จีนและ

ก็เป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะของโจวเอนไหลที่เขายึดมั่นมาตลอด ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวที่ร่วมคนที่มี
ความเห็นเช่นเดียวกันมารวมตัวกันเพื่อต่อสู้กับความขัดแย้ง สร้างความสามัคคี ซึ่งตลอดการประชุม
เจนีการโจวเอนไหลก็ยึดหลักยุทธวิธีนี้เป็นหลักและประสบความสำเร็จส่งผลอันดีเป็นอย่างมาก

สงครามอินโดจีนแม้จะดำเนินอยู่ในระหว่างฝรั่งเศสกับเวียดนามห์ก็ตามแต่อุปสรรคในการ
ฟื้นฟูสันติภาพนั้นก็คือ สหรัฐฯ

สหรัฐฯ ไม่เห็นด้วยที่จะมีการสงบศึกในอินโดจีนภายใต้ที่มีการรองรับแก่รัฐบาลโฮจิมินห์ ไม่
ยินดีที่จะเห็นการประชุมเจนีวาที่มีพรรคคอมมิวนิสต์จีนเข้าร่วมด้วยประสบความสำเร็จใด ๆ ทั้งสิ้น
การเคลื่อนไหวของสหรัฐฯ ที่ดูเหมือนว่าพร้อมที่จะให้การสนับสนุนฝรั่งเศสในสงครามอินโดจีนอย่าง
เต็มที่ แท้จริงแล้วทุกการสนับสนุน สหรัฐฯ ล้วนทำไปเพื่อเข้าไปแทรกแซงอินโดจีนอย่างเต็มตัวแม้แต่
อังกฤษที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับสงครามอินโดจีนก็ยังกลัวว่าสหรัฐฯ จะเข้ามาแทรกแซงใน
ประเทศเมืองขึ้นของตนด้วยเช่นกัน นอกจากนี้กระแสของแนวคิดลัทธิคอมมิวนิสต์จากสงครามก็
อาจจะเข้าสู่ประเทศเมืองขึ้นของตนได้ด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ดีโจวเอนไหลก็เล็งเห็นว่าการประชุมก็มีความเป็นไปได้ที่จะประสบความสำเร็จ
โดยความเป็นไปได้ดำรงอยู่ในความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ กับประเทศตะวันตกอื่น ๆ โจวเอนไหล
มองเห็นความขัดแย้งนี้เลยมีความคิดว่า นี่ละที่เหมาะสมแก่การใช้ยุทธวิธีแนวร่วม สร้างสามัคคี รวม
กำลังพลโจมตีสหรัฐฯ ที่กำลังโดดเดี่ยวกับฝ่ายอิทธิพลล่าสังครามในฝรั่งเศส เพื่อฟื้นฟูสันติภาพ อาศัย
ความขัดแย้งระหว่างอังกฤษ ฝรั่งเศส กับสหรัฐฯ ตลอดจนความขัดแย้งระหว่างพวกฝ่ายสันติกับฝ่ายบ้า
สงครามในฝรั่งเศส ทำให้ความเป็นไปที่จะฟื้นฟูสันติภาพนั้นกลายเป็นจริงขึ้นมาในเร็ววัน กล่าวได้ว่า
การเคลื่อนไหวส่วนมาในเจนีวา ก็ได้ยึดถือความคิดแนวร่วมนี้เป็นหลักการปฏิบัติโดยตลอด

หลังการเจรจาผ่านมาเป็นเวลา 75 วันพร้อมกับการพบปะหารือทางการทูต วันที่ 21
กรกฎาคมปีค.ศ. 1954 ข้อตกลงเจนีวาว่าด้วยการยุติสงครามในเวียดนาม ลาวและกัมพูชาก็ดำเนิน
มาถึงจนถึงจุดสิ้นสุด การประชุม "แถลงการณ์การประชุมสุดท้าย" ซึ่งเสนอโดยผู้นำการประชุมชาว
อังกฤษ เห็นพ้องให้กัมพูชา ลาว และเวียดนามได้รับการลงนามในที่ประชุม

ข้อสรุปของการประชุมเจนีวาเป็นเอกสารซึ่งเป็นที่รู้จักกันว่า "ข้อตกลงเจนีวา" ข้อตกลงมี
เนื้อหาให้แยกเวียดนามออกเป็นสองส่วนโดยยึดเส้นขนานที่ 17 เป็นเส้นแบ่งเขต ทางเหนืออยู่
ภายใต้การปกครองของเวียดนามห์ และทางใต้อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐเวียดนามภายใต้การนำ
ของอดีตจักรพรรดิบ่าว ด้อย แห่งเวียดนาม รัฐบาลฝรั่งเศสต้องถอนทหารออกจากประเทศ
เวียดนาม เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของชาติเวียดนาม บรรดาประเทศใหญ่ต้องยอมรับสิทธิขั้น
พื้นฐานของประชาชนชาติเวียดนาม ซึ่งได้แก่ เอกราช อธิปไตย เอกภาพและบูรณภาพแห่งดินแดน

แม้จะเจออุปสรรคต่าง ๆ นานาเข้ามาเผชิญให้แก่ไข่มากมาย แต่ด้วยความสามารถและ
แนวคิดใช้ยุทธวิธีแนวร่วมอย่างเหมาะสม ความขัดแย้งที่เดิมอยู่ระหว่างสหรัฐฯ กับฝรั่งเศสก็รุนแรง

ยิ่งขึ้นพร้อม ๆ กับการคืบหน้าของการประชุม โจวเอินไหลก็สามารถผ่านอุปสรรคนั้นมาอย่างง่ายดาย รวมทั้งการต่อกรกับสหรัฐด้วยเช่นกัน

การประชุมเจนีวาตลอด 75 วันนานาประเทศต่างรู้อย่างแน่ชัดว่า โจวเอินไหลรับมือยากอย่างไร โจวเอินไหลและคณะผู้แทนจีน ได้สร้างเกียรติคุณอันใหญ่หลวงให้แก่สาธารณรัฐประชาชนที่ เกิดใหม่ในเจนีวา ทว่าทั้งโลกเข้าใจโดยผ่านการประชุมในครั้งนี้อย่างแจ่มชัดว่า โจวเอินไหล เป็นนักการทูต นักการเมือง และนักรบแห่งลัทธิคอมมิวนิสต์ที่ยอมเยี่ยงมากด้วยความสามารถ ยากจะต่อกรด้วยคนหนึ่ง

5. โจวเอินไหลกับการเชื่อมความสัมพันธ์สหรัฐอเมริกา

บทบาทที่โจวเอินไหลได้มีต่องานการทูตกับสหรัฐอเมริกานั้น เป็นสิ่งที่ผู้ใดก็ไม่อาจจะทดแทนได้ ในการกำหนดแนวทางและปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายที่โจวเอินไหลวางไว้เพื่อสานความสัมพันธ์ต่อ สหรัฐฯ ในช่วงเวลานั้น เขาได้ขยายลักษณะสร้างสรรค์อย่างมากในการจัดการกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ขั้นพื้นฐานของจีน ได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะและหลักการแนวคิดที่แน่วแน่ในแต่ละปัญหายุทธวิธี ได้แสดงออกซึ่งลักษณะพิเศษทางการทูตที่พลิกแพลงในระดับสูง ความสัมพันธ์ระหว่างจีนและสหรัฐที่ยากต่อการฟื้นคืนกลับมาได้เกิดเปลี่ยนแปลง

สหรัฐอเมริกากับสาธารณรัฐประชาชนจีนในประวัติศาสตร์เคยเป็นประเทศที่มีมิตรสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมานาน นับตั้งแต่ที่เรือพาณิชย์สหรัฐฯ ชื่อ “ไซน่าปรินเซส” ออกจากอ่าวนิวยอร์กผ่านมหาสมุทรแอตแลนติกอ้อมแหลมกู๊ดโฮปถึงอ่าวหวางฟูในจีนเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม ค.ศ. 1784 แล้วก็ ได้เริ่มต้นมิตรภาพในความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐจีนกับสหรัฐฯ ขึ้นแต่นั้นเป็นต้นมา แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ จนกระทั่งหลังจากเหตุการณ์สงครามต่อต้านญี่ปุ่นของประชาชนจีนเมื่อ ค.ศ. 1931 ที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้รับชัยชนะรัฐบาลสหรัฐฯ กลับนำอาวุธยุทธโปกรณ์มามอบให้แก่พรรคก๊กมินตั๋งพร้อมกองทัพพลทหารหลายสิบแสนคน สนับสนุนเจียงไคเช็คให้ทำสงครามกลางเมือง มีจุดมุ่งหมายเพื่อแย่งชิงการควบคุมประเทศจีนและทำลายพรรคคอมมิวนิสต์จีนอย่างเปิดเผย สงครามกลางเมืองจีนนี้ถือเป็นสงครามใหญ่ที่สุดอันดับสามที่เคยมีมาในประวัติศาสตร์ รองจาก สงครามโลกครั้งที่หนึ่งและสงครามโลกครั้งที่สอง พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้นำประชาชนทั่วทั้งประเทศ ออกรบ ใช้เวลา 3 ปีกว่าก็ได้ตีกองทัพพรรคก๊กมินตั๋งให้พ่ายแพ้ไป โคนรัฐบาลการปกครองของ เจียงไคเช็ค สถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนมีชัยชนะในการต่อสู้กับคณะชาติหรือพรรคก๊กมินตั๋งและขึ้นปกครองประเทศใน ค.ศ. 1949 พรรคก๊กมินตั๋งนั้นหนีไปอาศัยอยู่ที่ ไต้หวันด้วยการให้การสนับสนุนของสหรัฐฯ อีกเช่นเคย สหรัฐฯ พยายามที่จะปกป้องผลประโยชน์ทาง ยุทธศาสตร์ของตน จึงตั้งตนเป็นศัตรูกับสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างตันทุรัง ไม่คำนึงถึงหลักการ พื้นฐานของกฎบัตรสหประชาชาติและบรรทัดฐานของกฎหมายสากลซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป บุค

เข้ายึดดินแดนไต้หวันซึ่งเป็นดินแดนของจีนและแทรกแซงกิจการภายในของประเทศจีนอย่างเปิดเผย คัดค้านลัทธิขงจื้อความเป็นเอกภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีน ในเวลาเดียวกันสหรัฐ่ายกข้อ สงครามรุกรานเกาหลีขึ้นอีก ประชาชนจีนที่เพิ่งจะหลุดพ้นสงครามภายในประเทศ ต้องถูกบีบให้ ดำเนินสงครามต่อต้านสหรัฐ่ายกเกาหลี นอกจากนี้สงครามแล้วสหรัฐ่ายกดำเนินการคว่ำบาตรและ กัดดันสาธารณรัฐประชาชนจีนในด้านต่าง ๆ และใช้นโยบายคว่ำบาตรตั้งแต่ช่วงสงครามเกาหลีในปี ค.ศ. 1950 เป็นต้นมา

ในขณะที่สงครามเกาหลีกำลังดุเดือด ซึ่งเป็นการต่อสู้ระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับ สหรัฐอเมริกาที่มีการประชุมระหว่างประเทศที่เจนีวาในระหว่างวันที่ 26 เมษายน - 21 กรกฎาคม ค.ศ. 1954 เพื่อแก้ไขความขัดแย้งในสงครามเกาหลี รวมไปถึงเพื่อฟื้นฟูสันติภาพในอินโดจีน การ ประชุมนี้เป็นที่รู้จักกันในนามว่า การประชุมเจนีวา

ตามความคิดของโจวเอินไหลที่ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐ่ายก ในขณะนั้น คือ ไม่กลัวการปิดล้อมของสหรัฐ่ายก และก็ไม่วางใจที่จะสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตกับสหรัฐ่ายก ไม่ รีบเร่งที่จะเข้าองค์การสหประชาชาติ ดำเนินนโยบายการทูตที่เป็นอิสระเป็นตัวของตัวเองยืนอยู่ด้วย ลำแข้งของตัวเอง

ก่อนหน้าที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนจะเข้าร่วมการประชุมเจนีวา โจวเอินไหลคาดการณ์ไว้ก่อน แล้วว่าการเปิดเวทีเจรจาระหว่างจีนกับสหรัฐ่ายก ในการประชุมครั้งนี้ได้นั้นเป็นเรื่องยาก เพราะใน ขณะนั้น กลุ่มปกครองสหรัฐ่ายก ยืนหยัดที่จะไม่ยอมรับรองประเทศจีน ยิ่งไปกว่านั้นยังสนับสนุน สาธารณรัฐจีนของไต้หวัน เมื่อเกิดสงครามเกาหลีขึ้นความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐ่ายก ก็เลวร้ายลง ไปอีก กองทัพเรือที่ 7 ของสหรัฐ่ายก เข้ามาในช่องแคบไต้หวันและเสริมกำลังทหารเข้าไปในฟิลิปปินส์ เข้าแทรกแซงสงครามอินโดจีน ด้วยเหตุนี้จนกระทั่งถึงเมื่อมีการประชุมเจนีวาความสัมพันธ์ระหว่าง จีนกับสหรัฐ่ายก จึงยิ่งตึงเครียดเป็นปรปักษ์กันอย่างรุนแรง

วันหนึ่งในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1955 ระหว่างการประชุมเจนีวา โจวเอินไหลได้รับจดหมายที่ ส่งต่อกันมาจากสหรัฐ่ายก เมื่อเปิดดูก็พบว่าเจ้าของจดหมายคือ เฉียนเสวียเชิน นักวิทยาศาสตร์ที่มีส่วน ร่วมการวิจัยและผลิตจรวดนำวิถีที่มีความเร็ว 10,000 ไมล์ต่อชั่วโมง ลูกแรกของสหรัฐ่ายก เฉียนเสวีย เชินได้ยื่นความจำนงต่อทางการสหรัฐ่ายก ขอเดินทางกลับประเทศจีนเพื่ออุทิศทุกสิ่งทุกอย่างให้แก่ ประเทศปิตุภูมิของตน แต่ถูกรัฐบาลและกระทรวงกลาโหมสหรัฐ่ายกปฏิเสธ และกักขังหน่วงเหนี่ยวตัว เขาไว้โดยปราศจากเหตุผล เขาจึงต้องขอความช่วยเหลือจากจีนแผ่นดินใหญ่จัดการเรื่องนี้ ฝ่าย กระทรวงกลาโหมสหรัฐ่ายก พอทราบเรื่องเฉียนเสวียเชินขอกลับประเทศก็รู้สึกไม่สบายใจมีความเห็นให้ กำจัดเฉียนเสวียเชินทิ้งยิ่งดีกว่าปล่อยออกจากสหรัฐ่ายกไป ด้วยเฉียนเสวียเชินรู้เรื่องภายในมากเกินไป แล้วศักยภาพของเขามีค่ามากเทียบได้กับกำลังทัพ 5 กองพล เฉียนเสวียเชินจึงถูกใส่ความว่าเป็น สายลับของเหมาเจ๋อตงถูกเอพีไอจับตัวไว้ หลังจากได้ประกันตัวออกมาก็ยังถูกกรมตรวจคนเข้าเมือง

ของสหรัฐฯ บังคับหน่วงเหนี่ยวไว้ไม่ยอมให้เดินทางออกจากลอสแอนเจลิส เขียนสเวียเซ็นถูกควบคุมตัวมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1950 จนเมื่อได้เขียนจดหมายขอความช่วยเหลือก็เป็นเวลา 5 ปีเต็ม

เมื่อทราบข่าวนี้แล้ว โจวเอินไหลเรียกประชุมคณะผู้แทนจีนปรึกษาหาหนทางรับมือและจัดการกับปัญหานี้อย่างไร โดยโจวเอินไหลเสนอให้ใช้โอกาสนี้ในการติดต่อกับสหรัฐฯ ภายใต้เงื่อนไขที่ความสัมพันธ์ระหว่างจีนและสหรัฐฯ อยู่ในภาวะตึงเครียดแบบนี้ และนโยบายต่อจีนที่สหรัฐฯ แสดงตัวว่าเป็นฝ่ายตรงข้ามกันเช่นนี้

วันที่ 24 พฤษภาคม ค.ศ. 1954 โจวเอินไหลอาศัยแรงขับเคลื่อนของสื่อมวลชน ตีพิมพ์ข่าวเกี่ยวกับเรื่องรัฐบาลสหรัฐฯ กักตัวพลเมืองและนักศึกษาจีนเอาไว้อย่างไร้เหตุผลและแสดงว่า จีนยินดีที่จะเจรจาโดยตรงกับสหรัฐฯ ในปัญหาบุคคลที่กักตัวเหล่านั้น ภายใต้บรรยากาศที่ถูกกดดันอย่างหนักหน่วงของสงครามระหว่างประเทศ ทุกแรงกดดันล้วนแต่ตั้งความหวังให้จีนกับสหรัฐฯ ผ่อนคลายความสัมพันธ์ที่ตึงเครียดระหว่างกัน รัฐบาลสหรัฐฯ จึงไม่อาจละเลยจึงเห็นชอบด้วยที่จะเปิดการเจรจาโดยตรงกับคณะผู้แทนจีนซึ่งในขณะนั้นเรียกว่า “การพบปะของคณะผู้แทนจีนกับสหรัฐฯ สองประเทศ”

ด้วยการจัดการของคูวิลเลียม อุปทูตอังกฤษ คณะผู้แทนจีนกับสหรัฐฯ สองประเทศก็ได้มีการปรึกษาหารือกันในด้านปัญหาพลเมืองของทั้งสองประเทศ โจวเอินไหลมีความเห็นให้ หวางเป่ิงหนานเป็นผู้แทนของฝ่ายจีนในการเจรจาระดับเอกอัครราชทูตจีนกับสหรัฐฯ ยังได้จัดตั้งหน่วยขึ้นนำการเจรจาระหว่างจีนและสหรัฐฯ ในการเจรจาระดับเอกอัครราชทูตในครั้งนี้ขึ้นมาโดยเฉพาะ หน่วยงานนี้รับผิดชอบค้นคว้านโยบายรับมือกับฝ่ายตรงข้ามในระหว่างการเจรจา ซึ่งหน่วยนี้ได้ทำงานภายใต้การนำของโจวเอินไหลโดยตรง ทางฝ่ายสหรัฐฯ ก็มีการเตรียมพร้อมเป็นอย่างดีเช่นกัน ในขณะที่โจวเอินไหลมอบหน้าที่ให้หวางเป่ิงหนานรับหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะของฝ่ายจีนนั้น ทางฝ่ายสหรัฐฯ ก็มอบหมายให้ จอห์นสัน ซึ่งในขณะนั้นเป็นเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำเซกโซโลวะเกียเป็นหัวหน้าคณะของฝ่ายสหรัฐฯ ด้วย โดยจอห์นสันเคยเข้าร่วมการเจรจาเพื่อการสงบศึกเกาหลีที่ปันมุนจอม ทางฝ่ายสหรัฐฯ ได้ผ่านการไตร่ตรองอย่างละเอียดพอสมควรแล้วการที่สหรัฐฯ ส่งจอห์นสันมาเป็นผู้แทนออกมามีเจรานั้นก็เพราะว่าจอห์นสันเข้าใจสภาพของประเทศจีนค่อนข้างดีและนับว่าเป็นนักการทูตที่เชี่ยวชาญคนหนึ่ง

วันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ. 1954 สาธารณรัฐประชาชนจีนกับสหรัฐฯ ทั้งสองฝ่ายเปิดการเจรจากันเป็นครั้งแรก ในห้องประชุมของอาคารสันนิบาตชาติ โดยสถานที่การประชุมครั้งนี้ฝ่ายสหรัฐฯ เป็นผู้จัดเลือกกำหนด วาระการประชุมและเป้าหมายที่จะบรรลุถึงการเจรจาระหว่างทั้งสองฝ่ายพอเริ่มต้นก็มีทัศนคติที่แตกต่างห่างไกลกันอย่างมาก ทางฝ่ายจีนเห็นว่า ควรเน้นอภิปรายปัญหาได้วันและให้ดัลเลสกับโจวเอินไหลจัดการเจรจากันโดยตรง พร้อมสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นปัญหาสำคัญก่อน แต่ฝ่ายสหรัฐฯ กลับคิดจะนำตัวชาวอเมริกันที่ถูกกักตัวอยู่ในจีนกลับมา ก่อน ทั้งจะ

ให้จีนรับประกันว่าจะไม่ใช้อาวุธต่อไต้หวัน เพื่อให้การเจรจาสามารถดำเนินต่อไปอย่างราบรื่น โจวเอินไหลจึงเสนอให้คณะผู้แทนจีนยอมผ่อนปรนและประนีประนอมให้ก่อนบางประการ ยอมที่จะหารือเรื่องส่งชาวอเมริกันในจีนกลับก่อน หลังจากนั้นค่อนข้างมีปัญหาที่เป็นสาระสำคัญต่อไป

บรรยากาศการประชุมครั้งแรกค่อนข้างจะราบรื่น ทั้งสองฝ่ายต่างไม่ได้โจมตีซึ่งกันและกัน เนื่องจากการเจรจาครั้งแรก ต่างฝ่ายต่างก็ระมัดระวังกันและกัน ทั้งยังบรรลุข้อตกลงในเรื่องวาระการประชุมได้ในที่สุด หนึ่งคือปัญหาการส่งพลเรือนของแต่ละฝ่ายกลับประเทศ โดยรัฐบาลจีนประกาศจะปล่อยตัวจารชนอเมริกัน 11 คน ทางฝ่ายจีนเห็นชอบที่จะลดโทษให้หรือปล่อยตัวนักโทษอเมริกันเหล่านั้นก่อนกำหนด ต่อจากนั้น คณะผู้แทนจีนก็เรียกร้องรัฐบาลสหรัฐฯ ให้เลิกกักตัวนักศึกษาและพลเมืองจีนที่อยู่ในสหรัฐฯ โดยทันที และคืนสิทธิการเดินทางออกจากสหรัฐฯ ได้ทุกเวลา ส่วนคนอเมริกันที่อยู่ในประเทศจีนนั้น ก็มีสิทธิที่จะกลับประเทศได้ทุกเวลาเช่นเดียวกัน ตามกระบวนการกฎหมายจีน คณะผู้แทนจีนหวังว่าจะได้รับการตอบสนองในแบบเดียวกัน ซึ่งการประกาศปล่อยตัวจารชน 11 คนนับเป็นการเริ่มต้นที่ดีที่โจวเอินไหลได้สร้างขึ้นสำหรับการเจรจา เพื่อช่วงชิงการเป็นฝ่ายกระทำก่อน จีนจึงก้าวหน้าไปก้าวหนึ่งก่อนที่สหรัฐฯ จะเคลื่อนไหว สองคือปัญหาอื่น ๆ ที่ทั้งสองฝ่ายยังมีความเห็นที่ไม่ตรงกันอยู่ ในขณะเดียวกันก็กำหนดเปิดการเจรจาต่อไปในวันถัดไป

การเจรจาครั้งที่ 2 ดำเนินไปเพียงชั่วโมงเดียวก็หยุด ทั้งสองฝ่ายเสนอรายชื่อพลเรือนที่จะส่งกลับให้แก่กัน ในรายชื่อที่ฝ่ายจีนเสนอไปนั้น มีชื่อของเฉียนเสวียเซินด้วย ท่าทีของฝ่ายสหรัฐฯ ในตอนแรก ฝ่ายสหรัฐฯ ปฏิเสธข้อเสนอลูกค้าของฝ่ายจีน จอห์นสันโต้แย้งกลับด้วยเหตุผลที่ฟังไม่ขึ้น พยายามยื้อเรื่องโดยอ้างว่า ฝ่ายจีนไม่มีหลักฐานที่แสดงว่าเฉียนเสวียเซินไม่ยอมกลับเงินเอง หวางเป็งหนานจึงได้เจรจากับนายจอห์นสันนำจดหมายที่เขียนด้วยลายมือของเฉียนเสวียเซินออกมายืนยัน ฝ่ายสหรัฐฯ จึงต้องยอมจำนนด้วยหลักฐาน หวางเป็งหนานยังเสนอให้มอบอำนาจแก่อินเดียเป็นผู้ดูแลผลประโยชน์ของพลเมืองจีนที่อยู่ในสหรัฐฯ ในฐานะประเทศที่ 3

จอห์นสันเสนอให้พักการเจรจาหนึ่งวันเพื่อให้ทางฝ่ายสหรัฐฯ หารือกันในประเด็นเรื่องนี้ การเจรจาครั้งที่ 3 เปิดในวันที่ 4 สิงหาคม ซึ่งการเจรจาก็ดำเนินไปไม่ราบรื่นไม่มีความคืบหน้าอันใดเลย

โจวเอินไหลชี้แนะให้ผู้แทนฝ่ายจีนติดต่อเป็นการส่วนตัวกับจอห์นสัน ให้ความสำคัญแก่การติดต่อส่วนตัวผ่านการพบปะพูดคุยไปเชื่อมความสัมพันธ์ทางการทูต จอห์นสันก็ได้รับความเห็นชอบจากดีลเลส อนุญาตให้เขาพบปะกับหวางเป็งหนานเป็นการส่วนตัวไม่ขัดข้องเช่นกัน

เมื่อการเจรจาต้องชะงักไม่สามารถเจรจาต่อไปได้ เพื่อที่จะผ่อนคลายบรรยากาศความตึงเครียด บางครั้งทั้งสองฝ่ายก็เชื้อเชิญฝ่ายตรงข้ามมารับประทานอาหารร่วมกัน เรื่องใดที่ไม่สะดวกที่จะพูดในการเจรจาที่เป็นทางการก็สามารถนำมาปรึกษาหารือกันเป็นการส่วนตัวแลกเปลี่ยนทัศนะของกันและกัน สังเกตท่าทีของกันและกันซึ่งในบางโอกาสก็สามารถจะแก้ปัญหาบางอย่างไปได้

หวางเป่ิงหนานได้นำความเป็นไปทั้งหมดเหล่านี้รายงานให้โจวเอนไหลทราบโดยละเอียด หลังจากได้ขอความเห็นชอบจากโจวเอนไหลแล้ว ฝ่ายจีนก็เชิญจอห์นสันมารับประทานอาหารเพื่อปรึกษาหารือเป็นการส่วนตัวเช่นกัน โดยการให้ความสำคัญของความสัมพันธ์ส่วนตัว สิ่งนี้ก็เป็นศิลปะและลักษณะพิเศษทางการทูตอย่างหนึ่งของโจวเอนไหล โจวเอนไหลล้วนพิจารณาแต่ละอย่างด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและสนใจพิธีการทางการทูตอย่างยิ่ง

เพื่อไม่ให้เกิดการเจรจาระหว่างจีนกับสหรัฐฯ วุ่นวายอยู่แต่ปัญหาใดปัญหาหนึ่ง เพื่อที่จะได้คืบหน้าไปสู่การเจรจาในปัญหาสาระสำคัญอื่น โจวเอนไหลจึงได้ชี้แนะแผนงานที่เกี่ยวข้องตรวจสอบและจัดการกับชาวอเมริกันที่ถูกคุมขังให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เมื่อหวางเป่ิงหนานได้รับคำชี้แนะจากโจวเอนไหลแล้ว วันที่ 10 กันยายนก็แจ้งแก่จอห์นสันว่าทางการจีนได้ตรวจสอบชาวอเมริกัน 11 คนที่อยู่ในจีนเป็นที่เรียบร้อยแล้วพวกเขาได้รับอนุมัติให้เดินทางออกจากจีนได้

ในปัญหาอุปสรรคบางอย่างเนื่องจากทางฝ่ายจีนได้อ่อนข้อให้เหมาะสมจึงได้ทำให้การเจรจาซึ่งไม่พัฒนาอยู่กับที่ชั่วระยะเวลาหนึ่งได้มีการคลี่คลายขยายตัวออกไป จีนและสหรัฐฯ ทั้งสองฝ่ายได้บรรลุข้อตกลงในการเจรจากันในที่สุดเมื่อวันที่ 10 กันยายน ทั้งสองฝ่ายออกแถลงการณ์โดยมีเนื้อหาข้อความประมาณว่า ทั้งสองประเทศ ยอมรับว่าประชาชนของฝ่ายตรงข้ามที่อยู่ในประเทศตนซึ่งประสงค์จะเดินทางกลับประเทศปิตุภูมิของตน มีสิทธิ์ที่จะเดินทางกลับประเทศของตนได้ และประกาศว่าพวกเขาสามารถใช้สิทธิ์การเดินทางกลับโดยเร็ว

จากคำแถลงข้อตกลงดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความเห็นร่วมกันของทั้งสองฝ่ายบางประการ ข้อตกลงฉบับนี้ก็เป็นข้อตกลงฉบับเดียวที่เป็นทางการซึ่งสาธารณรัฐประชาชนจีนกับสหรัฐฯ ให้ความเห็นตรงกัน ต่อมาก็มีการประกาศ “แถลงข่าวเซียงไฮ้” ที่เป็นความเห็นชอบที่ตรงกันของทั้งสองฝ่ายอีกครั้งในปี ค.ศ. 1972 หลังจากทีประธานาธิบดีนิกสันไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนครั้งแรก

กล่าวได้ว่า ปัญหาเกี่ยวกับการส่งพลเรือนของแต่ละประเทศกลับประเทศก็บรรลุเป้าหมายสำเร็จไปหนึ่งประการ ในที่สุดเดียนเสวียเซินก็ได้รับการปล่อยตัวให้ออกจากสหรัฐฯ กรมตรวจคนเข้าเมืองสหรัฐฯ อนุมัติให้เขาพร้อมภรรยาและบุตรอีก 2 คนเดินทางออกจากสหรัฐฯ ได้ คำสั่งห้ามออกนอกประเทศที่มีระยะเวลานานถึง 5 ปีสิ้นสุดลงและเดินทางกลับประเทศจีนในวันที่ 17 กันยายน ค.ศ. 1955

จากการเริ่มต้นเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจีนกับสหรัฐฯ ครั้งนี้ สามารถมองเห็นถึงการขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมของโจวเอนไหล ท่าทีของฝ่ายจีนที่เอาการเอางานและเป็นฝ่ายกระทำ หลังจากที่เป็นฝ่ายถูกกระทำมาตลอด ทั้งได้จัดการปัญหาบางประการไปอย่างถูกต้อง ทั้งได้เสนอข้อเรียกร้องอย่างถูกต้อง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะพิเศษแห่งการต่อสู้ทางการทูตของประเทศจีนที่ทั้ง

พลิกแพลงทั้งยึดหยัดในหลักการขณะเดียวกัน นี่ก็เป็นศิลปะการต่อสู้ทางการทูตของโจวเอินไหล ซึ่งโจวเอินไหลได้ทุ่มเทความคิดและจิตใจเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐฯอย่างเต็มที่

หลังจากการเจรจาระดับเอกอัครราชทูตระหว่างจีนกับสหรัฐฯในวาระแรกที่ว่าด้วยเรื่องปัญหาพรมแดนของแต่ละประเทศได้บรรลุข้อตกลงกันแล้วนั้น ในวันที่ 20 กันยายนก็เริ่มการเจรจาในวาระที่สอง กล่าวคืออภิปรายปัญหาไต้หวันและการเจรจาโดยตรงระหว่างโจวเอินไหลกับดัลเลส ตลอดจนปัญหาที่เป็นสาระสำคัญอื่น ๆ

ในการเจรจาในวาระที่สองนี้ สหรัฐฯ ใช้ท่าทีไม่สนใจไม่ขอรับผิดชอบ และยังคงหยิบยกเอาปัญหาการเจรจาวาระที่หนึ่งซึ่งได้แก้ไขไปแล้วมาสร้างปัญหาให้สับสนตลอด กระทั่งทำให้การเจรจาต้องหยุดอยู่ในภาวะชะงักไม่มีความคืบหน้าไปไหน ทางฝ่ายจีนเสนอย้ำขึ้นหลายครั้งว่าปัญหาในวาระที่สองที่เป็นปัญหาที่แท้จริงนั้นคือ ปัญหาไต้หวันและปัญหาการเจรจาโดยตรงระหว่างโจวเอินไหลและดัลเลส ฝ่ายจีนยังเสนออีกด้วยว่า มีหนทางที่สามารถปฏิบัติได้ โดยผ่านการเจรจาระดับรัฐมนตรีต่างประเทศเท่านั้น จึงจะสามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้เช่น ให้สหรัฐฯ ถอนทหารออกจากไต้หวัน ผ่อนคลายสถานการณ์ตึงเครียดในอาณาบริเวณไต้หวันเป็นต้นเหล่านั้นได้ ตลอดจนการอภิปรายเรื่องเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและทางการค้าเหล่านี้เป็นต้นด้วย เนื่องจากประเด็นนี้ได้เกี่ยวข้องกับปัญหาไต้หวันโดยตรง ด้วยเหตุนี้วาระการเจรจาที่สองจึงสลับซับซ้อนและมีความยากกว่าวาระที่หนึ่งมาก

ในสถานการณ์ขณะนั้น โจวเอินไหลได้อธิบายเกี่ยวกับปัญหาไต้หวันซึ่งมีทั้งด้านภายในประเทศและระหว่างประเทศ แม้จะมีความเกี่ยวพันกันแต่ด้วยนโยบายต่อจีนของสหรัฐฯ จึงไม่สามารถเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหาไต้หวันได้มากและยากแก่การประนีประนอม และยังได้ชี้ให้เห็นถึงแนวทางที่ควรดำเนินงานต่อไต้หวันและการต่อสู้กับสหรัฐฯ ของประเทศจีนไว้อย่างชัดเจน

ในปีค.ศ. 1956 สถานการณ์ที่ช่องแคบไต้หวันยังคงตึงเครียด ด้านหนึ่งสหรัฐฯ ก็พยายามข่มขู่ว่าจะดำเนินสงครามปรมาณูเพื่อให้ประชาชนจีนละทิ้งอำนาจอธิปไตยต่อไต้หวัน อีกด้านหนึ่งการเจรจาระดับเอกอัครราชทูตจีนกับสหรัฐฯ ก็ดำเนินไปอย่างยืดเยื้อไม่มีกำหนด หวางเป่ิงหนานไม่ได้ตั้งความหวังอะไรไว้กับการเจรจาอีกต่อไป แต่โจวเอินไหลกลับครุ่นคิดวางแผนอย่างรอบคอบ เขาไตร่ตรองอย่างเอาการเอางาน ออกความเห็น ค้นหาวิธีการ มองหาทุกโอกาสทั้งปวง ดำเนินงานที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศจีน กระตุ้นให้การเจรจามีการคืบหน้าต่อไป ต่อมาในเดือนสิงหาคม รัฐบาลจีนตัดสินใจประกาศยกเลิกข้อห้ามที่ไม่ให้ผู้สื่อข่าวของสหรัฐฯ เข้าประเทศจีน พร้อมทั้งยังโทรเลขไปเชิญองค์กรหนังสือพิมพ์และสื่อสารมวลชนที่สำคัญของสหรัฐฯ 15 แห่งมาเยือนประเทศจีนเป็นเวลาหนึ่งเดือน

การประกาศดังกล่าวของรัฐบาลจีนสร้างความสั่นสะเทือนให้กับกระทรวงต่างประเทศของสหรัฐฯ อย่างมาก รัฐบาลสหรัฐฯ ได้ดำเนินการปิดล้อมทางข่าวสารต่อประเทศจีนอย่างเข้มงวดมาช้า

นาน ไม่ยอมให้สื่อมวลชนภายในประเทศของตนทำการรายงานข่าวเกี่ยวกับประเทศจีนเป็นอันขาด ด้วยเหตุนี้คนอเมริกันส่วนมากจึงไม่เข้าใจประเทศจีนใหม่และมีความต้องการที่จะรู้สภาพความเป็นจริงของจีนใหม่ การตัดสินใจของโจวเินไหลในเรื่องนี้ได้สร้างโจทย์ที่ยากให้แก่รัฐบาลสหรัฐฯ บรรดาผู้สื่อข่าวที่ได้รับโทรเลขคำเชิญจากรัฐบาลจีนต่างเข้าไปขออนุญาตกับกระทรวงต่างประเทศสหรัฐฯ เพื่อเดินทางไปเยือนประเทศจีนจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตามดลเดลสกลับนิ่งเฉย ไม่ยอมยกเลิกคำสั่งห้ามของกระทรวงต่างประเทศที่ไม่ให้ชาวอเมริกันไม่ว่าจะเป็นประชาชนหรือผู้สื่อข่าวเดินทางไปประเทศจีนอย่างง่ายเป็นอันขาด ด้วยเหตุนี้องค์กรหนังสือพิมพ์สำนักต่าง ๆ โจมตีกระทรวงต่างประเทศพร้อมวิจารณ์ด้วยความโกรธแค้นว่า ประเทศประชาธิปไตยที่เคารพเสรีภาพส่วนบุคคลอย่างสหรัฐฯ กลับทำการจำกัดอย่าง่าเถื่อนต่อการเดินทางโดยเสรีของประชาชนในประเทศตน เกือบจะเป็นเวลาปีกว่าที่วงการข่าวสารได้ใช้การกดดันต่อกระทรวงต่างประเทศของสหรัฐฯ จนในที่สุดดลเดลสก็ไม่สามารถเฉยเมยได้ หลังจากประเมินผลดีเสียแล้วกระทรวงต่างประเทศสหรัฐฯ ก็ถูกบีบให้อ่อนข้อลงระดับหนึ่ง เพื่อไม่ให้วงการข่าวสารของสหรัฐฯ คัดค้านนโยบายกระบวนการที่มุ่งหมายจะผลักดันให้ประเทศจีนโดดเดี่ยว

กลวิธีนี้ของโจวเินไหลความจริงแล้วต้องการสร้างความสัมพันธ์การไปมาหาสู่ระหว่างประชาชนอเมริกันกับคนจีน และให้ผู้สื่อข่าวอเมริกันมาดูว่าภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์จีนสภาพความเป็นอยู่เป็นอย่างไร หวังที่จะให้พวกเขาंनाอมนหน้าทีแท้จริงของสาธารณรัฐประชาชนให้ประชาชนอเมริกันทราบ ในขณะที่เดียวกันก็เพื่อที่จะผลักดันการเจรจาระหว่างจีนกับสหรัฐฯ ให้คืบหน้าไปด้วย เดือนกันยายนปีเดียวกัน ผู้แทนฝ่ายจีนได้เสนอร่างข้อตกลงให้ผู้สื่อข่าวทั้งสองฝ่ายสามารถเดินทางไปเยือนประเทศฝ่ายตรงข้ามภายใต้เงื่อนไขที่เสมอภาคและอำนวยความสะดวกแก่กันได้กว่าดลเดลสไม่ยอมเห็นด้วยอย่างเด็ดขาด

โจวเินไหลเชิญผู้สื่อข่าวสหรัฐฯ ให้ไปเยือนประเทศจีนอย่างเป็นทางการเป็นฝ่ายกระทำ ในขณะที่ดลเดลสปฏิเสธอย่างดันทรงในด้านข้อตกลงส่งผู้สื่อข่าวไปเยือนประเทศฝ่ายตรงข้ามของกันและกันได้กลายเป็นการเปรียบเทียบระหว่างสองประเทศที่ต่างกันอย่างชัดเจน

ใจคออันกว้างใหญ่ไพศาลและจิตใจที่เมตตา ยุทธวิธีอันชาญฉลาดของโจวเินไหล ได้รับการยกย่องจากเสียงวิจารณ์ของประชาคมโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยกย่องด้วยความชื่นชมอย่างสูงจากประชาชนอเมริกัน

ปัญหาที่เชื่อมโยงอย่างแน่นแฟ้นกับปัญหาได้วันอีกปัญหาหนึ่งก็คือ ปัญหาที่นังอันถูกต้องกฎหมายของสาธารณรัฐประชาชนจีนในองค์การสหประชาชาติ ประเทศจีนเป็นประเทศสมาชิกผู้ก่อตั้งองค์การสหประชาชาติและก็เป็นหนึ่งในห้าของสมาชิกถาวรของสภามันคง ตามหลักการที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไประหว่างประเทศ หลังจากประเทศจีนใหม่ได้ก่อตั้งขึ้นแล้วจะต้องให้รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้าร่วมงานและการประชุมขององค์การสหประชาชาติในนามของประชาชน

จีนจึงจะถูกต้อง แต่ในขณะนั้นสหรัฐฯ กลับขัดขวางการฟื้นคืนที่นิ่งอันถูกต้องตามกฎหมายของประเทศจีนในองค์การสหประชาชาติอย่างเต็มกำลัง จนเป็นเหตุให้ที่นิ่งนั้นได้ถูกทางการของพรรคก๊กมินตั๋งยึดเอาไป ด้วยเหตุนี้ การช่วงชิงฟื้นฟูสิทธิการเป็นผู้แทนที่ถูกต้องตามกฎหมายของประเทศจีนของประชาชนในสหประชาชาติ จึงกลายเป็นปัญหาใหญ่และสลับซับซ้อนปัญหาหนึ่งในการต่อสู้ระหว่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน

โจวเอินไหลที่มองเห็นถึงปัญหาที่นิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมายของประเทศจีนยังมิได้รับการฟื้นฟู ก็จะทำอย่างไรขององค์การสหประชาชาติมาดำเนินการต่อสู้ทางการทูตอย่างจริงจัง

ใน ค.ศ. 1950 สมัชชาสหประชาชาติครั้งที่ 5 จะนำข้อเสนอของโซเวียตที่กล่าวโทษว่าสหรัฐฯ รุกรานประเทศจีนบรรจุไว้ในระเบียบวาระการประชุม โจวเอินไหลก็ส่งโทรเลขไปยังประธานและเลขาธิการของสหประชาชาติอย่างทันท่วงทีว่าการพิจารณาตามวาระการประชุมดังกล่าวจะต้องมีผู้แทนของสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นและเข้าร่วมการอภิปรายด้วย มิฉะนั้นแล้วมติต่าง ๆ ที่ผ่านที่ประชุมล้วนแต่กฎหมายและเป็นโมฆะทั้งสิ้น เมื่อเลขาธิการสหประชาชาติได้แจ้งเชิญมาแล้วโจวเอินไหลก็พิจารณาและจัดการคัดเลือกตัวผู้แทนและที่ปรึกษาพร้อมทั้งกำหนดเข็มมุ่งในการประชุมเรื่องที่ควรสนใจตลอดจนการประสานงานกับมิตรประเทศอย่างละเอียดด้วยตัวเองเขายังพิจารณาสถานการณ์ในขณะนั้นนั้นเป็นพิเศษว่าจะต้องนำเอาการกล่าวโทษสหรัฐฯ รุกรานได้หวั่นกับการรุกรานเกาหลีมาเชื่อมโยงกันจะต้องทำให้ประเทศจีนเป็นฝ่ายกระทำในฐานะโจทก์จะต้องประสานการต่อสู้ทางการทูตกับการต่อสู้ทางการทหารในสนามรบอย่างแน่นแฟ้น

ในร่างคำปราศรัยผู้แทนพิเศษโจวเอินไหลก็ได้ตรวจทานและแก้ไขอย่างละเอียดด้วยตัวของเขาเอง โดยจากศิลปะทางการทูตอันยอดเยี่ยมของโจวเอินไหลไม่ใช่แต่จะชี้้นำการต่อสู้อันใหญ่หลวงคราวนี้ตั้งแต่ต้นจนปลายเท่านั้น ยังร่างโทรเลขหลายฉบับโดยตรงและได้ให้คำชี้แนะทางยุทธวิธีระดับสูงเป็นลายลักษณ์อักษรแก่ผู้แทนพิเศษและที่ปรึกษาของคณะผู้แทนด้วย ตลอดการประชุมสมัชชาครั้งที่ 5 ขององค์การสหประชาชาติโจวเอินไหลล้วนแล้วแต่ได้วางแผนให้อย่างละเอียด แม้ผลสรุปจะลงมติใส่ร้ายประเทศจีนว่าเป็นผู้รุกรานตามคำบงการของสหรัฐฯ ก็ตาม แต่คำปราศรัยของผู้แทนจีนก็ได้แพร่เสียงของประเทศจีนใหม่เป็นครั้งแรกบนเวทีการเมืองระหว่างประเทศ เปิดเผยผู้รุกรานที่แท้จริงอย่างมีพลัง ขยายผลสะท้อนเป็นวงกว้างออกไป

ใน ค.ศ. 1969 ความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีน และสหภาพโซเวียต เกิดความสั่นคลอน ซึ่งมีสาเหตุเกิดจากความคิดในระบบคอมมิวนิสต์ที่แตกต่างกัน โซเวียตนั้นเน้นการส่งเสริมกรรมกร ส่วนจีนนั้นเน้นส่งเสริมชาวนา ทั้งสองฝ่ายจึงกล่าวหากันว่าลัทธิสังคมนิยมของแต่ละฝ่ายไม่ถูกต้อง เมื่อความขัดแย้งสะสมขึ้นเรื่อย ๆ ก็เกิดปัญหาเรื่องแย่งชิงพรมแดนกันขึ้น และนำไปสู่การปะทะกันด้วยอาวุธที่ชายแดนระหว่างจีนกับสหภาพโซเวียต เกาะเงินเป่า ในที่สุด ถือได้ว่าความแตกแยกระหว่างจีนกับสหภาพโซเวียตก็เริ่มต้นขึ้น

ในเวลานั้น รัฐบาลจีนเพิ่งจะได้ขึ้นครองตำแหน่งในช่วงแรก ๆ พอดี ประธานาธิบดีนิกสัน ใช้ความพยายามที่จะกระตุ้นให้เกิดความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีน จึงอนุมัติให้ผ่อนคลายนโยบายที่กำหนดไว้ว่าด้วยการห้ามไม่ให้คนอเมริกันเดินทางไปยังประเทศจีน อนุญาตให้บุคคล 6 ประเภทคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้สื่อข่าว อาจารย์นักวิชาการ นักวิทยาศาสตร์กับนายแพทย์ และผู้แทนของสภาอากาศ ไปเยือนประเทศจีนได้ ขณะเดียวกันวันที่ 21 กรกฎาคมก็เตรียมจะออกเดินทางไปเยือนประเทศจีน

เพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงความจริงใจที่สหรัฐฯ ต้องการจะสร้างความสัมพันธ์กับประเทศจีน สหรัฐฯ ได้แจ้งแก่ประเทศจีนว่ารัฐบาลสหรัฐฯ คิดจะดำเนินการที่ถอนเรือพิฆาต 2 ลำที่รับผิดชอบลาดตระเวนอยู่ในช่องแคบไต้หวันเพื่อแสดงว่าสหรัฐฯ ยินดีที่จะผ่อนคลายนโยบายความตึงเครียดกับประเทศจีน และเพื่อที่จะตอบสนองการแสดงออกของสหรัฐฯ ที่ถอนเรือรบ 2 ลำออกไป โจวเอินไหลได้แจ้งแก่ผู้นำสหรัฐฯ ว่าประเทศจีนตกลงใจที่จะปล่อยตัวบอลด์วินกับคอนทานาชาวอเมริกัน 2 คนที่ถูกควบคุมตัวอยู่อันเนื่องมาจากละเมิดน่านน้ำในเขตมณฑลกว่างตุ้งด้วยความเข้าใจผิดเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม

การผ่อนคลายนโยบายความสัมพันธ์อันตึงเครียดที่ยาวนานระหว่างจีนกับสหรัฐฯ ไม่ใช่ความต้องการของฝ่ายเดียวเมื่อทั้งสองฝ่ายมีความเห็นพ้องที่ตรงกัน โจวเอินไหลนักการทูตผู้มีสายตาสั้นเฉียบคมก็ได้ฉวยโอกาสแข่งขันป้องกันแชมป์โลกที่นาโกยาแห่งประเทศญี่ปุ่นในปีค.ศ. 1971 เป็นจุดเริ่มต้น

ภาพที่ 7 จวงเจ็อดัง (คนขวา) มอบภาพเขียนหุบเขาหวงซานให้ เกลนโคแวน (คนซ้าย)

ที่มา : <https://mgronline.com/china/detail/9560000017589>

ในระหว่างการแข่งขันป้องกันแชมป์โลกที่เมืองนาโกยาในประเทศญี่ปุ่น เกลนโคแวน สมาชิกในทีมป้องกันของสหรัฐฯ กับนักป้องกันจีนคนหนึ่งและต่างแลกเปลี่ยนของขวัญซึ่งกันและกัน เหตุการณ์เรื่องนี้ทำให้ผู้จัดการทีมป้องกันจีนรู้สึกไม่สบายใจเป็นอันมากความวิตกกังวลของเขาไม่ใช่ว่าจะไม่มีเหตุผลหลายปีทีแล้วมาประเทศจีนกับสหรัฐฯ ต่างถือฝ่ายตรงข้ามเป็นศัตรูของกันและ

กัน ถ้าหากเขาปล่อยการติดต่อของลูกทีมในแบบนี้พัฒนาต่อไปก็ไม่แน่ว่าอาจจะก่อให้เกิดเหตุทางการเมืองที่ร้ายแรงขึ้นมาได้ เขาจึงได้ขอความเห็นไปยังภายในประเทศแต่ไม่ได้คาดคิดเลยว่าโจวเอินไหลไม่ใช่แต่จะอนุมัติการติดต่อไปมาหาสู่ครั้งนี้อย่างนั้น ยังแจ้งให้ผู้จัดการทีมจีนเชิญทีมปิงปองสหรัฐฯ มาเยือนประเทศจีนด้วยทีมปิงปองของสหรัฐฯ มีสมาชิกรวม 13 คนภายใต้การนำของแกรแฮม สตีเวนโฮเวน หลังจากมีการล้งเล่ห์ระยะเวลาหนึ่งก็ตอบรับคำเชิญในที่สุด แต่เพื่อที่จะทำให้การดำเนินงานเช่นนี้ไม่โจ่งแจ้งจนเกินไป โจวเอินไหลยังสั่งให้กระทรวงต่างประเทศออกคำเชิญไปยังทีมปิงปองอีก 4 ประเทศที่เข้าร่วมการแข่งขันที่นาโงยาด้วย 4 ประเทศนี้มีทีมแคนาดา ทีมโคลัมเบีย ทีมอังกฤษ และทีมไนจีเรีย แต่ทีมที่ได้รับความสนใจอย่างที่สุดและกลายเป็นข่าวที่สำคัญที่สุดในปกกึ่งคือ ทีมสหรัฐอเมริกา การทูตปิงปองจึงได้เกิดขึ้นด้วยเหตุฉะฉาน อันเป็นที่มาของคำว่า “การทูตปิงปอง” (Ping-Pong Diplomacy) เป็นการเปิดทางไปสู่การเดินทางเยือนจีนครั้งแรกของผู้นำสหรัฐฯ ในรอบกว่า 20 ปี

ทีมปิงปองสหรัฐฯ กับทีมอื่น ๆ รวม 5 ประเทศได้ไปเยือนประเทศจีนในเดือนเมษายนวันที่ 14 เมษายน โจวเอินไหลต้อนรับการเข้าพบของนักกีฬาทีมปิงปองทุกประเทศ เขาเดินงสัมผัสมือ ทักทายปราศรัยกับผู้จัดการทีมปิงปองของประเทศเหล่านั้น และสร้างบทสนทนาทำให้ห้องพบปะนั้นเต็มไปด้วยความครึกครื้นเป็นกันเอง คำพูดตอนหนึ่งของโจวเอินไหลที่ตั้งใจจะพูดกับนักปิงปองของอเมริกาทำให้การพบปะคราวนี้มีความหมายทางประวัติศาสตร์ยิ่งขึ้นเขาว่า “การที่พวกท่านรับคำเชิญเชิญมาเยือนจีนในคราวนี้ได้เปิดประตูใหญ่แห่งการไปมาหาสู่กันฉันมิตรระหว่างประชาชนของประเทศทั้งสองออกไปแล้วข้าพเจ้าเชื่อว่าการไปมาหาสู่กันฉันมิตรของประชาชนจีนกับสหรัฐฯ 2 ประเทศจะได้รับความเห็นชอบและสนับสนุนจากประชาชนส่วนใหญ่ของทั้งสองประเทศอย่างแน่นอน” (บุญศักดิ์ แสงระวี 2539: 163) หลังจากนั้นทางฝ่ายสหรัฐฯ ก็เชิญให้ทีมปิงปองจีนไปเยี่ยมอเมริกาเป็นการตอบแทนภายในปีนั้น บรรยากาศที่สองประเทศต่างเป็นปรปักษ์ต่อกันเป็นเวลานานถึง 20 ปีก็ได้เริ่มผ่อนคลายลงไป นายเฮนรี คิสซิงเจอร์ ที่ปรึกษาฝ่ายความมั่นคงของประธานาธิบดีริชาร์ด นิกสัน รับคำเชิญของโจวเอินไหลเดินทางไปเยือนประเทศจีนเป็นการลับที่ปกกึ่งในเดือนกรกฎาคมในปีนั้นกันเช่นกัน

การเจรจาระหว่างจีนกับสหรัฐฯ ก็ได้เริ่มต้นขึ้นอีกครั้ง โดยการเจรจาครั้งแรกนี้ดำเนินไปในบรรยากาศที่ผ่านคลายและไม่ตึงเครียด ด้วยประการนี้ โจวเอินไหลจึงนำเอาศิลปะการเจรจาแบบยอมรับฝ่ายตรงข้ามอย่างจริงใจมาใช้ในครั้งนี ท่าที่จริงใจของโจวเอินไหลในระหว่างการเจรจา จึงทำให้เขาและคิสซิงเจอร์ นักการทูตทั้งสองมีการเชื่อมโยงทางความรู้สึกขึ้น ความเชื่อมั่นและความนับถือของทั้งสองคนได้ก่อกำเนิดขึ้น

จีนกับสหรัฐฯ ทั้งสองประเทศเริ่มมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน หลังจากทีต่างฝ่ายต่างหันหลังเข้ามากันไม่รู้เรื่องของกันและกันเป็นเวลานานถึง 20 กว่าปี โจวเอินไหลกับคิสซิงเจอร์ได้ใช้เวลาใน

การอภิปรายปัญหาบางอย่างที่ไม่สามารถจับต้องได้ด้วยเนื้อหาที่ลึกซึ้ง เพื่อที่จะให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันมากขึ้น การเจรจาครั้งนี้เป็นเสมือนการถกเถียงกันทางการเมืองและปรัชญาของศาสตราจารย์สองคน

ในกระบวนการเจรจา บรรยากาศแห่งการร่วมมือซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างยอมรับฝ่ายตรงข้ามอย่างจริงจัง ได้สร้างบรรยากาศเป็นที่น่ายินดีอย่างมากแก่การเจรจา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเจรจาที่มีลักษณะเผชิญหน้ากันนั้น การปรับเปลี่ยนท่าทีที่ตึงเครียด ทำให้ฝ่ายตรงข้ามผ่อนคลาย เป็นส่วนสำคัญที่กำหนดความสำเร็จของการเจรจาครั้งนี้

การเจรจาระหว่างโจวเินไหลกับคิสซิงเจอร์ดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ แต่บรรยากาศในการเจรจาแตกต่างจากที่ผ่านมา ค่อนข้างหนักหน่วงและตึงเครียดขึ้นกว่าที่ผ่านมา ในปัญหาไต้หวัน ปัญหาเวียดนาม ปัญหาสถานการณ์โลก ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ทักษะของสองฝ่ายตรงข้ามกันอย่างสิ้นเชิง

การอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาไต้หวัน พอเริ่มต้นขึ้นก็ทำให้การเจรจาของทั้งสองตกอยู่ในสถานะชะงักทันที กล่าวได้ว่า สำหรับทั้งสองฝ่ายแล้วปัญหานี้เป็นเรื่องที่เปราะบางไม่น้อย ทั้งสองฝ่ายล้วนแต่มีการตระเตรียมความพร้อมกันมาอย่างดี

โจวเินไหลและทางฝ่ายจีนแสดงจุดยืนของตนเองต่อปัญหานี้อย่างชัดเจน สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นเพียงรัฐบาลเดียวของประเทศจีนและปัญหาไต้หวันเกี่ยวพันกับอธิปไตยของประเทศจีน กล่าวได้ว่า ไต้หวันเป็นดินแดนของแประเทศจีน การปลดแอกไต้หวันจึงเป็นกิจการภายในของประเทศจีน กองทหารสหรัฐฯต้องถอนตัวออกไปจากไต้หวันพร้อมทั้งเลิกการดำเนินการปิดล้อม โดดเดี่ยวประเทศจีนจากด้านต่าง ๆ

ทางฝ่ายคิสซิงเจอร์และตัวแทนสหรัฐฯ ก็แสดงจุดยืนของพวกเขาเช่นกัน และได้แย้งกลับด้วยเสียงที่ดังขึ้นว่า ไต้หวันกับสหรัฐฯเป็นมิตรต่อกันมาช้านาน ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองไม่สามารถตัดได้อย่างเด็ดขาด

การเจรจาทกอยู่ในภาวะหยุดนิ่ง เกิดบรรยากาศแห่งความตึงเครียดขึ้นมาทันที ในเมื่อไม่สามารถหาทางออกของการเจรจาครั้งนี้แล้ว โจวเินไหลเลยตัดสินใจพูดด้วยน้ำเสียงที่หนักแน่นว่า “ถ้าหากรัฐบาลของสหรัฐฯยืนหยัดในจุดยืนต่อปัญหาไต้หวันเหมือนอย่างอดีตเช่นนั้นแล้ว เห็นทีจำเป็นจะต้องเชิญประธานาธิบดีของสหรัฐฯมาเยือนประเทศจีนเสียแล้ว” เมื่อพูดถึงการเชิญประธานาธิบดีนิคสันมาเยือนประเทศจีนเช่นนั้นแล้ว คิสซิงเจอร์และคณะผู้แทนรัฐสภาอเมริกันจึงตัดสินใจขอหยุดการเจรจาไว้เท่านี้ก่อน แล้วเดินทางกลับสหรัฐฯ โจวเินไหลก็ไม่ได้ขัดอะไรและยังได้เดินทางไปส่งคณะตัวแทนสหรัฐฯด้วยตนเองอีกด้วย

เพื่อจัดการปัญหาไต้หวันได้เสร็จสิ้นอย่างรูปธรรม ประธานาธิบดีนิคสันเดินทางมาถึงประเทศจีน ณ กรุงปักกิ่งด้วยตนเองในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1972 ฝ่ายสหรัฐฯได้จัดส่งหน่วยกิจการความมั่นคงแห่งชาติของประธานาธิบดีสหรัฐฯมาด้วยทั้งหมด 18 คน ขณะนั้น โจวเินไหลอยู่ใน

สถานะคนป่วยหนัก เขาเป็นโรคหัวใจและก็เป็นโรคมะเร็งอีกด้วย ซึ่งหลายคนไม่รู้เรื่องนี้เลย แม้โจว เอินไหลจะป่วยหนักเขาก็ยังกระฉับกระเฉง ยึดหยัดในหน้าที่ทำงานให้แก่ประเทศชาติอย่างสุดความสามารถ เขาทุ่มเทกำลังกายใจไปในเรื่องต้อนรับเยี่ยมเยียนของนิกสันอย่างหาที่สุดไม่ได้ ในตอนบ่ายของวันเดียวกัน นิกสันกับโจวเินไหลเริ่มเปิดการเจรจากันเป็นครั้งแรก ทั้งสองเจรจากันรวม 4 ครั้งตลอดระยะเวลาหนึ่งสัปดาห์ การเจรจาระดับประมุขอันในครั้งนี้ ได้รับความสนใจจากทั่วโลก ทั้งอาจเกิดผลสะท้อนต่อเนื่องกันเป็นเวลานานหลายปี หรือสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นต่อกันได้

ภาพที่ 8 โจวเินไหลต้อนรับประธานาธิบดีริชาร์ดนิกสันแห่งสหรัฐอเมริกา

ที่มา : <https://mgronline.com/china/detail/9560000017589>

ในการระหว่างเจรจา นิกสันไม่ใช่แต่จะนับถือศิลปะการทูตอันสูงส่งของโจวเินไหลเท่านั้น การแสดงออกว่าอะไรควรไม่ควรของโจวเินไหลก็ได้สร้างความประทับใจให้แก่ นิกสันเช่นเดียวกัน โจวเินไหลมีทั้งความละเอียดรอบคอบมองการณ์ไกล ซึ่งบ่มเพาะมาจากวัฒนธรรมของประเทศจีน และมีทั้งประสบการณ์อันกว้างขวางแห่งนักการทูตระดับโลกด้วย

ในที่สุดบทสรุปของการเจรจาดังกล่าว ทั้งสองฝ่ายก็มีการลงนามแถลงการณ์ร่วมระหว่างสหรัฐอเมริกา กับสาธารณรัฐประชาชนจีนหรือที่เป็นที่รู้จักในชื่อแถลงการณ์เซี่ยงไฮ้ (Shanghai Communique) ในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1972 แถลงการณ์ดังกล่าวเปิดเอกสารที่มีลักษณะพิเศษเป็นเฉพาะในประวัติศาสตร์แห่งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นเอกสารทางการทูตฉบับแรก ที่ทั้งจีนและสหรัฐฯ เห็นพ้องกันว่า การปรับความสัมพันธ์จีน-สหรัฐฯ ให้เป็นปกติเป็นผลประโยชน์ร่วมของทุกชาติ และยังเห็นว่าไม่ควรมีประเทศใดแสวงหาการครอบความเป็นเจ้าในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก สำหรับปัญหาไต้หวัน แถลงการณ์เซี่ยงไฮ้สร้างบรรยากาศสันติภาพแก่ช่องแคบไต้หวัน สถานะทางการเมืองของไต้หวัน สหรัฐฯ ยอมรับนโยบายจีนเดียว และตกลงจะลดการวางกำลังในไต้หวันลง ความสัมพันธ์ด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมระหว่างสองฝั่งช่องแคบไต้หวันได้รับการพัฒนาอย่างมาก แถลงการณ์ฉบับดังกล่าวเป็นผลแห่งการเจรจาดังกล่าวซึ่งใช้เวลานานต่างฝ่ายต่างผ่อนปรนให้

กันและกัน สุดท้ายทั้งสองฝ่ายแสดงความหวังว่าจะมีการขยายการติดต่อทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม แม้ไม่ได้ระบุถึงแนวทางการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม

ในเวลาต่อมา การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตของประเทศทั้งสอง อย่างเป็นทางการในระดับเอกอัครราชทูต ในวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1979 ในสมัยของประธานาธิบดีจิมมี คาร์เตอร์ และนายกรัฐมนตรีเติ้ง เสี่ยวผิง ปัจจัยสำคัญที่นำมาซึ่งผลักดันให้เกิดการญาติระหว่างจีนกับสหรัฐฯ ได้แก่การที่จีนแตกคอกับสหภาพโซเวียต ความหวาดระแวงสหภาพโซเวียตของสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อต่างฝ่ายต่างชิงความเป็นผู้นำของประเทศโลกที่สาม ทำให้ผู้นำจีนต้องการหาประเทศมหาอำนาจมาเป็นแนวร่วมเพื่อสร้างดุลและคานอำนาจสหภาพโซเวียต ในขณะที่จีนเป็นรองสหภาพโซเวียตทางด้านทหาร และการพัฒนานิวเคลียร์ ความขัดแย้งซึ่งมีมาตั้งแต่ปีค.ศ. 1960 ได้พัฒนาไปสู่การปะทะกันด้วยกำลังตามแนวชายแดน รวมทั้งการที่จีนมีความกังวลว่าโซเวียตจะรุกรายเงินเช่นที่ทำกับเชกโกสโลวาเกีย ในปีค.ศ. 1968 และโซเวียตอาจจะร่วมมือกับเวียดนามเหนือปิดล้อมจีนตามแผน “ความมั่นคงในเอเชีย” ของประธานาธิบดีเบรสเนฟ ประกอบกับสหรัฐฯ รู้สึกว่าไม่อาจจะเลยเงินได้อีกต่อไป และเห็นประโยชน์ทางด้านยุทธศาสตร์ในการปรับความสัมพันธ์กับจีน โดยสหรัฐฯ ประกาศยุติความสัมพันธ์ทางการทูตกับไต้หวันอย่างสิ้นเชิง ยกเลิกสนธิสัญญาป้องกันร่วมกัน (U.S.-Taiwan Mutual Defense Treaty) และถอนทหารที่เหลือออกจากไต้หวัน

สาธารณรัฐประชาชนจีนและสหรัฐอเมริกามีปัจจัยแวดล้อมในประเทศ ระบบสังคม ตลอดจนประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงเป็นเรื่องปกติที่ทั้งสองฝ่ายจะมีมุมมองที่แตกต่างกัน แต่สิ่งสำคัญก็คือ การให้ความเคารพผลประโยชน์และปัญหาหลักของแต่ละฝ่าย และแก้ไขแก้ประเด็นความขัดแย้งผ่านการเจรจา โดยตราบไต่ที่ทั้งสองฝ่ายร่วมมือกัน เสร็จจากรื้อกัน เพิ่มความไว้วางใจซึ่งกันและกัน จีนและสหรัฐฯก็จะสามารถสร้างสถานการณ์ที่ต่างฝ่ายต่างก็เป็นผู้ชนะได้พร้อมกันนั้นยังได้เน้นย้ำว่า ความสัมพันธ์ที่กำลังพัฒนาไปอย่างมั่นคงของจีนและสหรัฐฯ จะเป็นประโยชน์ ไม่เฉพาะกับประชาชนของทั้งสองประเทศเท่านั้น แต่ยังมีส่วนสร้างสันติภาพ เสถียรภาพ และการพัฒนาของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกและโลกโดยส่วนรวม การเยือนสหรัฐฯของประธานาธิบดีหูจะสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาความสัมพันธ์จีนและสหรัฐฯไปสู่ระดับที่สูงขึ้น

การปรับความสัมพันธ์สู่ปกติระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนซึ่งเคยเป็นศัตรูมาช้านานนี้ส่งผลสะท้อนทางการ เมืองระดับโลกและระดับภูมิภาค และส่งผลกระทบต่อนโยบายต่างประเทศของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย

สรุป

จากผลการศึกษาพบว่า โจวเอินไหลเป็นนายกรัฐมนตรีของสาธารณรัฐประชาชนจีนคนแรก เป็นนักการทูตผู้โด่งดังเป็นที่ยอมรับที่สุดคนหนึ่ง เป็นบุรุษผู้สร้างประวัติศาสตร์ที่โลกต้องตื่นตะลึงและจดจำ ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนออกมาสู่แนวหน้า เบิกทางให้แก่สภาวะการณ์ทางการทูตของจีน

ออกไปกลายเป็นอีกหนึ่งในประเทศมหาอำนาจของโลก ทำให้ประเทศและประชาชนนานาชาติเข้าใจ สาธารณรัฐประชาชนจีนและที่สำคัญทำให้สหรัฐอเมริกาที่เป็นศัตรูกันมาช้านานเปิดสัมพันธ์ทางการ ทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ได้ทำให้สถานการณ์ของโลกเปลี่ยนแปลง ครั้งใหญ่

สิ่งที่ยอดเยี่ยมอย่างหนึ่งของโจวเอนไหลที่ทำให้เขาแตกต่างจากนักการเมืองที่ยอดเยี่ยมคนอื่น ๆ ของโลกคือ วิธีการดำรงชีวิตของเขา ความเป็นสุภาพบุรุษและจริงใจต่อทุกคน เขาทำความเข้าใจในการจัดการกับความสัมพันธ์ระหว่างการเคลื่อนไหวสันติภาพกับการเคลื่อนไหวประชาชาติ อย่างถูกต้อง ทั้งผู้ได้บังคับบัญชาหรือแม้แต่ศัตรูอย่างนายพลก๊กมินตั๋ง ที่เกลียดคอมมิวนิสต์ที่สุด เจียง ไคเช็คยังคงยกย่องว่าโจวเอนไหลคือ คอมมิวนิสต์ที่พุดรู้เรื่องที่สุดแม้แต่เจียงไคเช็คยังคงขอบคุณโจว เอนไหลด้วยใจจริง จากการที่โจวเอนไหลเคยเข้าร่วมเจรจาช่วยเจียงไคเช็คเอาไว้

ในวงการทูตและการติดต่อกันระหว่างประเทศ การที่จะอธิบายทัศนคติของตัวอย่างชัดเจน หรือโต้แย้งกับทัศนคติฝ่ายตรงข้ามอย่างมีพลังต้องอาศัยข้อเท็จจริงที่เป็นแบบฉบับบางประการ วิธีการ หยิบยกหลักฐานมาได้แบบนี้เรียกว่าวิธียืนยันด้วยข้อเท็จจริง ข้อเท็จจริงอันเป็นที่ยืนยันทัศนคติของตน โจวเอนไหลนักการทูตคนนี้ มักจะใช้ข้อเท็จจริงมาโต้ตอบการก่อกวนของฝ่ายตรงข้ามบนเวทีการทูต หลายครั้ง

ความสามารถของโจวเอนไหลไม่ได้อยู่ที่ความสามารถทางการทูตเท่านั้น แต่เป็นการบริหาร ประเทศเกิดใหม่อย่างจีนที่อ่อนแอให้อยู่รอดและเข้มแข็งขึ้นผ่านช่วงที่ยากลำบากและยุคมืด อย่าง ปฏิวัติวัฒนธรรมที่น่าโดยแก๊งสี่คนและหลินเปียวภายใต้การสนับสนุนของเหมาเจ๋อตง เขาเคยกล่าวไว้ ว่า “ถ้าเจียงไคเช็คได้โจวเอนไหลเป็นผู้ช่วย คนที่ต้องหนีไปได้หวนก็คือตัวเอง เพราะเขารู้ดีว่าถ้าไม่มีโจว ก็จะไม่มีความสามารถที่จะบริหารประเทศให้รอดได้ในขณะนั้น” (บุญชัย ใจเย็น 2556: 152)

จากข้อมูลที่ผู้วิจัยรวบรวมมานี้จะเห็นได้ว่าโจวเอนไหลเป็นนักปฏิวัติชาตินิยมที่ยิ่งใหญ่เขา ปลุกฝังความคิดที่ต้องการให้แผ่นดินจีนโดดเด่น ต่อจากนั้นเขาเริ่มประกอบกิจกรรมปลุกระดมคน หนุ่มสาวต่อสู้เพื่อเอกราชของประเทศชาติและประชาธิปไตยของประชาชน เมื่อต่อสู้ด้วยสันติวิธีไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จเขาจึงนำประชาชนจีนทำสงครามปราบข้าศึกภาคเหนือสงครามกลางเมืองครั้งที่ 2 สงครามต่อต้านญี่ปุ่น สงครามกลางเมืองครั้งที่ 3 และสงครามต่อต้านสหรัฐฯ เพื่อช่วยเกาหลี เหนือเป็นครั้งสุดท้ายบรรลุผลสำเร็จในการปฏิวัติประชาชาติประชาธิปไตยต่อจากนั้นท่านอยู่ใน ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นเวลา 27 ปี ได้ทุ่มเททั้งชีวิตจิตใจและภูมิปัญญา เพื่อสร้างสรรค์จีนใหม่ให้เจริญรุ่งเรืองและเข้มแข็งทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการทหาร เขาจึงเป็นผู้นำที่เคารพรักของประชาชนจีนทั่วประเทศ

โจวเอนไหลยังเป็นนักปฏิวัติสากลนิยมที่ยิ่งใหญ่ท่านให้ความสนใจและความสนับสนุนแก่ประชาชาติทั้งหลายที่ถูกนักล่าอาณานิคมจักรวรรดินิยมกดขี่และข่มเหงรังแก ขณะเดียวกันโจวเอนไหลก็เคารพสิทธิและอธิปไตยของชาติอื่นอย่างเคร่งครัดตามหลักปัญญาศีล เขาจึงเป็นมิตรที่ประชาชนผู้รักความเป็นธรรมนานาชาติให้ความเคารพยกย่อง

โจวเอนไหลยังมีบุคลิกภาพที่สุ่ม่อ่อนโยนที่สำคัญท่านยังมีความจริงใจน้อมใจและเห็นใจต่อผู้อื่นอยู่เสมอด้วยเหตุนี้เองเวลาที่ท่านถึงแก่อสัญกรรมแม้แต่่นักการเมืองต่างชาติที่เคยเป็นคู่อริข้าศึกและศัตรูกับท่านก็ยังไม่อาจสรรหาถ้อยคำใดมาบริภาษโจมตีเขา

สุดท้ายนี้ที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเพียงบางส่วนของคุณสมบัติที่โดดเด่นของโจวเอนไหล นักลัทธิคอมมิวนิสต์ที่ยึดมั่นในอุดมการณ์อย่างสูงส่ง บางส่วนแห่งความคิดทางยุทธศาสตร์ทางการทูตและศิลปะทางการทูตของโจวเอนไหลต่อประชาคมโลก ซึ่งยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ควรแก่การค้นคว้าต่อไป

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กฤษณ์ วรวงศ์. (2524). **โจว เอิน ไทล นักปฏิวัติ-รัฐบุรุษ**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์วิไล.
- เฉียนฉีเชิน. (2554). **สถานการณ์โลกกับการทูตจีน**. แปลและเรียบเรียงโดย อาทรพุ่มธรรมสาร.
กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- เชาวน์ พงษ์พิชิต. (2558). **โจวเอินไทล รัฐบุรุษจีน**. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- ชญ แก้วโสภาส. (2549). **สงครามแห่งศตวรรษที่ 20**. กรุงเทพมหานคร: ลอจิก.
- ธวัช ทันโตภาส. (2540). **การเมืองการปกครองจีน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- บุญชัย ใจเย็น. (2556). **โจว เอิน ไทล รัฐบุรุษแดนมังกร**. กรุงเทพมหานคร: ปราชญ์.
- ฟาง จี้ ฉิง และ เจียงกั๋วหนง. (2539). **โจว เอิน ไทล ฝากชื่อไว้ในแผ่นดิน**. แปลและเรียบเรียงโดย
บุญศักดิ์แสงระวี. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ.
- มหาวิทยาลัยชานตง. (2539). **ศิลปะการทูตของโจวเอินไทล**. แปลและเรียบเรียงโดย บุญศักดิ์
แสงระวี. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ.
- วีโรจน์ อำไพ. (2548). **กองทัพแดง**. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ.
- สมฤทธิ บั้วระมวล. (2537). **บุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์จีน**. กรุงเทพมหานคร: คุ่มคำ.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- ประภัสสร เสวิกุล. (2552). **การทูตป้องกัน**. [ออนไลน์]. ได้จาก:
<http://www.psevikul.com/index.php?lay=show&ac=article&id=53964&Ntype=5>
- ประยุทธ์ เปี่ยมสุวรรณ. (2557). **สงครามเกาหลี (Korean War)**. [ออนไลน์].
ได้จาก: <https://sites.google.com/site/aircadet3023/warhistory-1/warhistory>.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2562). **รำลึกอสังกรรมโจวเอินไทล : รัฐบุรุษสันติภาพแห่งโลกหลายชั่ว
อำนาจ**. [ออนไลน์]. ได้จาก: <https://mgronline.com/china/detail/9510000112503>
- พันธวัช นาคสุข. (2562). **โจวเอินไทล นายกษัตริย์คนแรกของจีน ผู้ริเริ่ม “การทูตป้องกัน”**. [ออนไลน์].
ได้จาก: https://www.silpa-mag.com/this-day-in-history/article_43750

- พันธวัช นาคสุข. (2562). **สหรัฐอเมริกาส่งกองทัพเข้าร่วมสงครามเกาหลี ผ่านมติสหประชาชาติ
อย่างเอกฉันท์?** [ออนไลน์]. ได้จาก: https://www.silpa-mag.com/history/article_348
- มนันญา ภูแก้ว. (2557). **สงครามเกาหลี**. [ออนไลน์]. ได้จาก:
<http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%AA%E0%B8%87>
- MGR Online. (2551). **สาธารณรัฐ/ธารประวัติศาสตร์**. [ออนไลน์]. ได้จาก:
<https://mgronline.com/china/detail/9510000112503>
- Taweesak Kunyochai. (2550). **การปฏิวัติจีน**. [ออนไลน์]. ได้จาก:
<http://www.satit.up.ac.th/BBC07/AroundTheWorld/hist/1.htm>
- Sguru. (2556). **โจวเอินไหล สุภาพบุรุษนักการเมืองตัวอย่าง รัฐบุรุษที่แท้จริง**. [ออนไลน์]. ได้จาก:
<https://guru.sanook.com/4008/>
- Localreformthailand. (2561). **โจวเอินไหลจดจำตลอดไป**. [ออนไลน์]. ได้จาก:
<https://www.facebook.com/localreformthailand/posts/1464111973697297/>
- CHERRYMAN. (2561). **ประวัติ : โจวเอินไหล**. [ออนไลน์]. ได้จาก:
<https://www.youtube.com/watch?v=5K7ll6xPFAE>
- Sararueaipueai. (2561). **120 ปี โจวเอินไหล รัฐบุรุษตลอดกาลของจีน**. [ออนไลน์]. ได้จาก:
<https://www.facebook.com/sararueaipueai/photos/a.4859162?type=1&theater>
- Wang Fengjuan. (2563). **ครอบครัว “พัธโนทัย” ดำเนินเชื่อมความสัมพันธ์ จีน-ไทย**. [ออนไลน์].
ได้จาก: <https://www.bangkokbiznews.com/recommended/detail/1692>
- Sguru. (2556). **สงครามเกาหลี**. [ออนไลน์]. ได้จาก: <https://guru.sanook.com/6067/>
- CRlonline. (2560). **แถลงการณ์เชียงใหม่**. [ออนไลน์]. ได้จาก:
<http://thai.cri.cn/247/2017/04/03/233s252442.htm>

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	พลอย หนีทอง
วัน เดือน ปีเกิด	30 ตุลาคม พ.ศ. 2540
ที่อยู่	9 ซอยรามคำแหง 118 33-5 ถนนรามคำแหง แขวงสะพานสูง เขตสะพานสูง กรุงเทพฯ 10240
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2558	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 สายวิชาอังกฤษ-ภาษาจีน จากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า จังหวัดกรุงเทพมหานคร
พ.ศ.2559	ศึกษาต่อในระดับอักษรศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชา เอกเอเชียศึกษา โทภาษาจีน มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวัง สนามจันทร์